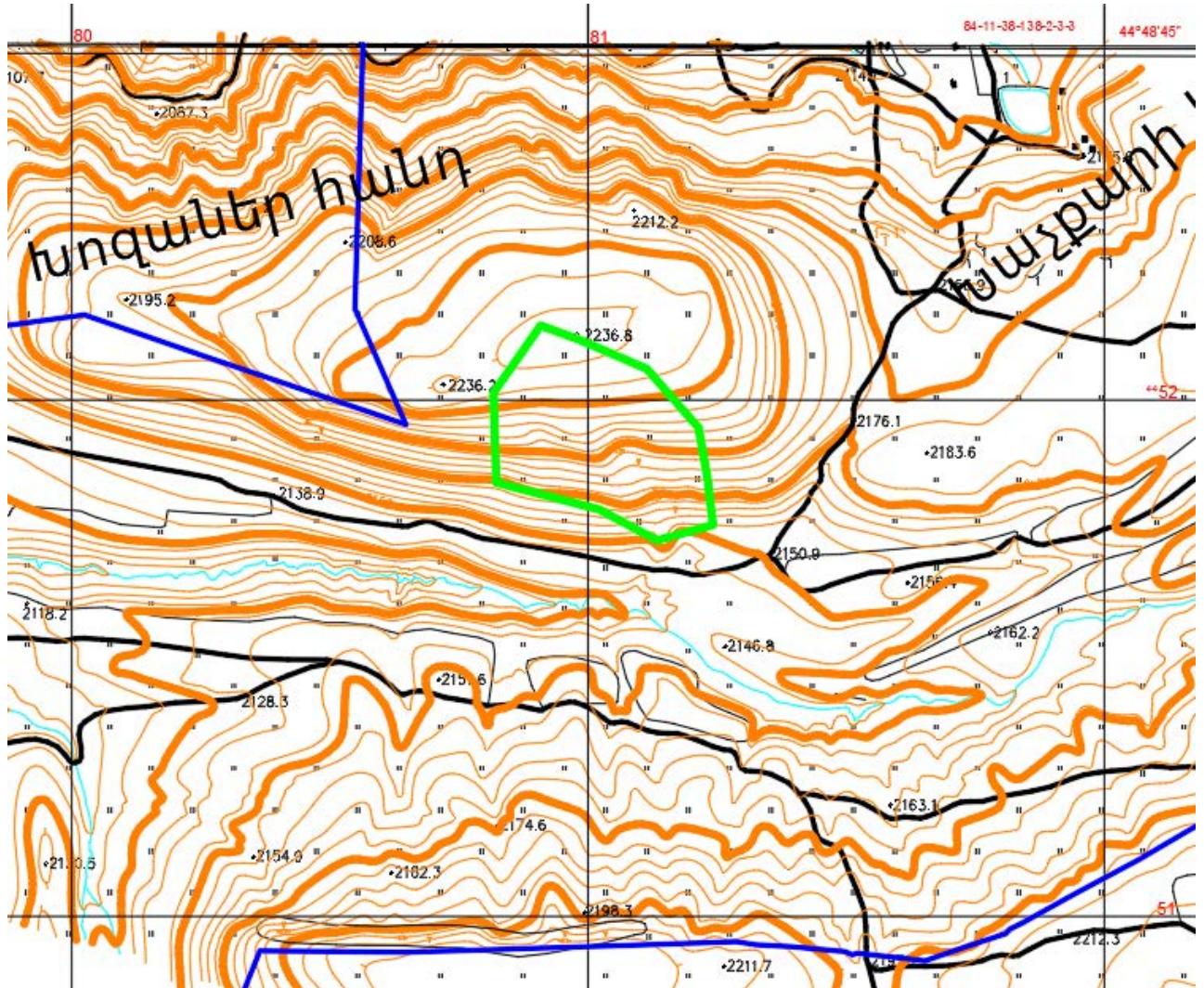

ՀՀ ԿՈՏԱՅՔԻ ՄԱՐԶԻ ՍԱՐԱՆԻՍԻ ԲԱԶԱԼՏԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ 2-ՐԴ ՏԵՂԱՄԱՍԻ Ա ԵՎ Բ
ԲԼՈԿՆԵՐԻ ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՆԱԾՈՅԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՀԱՆՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՇՐՋԱԿԱ
ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ԼԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՅՏ

«ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ տնօրեն՝

Ի. Շաղյան

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ	4
2.	ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	8
2.1.	Զեռնարկողի վերաբերյալ տեղեկատվություն.....	8
2.2.	Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը.....	8
2.3.	Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը.....	10
2.3.1.	Համառոտ տեղեկություններ շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի մասին.	10
2.3.2.	Հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքը.....	12
2.3.3.	Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները.....	14
2.4.	Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատմանն ու կառավարմանն առնչվող ՀՀ օրենսդրությունը և նախագծման նորմատիվական հենքը	17
3.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ԵՎ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԽԵՄԱՆ.....	23
3.1.	Գտնվելու վայրը.....	23
3.2.	Ուղիելքը, երկրաձևաբանությունը.....	26
3.3.	Վլիման.....	28
3.4.	Սողանքներ, սեյսմակայունություն.....	30
3.5.	Մթնոլորտային օդը.....	33
3.6.	Ջրային ռեսուրսները.....	36
3.7.	Հողերը.....	38
3.8.	Բուսական և կենդանական աշխարհը.....	40
3.9.	Վտանգված էկոհամակարգերը.....	47
3.10.	Բնության հատուկ պահպանվող տարածքները.....	48
4	ՍՈՑԻԱԼ-ՏՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ.....	51
4.1.	Ենթակառուցվածքներ.....	51
4.2.	Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիրը.....	55
4.3.	Պատմության և մշակութային հուշարձանները.....	55
4.4.	Տեղեկատվություն հանրության ծանուցուման, հանրային լսումների և արդյունքների մասին.....	58
5.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱՌԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ.....	59
5.1.	Ազդեցությունը մթնոլորտային օդի վրա.....	59
5.2.	Ազդեցությունը ջրային ռեսուրսների վրա.....	59
5.3.	Ազդեցությունը հողային ռեսուրսների վրա.....	60
5.4.	Ազդեցությունը կենսաբազմազանության վրա.....	61
5.5.	Ընդերքօգտագործման թափոններ.....	61
5.6.	Աղմուկ և թթառում.....	62
5.7.	Սանիտարապաշտպանիչ գոտի.....	63
5.8.	Պատմամշակութային հուշարձանների պահպանություն.....	63
5.9.	Սոցիալ-տնտեսական ազդեցություն.....	63
6.	ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌԱՋՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ.....	65
6.1.	Բնապահպանական միջոցառումների բնութագրերը.....	65

6.2.	Հակավթարային միջոցառումներ.....	67
6.3.	Արտակարգ իրավիճակների կառավարում.....	69
6.4.	Բնապահպանական մշտադիտարկումների պլան.....	70
	ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	75

ՀԱՎԵԼՎԱԾՆԵՐ

Հավելված 1.	ԻՐԱԴՐԱՅԻՆ ՍԽԵՄԱ.....	77
Հավելված 2.	ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՆՆԱՐԿՄԱՆ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԱՍՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ.....	78
	Հանրային քննարկման արձանագրություն.....	78
	Մասնակիցների ցանկ.....	80
Հավելված 3	ԲՆԱՊԱՀԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ.....	81
Հավելված 4	ՍԱՐԱՆԻՍԻ ԲԱԶԱԼՏԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ 2-ՐԴ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ԵԶՐԱԳԻԾԸ.....	84

1. ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Սույն հայտում օգտագործվում են հետևյալ հիմնական հասկացությունները.

- 1) **ընդերք՝** հողածածկույթից ներքև, իսկ դրա բացակայության դեպքում՝ երկրի մակերևույթից, ջրավազանների կամ ջրհոսքերի հատակից ներքև՝ ըստ խորության տեղադրված երկրակեղևի մաս, որը մատչելի է ընդերքօգտագործման համար,
- 2) **ընդերքի տեղամաս՝** որոշակի աշխարհագրական սահմանանշում պարունակող ընդերքի մաս, որում պետք է իրականացվեն ընդերքօգտագործման աշխատանքներ,
- 3) **ընդերքօգտագործում՝** երկրաբանական ուսումնասիրությունների, օգտակար հանածոների արդյունահանման նպատակներով ընդերքի օգտագործում կամ ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակում,
- 4) **ընդերքօգտագործման իրավունք՝** համապատասխան ընդերքօգտագործման համաձայնությունով կամ թույլտվությունով, ծրագրով կամ նախագծով, ընդերքօգտագործման պայմանագրով, լեռնահատկացման ակտով հավաստվող՝ ընդերքի որոշակի տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման բացառիկ իրավունքներ,
- 5) **օգտակար հանածոն՝** ընդերքում պարփակված պինդ հանքային գոյացումներ, հեղուկ կամ գազային բաղադրամասեր, այդ թվում՝ ստորերկրյա ջրեր (քաղցրահամ և հանքային) և երկրաջերմային էներգիա, ջրավազանների, ջրհոսքերի հատակային նստվածքներ, որոնց քիմիական կազմը և ֆիզիկական հատկանիշները թույլ են տալիս դրանք օգտագործել ուղղակիորեն կամ վերամշակումից հետո,
- 6) **օգտակար հանածոյի երևակում՝** ընդերքի տեղամաս, որում հայտնաբերվել է օգտակար հանածոյի առկայություն, որի քանակը, որակը և արդյունաբերական նշանակությունը դեռ որոշված չեն,
- 7) **օգտակար հանածոյի պաշարներ՝** օգտակար հանածոյի կուտակումներ, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են,
- 8) **օգտակար հանածոյի արդյունահանում՝** օգտակար հանածոյի դուրսբերումը հանքավայրերից և դրանց մեջ պարփակված օգտակար բաղադրիչների կորզմանն ուղղված աշխատանքների համալիր,
- 9) **օգտակար հանածոյի արդյունահանման թույլտվություն՝** թույլտվություն, որն իրավունք է տալիս ընդերքի որոշակի տեղամասում իրականացնելու օգտակար

հանածոների արդյունահանման և (կամ) ընդերքօգտագործման թափոնների վերամշակման աշխատանքներ,

10) **հանքավայր՝** ընդերքի մաս, որը պարունակում է օգտակար հանածոյի պաշարներ (այդ թվում՝ կանխատեսումային), որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական,

11) **երկրաբանական ուսումնասիրություններ՝** ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղենի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել օգտակար հանածոների պաշարները,

12) **ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով մշտադիտարկումներ՝** ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության և օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային ծրագրերին զուգընթաց՝ երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ծրագրով, օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային նախագծով, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտով և ազդեցության գնահատման հաշվետվությամբ ամրագրված ցուցանիշների հիման վրա իրականացվող մշտադիտարկումներ,

13) **հող՝** երկրի մակերևույթում բիոտիկ, արիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքարգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ,

14) **հողի բերրի շերտ՝** հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով,

15) **խախտված հողեր՝** առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր,

16) **ոեկուլտիվացում՝** խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական,

17) **նախատեսվող գործունեություն՝** շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցություն ունեցող ուսումնասիրություն, արտադրություն, կառուցում, շահագործում, վերակառուցում, ընդլայնում, տեխնիկական և տեխնոլոգիական վերազինում, վերապրոֆիլավորում, կոնսերվացում, տեղափոխում, լուծարում, փակում,

18) **հայտ՝** ձեռնարկողի կամ նրա պատվերով կազմած հիմնադրութային փաստաթղթի մշակման և (կամ) նախատեսվող գործունեության նախաձեռնության մասին ծանուցման փաթեթ,

19) **շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատում՝** երկրաբանական ուսումնասիրությունների և օգտակար հանածոների արդյունահանման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների բացահայտում և գնահատում,

20) **բնապահպանական կառավարման պլան՝** ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող միջոցառումներ և դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչներ, որոնք հստակ են և չափելի՝ որոշակի ժամանակի ընթացքում,

21) **բնության հատուկ պահպանվող տարածք՝** ցամաքի (ներառյալ՝ մակերևութային ու ստորերկրյա ջրերը և ընդերքը) և համապատասխան օդային ավազանի՝ սույն օրենքով գիտական, կրթական, առողջարարական, պատմամշակութային, ռեկրեացիոն, զբուսաշրջության, գեղագիտական արժեք են ներկայացնում, և որոնց համար սահմանված է պահպանության հատուկ ռեժիմ,

22) **բնության հուշարձան՝** բնության հատուկ պահպանվող տարածքի կարգավիճակ ունեցող գիտական, պատմամշակութային և գեղագիտական հատուկ արժեք ներկայացնող երկրաբանական, ջրաերկրաբանական, ջրագրական, բնապատմական, կենսաբանական բնական օբյեկտ,

23) **պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ՝** պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական,

գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից,

24) **բույսերի Կարմիր գիրք՝** միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող բույսերի և համակեցությունների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների, ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին,

25) **կենդանիների Կարմիր գիրք՝** միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ է, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող կենդանիների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին.

26) **ազդակիր համայնք՝** շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրութային փաստաթղթի կամ նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ենթակա համայնքի (համայնքների) բնակչություն՝ ֆիզիկական և (կամ) իրավաբանական անձինք:

2. ԸՆԴԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

2.1. Զեռնարկողի վերաբերյալ տեղեկատվություն

Նախատեսվող գործունեություն	ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների օգտակար հանածոյի արդյունահանում
Զեռնարկող	«ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻ» ՍՊԸ
Զեռնարկողի հասցե	Կոտայքի մարզ, Առինջ Ա. Մնացականյան փ., տուն 33
Զեռնարկողի կոնտակտային տվյալներ. Էլ. փոստ, հեռախոս	Կոնտակտային անձ՝ Շահոյան Խարայել Ժիրայելի iso.shaghoyan@mail.ru 091-00-88-33
Նախատեսվող գործունեության տարածքի գտնվելու վայրը	ՀՀ Կոտայքի մարզ, Աբովյան համայնք, գ. Կամարիս
Նախագծով նախատեսված աշխատանքները	Օգտակար հանածոյի արդյունահանում

2.2. Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը

ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հանքարդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը կազմվել է «ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻ» ՍՊ ընկերության առաջադրանքի հիման վրա:

Սույն հաշվետվության գնահատման աշխատանքներն իրականացվել են հիմնվելով «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (21 հունիսի, 2014) համապատասխան դրույթների վրա, համաձայն որի Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հանքարդյունահանման գործունեությունը ենթակա է շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության:

Նախագծման համար հիմք են հանդիսացել.

1. Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների «Արմգեղողիա» հայկական արտադրական միավորման օգտակար հանածոների պաշարների տարածքային հանձնաժողովի 21.06.1991թ.-ի նիստի N 330 արձանագրությունը:

2. Աբովյանի շրջանի Սարանիստի բազալտի հանքավայրում 1989-1991 թթ. իրականացված երկրաբանահետախուզական աշխատանքների մասին ամփոփ երկրաբանական հաշվետվության նյութերը:

Նախատեսվող գործունեությունը, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքի (21 հունիսի, 2014) հոդված 14-ի կետ 4-ի համաձայն, դասակարգվել է որպես «Ա» կատեգորիայի գործունեության տեսակ՝ փորձաքննության նախնական և հիմնական փուլերին ներկայացվող շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման պահանջներին համապատասխան, ըստ որի փորձաքննությունն իրականացվելու է երկու փուլերով՝ նախնական գնահատման հայտի և ՇՄԱԳ հաշվետվության պատրաստմամբ:

Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հանքարդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատումն իրականացվել է շրջակա միջավայրի ներկայիս վիճակի ուսումնասիրության և մարդածին գործունեության հետևանքով հետագա հնարավոր փոփոխությունների կանխատեսման նպատակով։ Նախնական գնահատման արդյունքում վերլուծվել են հնարավոր անցանկալի բնապահպանական ազդեցությունները բնական միջավայրի բաղադրիչների և բնակչության առողջության ու սոցիալ-տնտեսական պայմանների վրա, ինչպես նաև մշակվել է ազդեցության նվազեցման և կանխարգելման հիմնական ուղղությունները։

Նախատեսվող աշխատանքների իրականացման ընթացքում առաջացող հնարավոր ազդեցությունները նախատեսվում է կանխարգելել և/կամ նվազեցնել շրջակա միջավայրի ազդեցությունը մեղմացնող միջոցառումների ժամանակին և ձիշտ իրականացման արդյունքում, որոնք առավել մանրամասն կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվության փուլում։

Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հաստատված հաշվեկշռային պաշարները կազմում է 1412.9 հազ. մ³: Մակաբացման ապարների ընդհանուր քանակը կազմում է 184.3 հազ. մ³:

Սարանիստի հանքավայրի բազալտների ուսումնասիրությունը և որակի գնահատումը իրականացվել է համաձայն 100-94 «Շինարարական քարեր տուֆերից, բազալտներից և տրավերտիններից» ՀՍՏ-ի չափորոշիչների պահանջներին։

Բազալտի թափոնները ուսումնասիրվել են համաձայն 8267-95 «Խիճ և կոպիճ խիտ լեռնային ապարներից շինարարական աշխատանքների համար» և «Ավագ շինարարական աշխատաքների համար» 8736-2014 ՀՍՏ ԳՈՒՏ-Երի:

Հայցվող տեղամասի ընդհանուր մակերեսը կազմում է 11.74 հա:

Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հիդրոերկրաբանական, լեռնաերկրաբանական և լեռնատեխնիկական պայմանները բարենպաստ են դրա բաց եղանակով շահագործման համար:

Երկրաբանական ուսումնասիրվածության աստիճանով Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկները նախապատրաստված է արդյունաբերական յուրացման համար:

2.3. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը

2.3.1. Համառոտ տեղեկություններ շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի մասին

Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքը ներկայացված է վերին երրորդական և չորրորդական ժամանակաշրջանի հրաբխային և նստվածքային ապարներով, ինչպես նաև ժամանակակից նստվածքային առաջացումներով:

Ստորև ներկայացված է շրջանի ապարների շերտագրական կտրվածքը:

Միջին միոցեն: Այս ժամանակաշրջանի նստվածքների հաստվածքը ներկայացված է մոխրագույն և դեղնամոխրագույն, երբեմն մուգ կանաչ, գիպսաբեր կավերի և կրակավերի, աղի և ավազաքարերի առանձին շերտերով: Այս հանքավայրերը գտնվում են Հրազդանի կիրճի աջ ափին: Գիպսե աղաբեր հաստվածքը ծածկված է 250–300 մ ընդհանուր հզորությամբ ֆաունագիտորեն բնութագրվող Սարմատի նստվածքներով:

Վերին միոցեն (Սարմատ) – Սարմատի նստվածքային շերտերը տրանսգրեսիվ կերպով համադրվում են հին ապարների տարբեր հորիզոնների վրա, ընդհուպ մինչև օլիգոցեն: Դրանք բացվում են Հրազդան գետի կիրճում:

Վերին հորիզոնն ընդգրկում է այսպես կոչված «սպիտակավուն» հավաքածուն՝ ավազաքարերի, կրաքարերի և կրակավերի:

Երկրորդ հորիզոնը ներկայացված է 100 մ հզորությամբ կանաչավուն-սպիտակ կրաքարերով՝ խեցեքարերով:

Երրորդ հորիզոնը ներկայացված է շարժվող դեղնամոխրագույն կրաքարային

նստվածքներով, բարակ շերտավոր կավերով, կրակավերով և մոխրագույն ավազաքարերով՝ տեղ-տեղ ավելի խիտ, տեղ-տեղ ավելի թուլացած։ Հորիզոնի տեսանելի հզորությունը 40 մ է։

Վերին Պլիոցեն. այս գոյացումները ներկայացված են դոլերիտային անդեղիտ-բազալտներով, որոնք ծածկույթների տեսքով հանդիպում են Երևան քաղաքից հյուսիս և հյուսիս-արևելք և կազմում են այսպես կոչված Քանաքեռի հրաբխային սարահարթը։

Դոլերիտային բազալտներում նկատվում են անցումներ խիտ տարատեսակներից ծակոտկենների՝ գերակշռում են սև լավաները, սակայն նույն հոսքում հաճախ նկատվում են բաց մոխրագույն և վարդագույն բազալտներ։ Այս բազալտների հզորությունը տատանվում է 30-40 մ սահմաններում։

Քանաքեռի սարահարթում դոլերիտային անդեղիտ-բազալտները տեղ-տեղ ծածկված են դիատոմիտային կավերով և վերին պլիոցենի և ստորին չորրորդականի ֆաունա ու ֆլորա պարունակող և այլ լճային նստվածքներով։

Անտրոպոգեն. ներկայացված երկրաբանական քարտեզի տարածքում չորրորդական նստվածքների համալիրում մասնակցում են տարբեր բաղադրության լավաներ, տուֆեր, լճային կավեր, ավազներ, դիատոմային քաղցրահամ ջրային գոյացություններ և այլն։ Կամարիս, Ակունք, Գեղաշեն, Սարանիստ և այլ գյուղերի մոտ նկատվում են ստորին չորրորդական ժամանակի լճային նստվածքներ։ Դրանք ներկայացված են անկյունագծով շերտավորված նորմալ և հրաբխային ավազներով, սպիտակ կավերով, կոպճազլաքարերով, որոնք ունեն ավելի քան 100 մ ընդհանուր հզորություն։

Տարածված են ստորին չորրորդական ժամանակի անդեղիտ-բազալտները, բազալտները, որոնք մերկանում են Ակունք գյուղից հարավ ու Արովյան քաղաքից Կամարիս, Գեղաշեն և այլ գյուղերից հյուսիս։

Շրջանում լայնորեն տարածվում են վերին անտրոպոգեն տուֆերը, ինչպես նաև միջին անտրոպոգեն պեմզային ավազներն ու տուֆերը։

Մայակովսկի, Արամուս, Կամարիս, Առինջ և այլ գյուղերի շրջանում տարածվում են վերին չորրորդական ժամանակի հրաբխային տուֆեր՝ միջինում 5-6 մ հզորությամբ։

Տեկտոնական առումով տարածքը ներառված է Ա.Տ. Ասլանյանի նկարագրած Երևանյան գոտու տարածքում, որտեղ զարգացած են մի շաք անտիկլինորիումներ և սինկլինորիումներ։

Տեկտոնական առումով Սարանիստի հանքավայրի նստվածքը Քանաքեռի սինկլինալի մաս է կազմում:

2.3.2. Հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքը

1989-1991 թթ. անցկացված աշխատանքների արդյունքում պարզվել է, որ հանքավայրի երկու տեղամասերում էլ բազալտները ներկայացված են գրեթե հորիզոնական և մասամբ թեր ռելիեֆի վրա տեղակայված ամբողջական մարմիններով: Բազալտները տարածվում են արևելքից-արևմուտք:

Հանքավայրի երկրաբանական կառուցվածքը ներկայացնում են (ներքևից վեր): Սարմատի կավերը, ավազներն ու գլաքարեր, հրաբխային խարամները և վերին չորրորդական բազալտները, ինչպես նաև ժամանակակից նստվածքները:

Կավ. բազալտների տակ գրեթե ամենուր կարելի է նկատել մուգ և բաց դեղին գույների՝ 3-4 մետր և ավելի հզորությամբ կավեր: Այս կավերը հարստացված են խարամային նյութով, ինչպես նաև հրաբխային ավազով: Կավերը արդյունաբերական հետաքրքրություն չեն ներկայացնում մեծ քանակությամբ պինդ ներդիրների առկայության պատճառով:

Բազալտների տակ տեղ-տեղ առկա են ավազաքարեր և կոպճազլաքարեր (օրինակ՝ Գեղաշենի հանքավայրը) և հրաբխային խարամներ՝ 1-1.5 մ հզորությամբ դարչնազույն և կարմիր գույների խարամացած բազալտներով:

Հրաբխային խարամներ. թեև դրանք չունեն ելք դեպի մակերես, սակայն տեղ-տեղ՝ բազալտի տակ գտնվող առանձին հորատանցքերում, հանդիպում են մուգ շագանակագույն և սև գույների խարամային բազալտները և հրաբխային խարամները: Ունեն սահմանափակ տարածում, ներկայացված են մանր և մեծ կտորներով՝ խարամային և մանրահատիկ ավազով: Դրանք բարձր ծակոտկեն են, խոռոչներով և դատարկություններով:

Բազալտները օգտակար հանածոներ են և երկրաբանահետախուզական աշխատանքների օբյեկտներ: Զեարանորեն դրանք ներկայացված են թիկնոցանման ծածկոցներով՝ համեմատաբար հանգիստ, գրեթե հարթ ռելիեֆի վրա:

Բազալտները հանքավայրի տարածքում տեղակայված մի շարք հրաբխային կոների էֆուզիվ գործունեության արդյունք են: Դրանք մոխրագույն, բաց մոխրագույն և մուգ մոխրագույն գույների թույլ ծակոտկեն հրաբխային ապարներ են, որոնք առաջացել են հրաբխային ապարատի հիմնական կազմի պնդացման արդյունքում:

Համաձայն 1989-1990 թթ.-ին հորատված հորատանցքերի տվյալների բազալտների հզորությունը տատանվում 5.2-20.8 մ սահմաններում, միջինը՝ 12.6 մ:

Բազալտների վերին մերձմակերևութային մասը տեղ-տեղ մասնատված է ու ճեղքված, պատված է խորդուբորդ մակերեսով տարբեր ուղղածության ճեղքերի ցանցով:

Ճեղքերի երկայնքով դիտվում է թույլ կարբոնատացում, ճեղքերի դատարկությունները մասամբ լցված են կավով: Ճեղքերի լայնությունը տեղ-տեղ հասնում է մինչև 10 սմ և ավել:

Ըստ խորության շարունակվում է բարձր ճեղքավորությունը, որտեղ ճեղքերի լայնությունը 5-10 սմ կամ ավելի է, բազալտները բաժանելով առանձին բլոկների, խոշորաբեկորների և այլնի:

Մակրոսկոպիկորեն բազալտները իրենցից ներկայացնում են նուրբ և միջին հատիկավոր ապարներ, հաճախ ծակոտկեն, դատարկություններով և խոռոչներով, որոնց չափերը տատանվում են 2-3-ից մինչև 15-30 մմ, սովորաբար շրջանաձև կամ օվալաձև են, երբեմն կ տձև: Երբեմն առաջանում են ավելի մեծ չափերի դատարկություններ, որոնց տրամագիծը հասնում է 7-10 սմ-ի: Հանդիպում են նաև դատարկություններ, որոնք ունեն ներքաշված ձև, որոնց երկարությունը հասնում է մինչև 7-12 սմ:

Այս բազալտները սահմանվում են որպես օլիվինի բազալտներ, որոնք բաղկացած են մանրաբյուրեղային պլազմակազմից, պիրօքսենից, օլիվինից և հանքաքարային միներալներից (մագնետիտից): Կառուցվածքը պորֆիրային և օվալապորֆիրային է, հիմնական զանգվածը միկրոդոլերիտային:

Հիմնական մասը բաղկացած է շագանակագույն հրաբիսային ապակուց, որի մեջ բաշխված են պլազմակազմի փոքր լեյստերն ու միկրոլիտները, որոնց միջև ասեղաձև բացականացնում են պիրօքսենի և մագնետիտի միկրոսկոպիկ հատիկները: Պորֆիրային անջատումները ներկայացված են պլազմակազմով, պիրօքսենով (շեղանկյունային, մենասեպային) և օլիվինով: Բազալտի 10 նմուշների քիմիական կազմը միջին տվյալներով հետևյալն է՝ (%- ով):

SiO_2 - 58.05	TiO_2 – 0.79
Fe_2O_3 - 6.84	Al_2O_3 – 16.9
CaO - 6.93	MgO – 3.02
P_2O_5 – 0.51	MnO – 0.11
Na_2O – 4.01	K_2O – 2.1
SO_3 – 2.1	ԿՇԾ – 0.8

Վերլուծության արդյունքները ցույց են տալիս, որ հանքավայրի բազալտները միատարր են և ըստ քիմիական կազմի պատկանում են հիմնական աղաքարներին:

Հանքավայրի ժամանակակից նստվածքները ներկայացված են կավահողերով, ավազոտ կավերով, տարբեր հրաբխային աղաքարների խճաքար և գլաքարեր պարունակող կավերով:

Այս նստվածքները լայն տարածում ունեն, դրանց հզորությունը կազմում է 0.0-2.8 մ և ավելի:

2.3.3. Տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները

ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկները տեղակայված են Կամարիս գյուղի արևելյան մասում՝ 11.74 հա մակերեսով տարածքում:

ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտների հանքավայրի հաշվեկշռային պաշարները 01.01.1991թ. դրությամբ հաստատվել են ՀԽՍՀ ՊՏՀ-ի կողմից 21.06.1991թ. N 330 արձանագրությամբ, ընդհանուր A+B+C₁ կարգերով՝ 6002.4 հազ.մ³ քանակով, այդ թվում՝ հանքավայրի 2-րդ տեղամասի պաշարները ընդհանուր A+B+C₁ կարգերով 4524.5 հազ.մ³ (ըստ կարգերի՝ A կարգով – 644.2 հազ.մ³, B կարգով – 768.7 հազ.մ³ և C₁ կարգով – 3111.6 հազ.մ³): Սարանիստի բազալտների հանքավայրի 2-րդ տեղամասը չի շահագործվել և տեղամասի մնացորդային պաշարները 01.01.2023թ. դրությամբ անփոփոխ են:

ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտների հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հաստատված հաշվեկշռային պաշարները կազմում է 1412.9 հազ.մ³:

Կոտայքի մարզի Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հիդրոերկրաբանական, լեռնաերկրաբանական և լեռնատեխնիկական պայմանները բարենպաստ են բաց եղանակով շահագործման համար:

Մակարացման աղաքարները ներկայացված են ժամանակակից առաջացումներով և հողմահարված, ճեղքավորված բազալտներով, որոնք կարող են հեռացվել բուլղողերանվավոր բարձիչ կամ էքսկավատոր-ավտոինքնաթափ համակցություններով, մակարացման աղաքարների հզորությունը տատանվում է 0.0-2.8 մ սահմաններում, միջինում՝ 1.57 մ: Հողի բերրի շերտը բացակայում է: Բացահանքի շահագործման ժամանակ մակարացման աղաքարները նախատեսվում է տեղադրել հանքավայրի մոտակա ազատ

տարածքներում: Մակաբացման ապարների հեռացման և տեղադրման վայրի հետ կապված առավել մանրամասն տեղեկություն կրերվի ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

Սարանիստի բազալտների հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հետախուզական փորվածքների ամփոփ տվյալները բերված են աղյուսակ 1.8-ում:

Աղյուսակ 1.8

*Սարանիստի բազալտների հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների
հետախուզական փորվածքների ամփոփ տվյալները*

ζ/h	Փորվածքը	Մակաբացման ապարների հզորությունը, մ	Օգտակար հանածոյի հզորությունը, մ
1	$\zeta-1$	1.5	10.0
2	$\zeta-17$	1.3	11.2
3	$\zeta-4$	2.3	19.8
4	$\zeta-2$	0.0	20.8
5	$\zeta-6$	2.8	10.6
6	$\zeta-15$	2.5	5.2
7	$\zeta-18$	0.8	13.2
8	$\zeta-19$	1.0	13.5
9	$\zeta-11$	0.7	10.8
10	$\zeta-6$	1.5	10.5
11	$\zeta-15$	2.5	5.2
12	$\zeta-13$	1.5	7.0
13	$\zeta-10$	1.5	17.5
14	$\zeta-14$	2.5	7.5
15	$\zeta-4$	2.3	19.8
16	$\zeta-2$	0.0	20.8
17	$\zeta-6$	2.8	10.8
18	$\alpha-1$	1.1	-
19	$\alpha-3$	1.3	-
Ընդամենը		29.9	214.2
Միջինը		1.57	12.6

Հանքավայրի, ինչպես և հայցվող տեղամասի լեռնաերկրաբանական բարենպաստ պայմանները, օգտակար հանածոյի սակավաթեք և փոքր խորության վրա տեղադրված լինելու հանգամանքները կանխորոշել են դրա՝ բաց եղանակով մշակումը:

Նախագծվող բացահանքը վերջնական դիրքում նախնական դիտարկմամբ կունենա հետևյալ պարամետրերը.

- բացահանքի առավելագույն երկարությունը մակերևույթում՝ մոտ 496 մ,
- բացահանքի առավելագույն լայնությունը մակերևույթում՝ մոտ 315 մ,
- բացահանքի միջին խորությունը՝ 14.2 մ
- բացահանքի առավելագույն խորությունը՝ մոտ 21 մ,

- բացահանքի համար օտարման ենթակա մակերեսը՝ 11.74 հա:

Տեղամասի շահագործումը նախատեսվում է իրականացնել խորացող մշակման համակարգով՝ աշխատանքային աստիճանի 2.5 մ բարձրությամբ և արտաքին ժամանակավոր լցակույտառաջացմամբ:

Հանութային աշխատանքները նախատեսվում է կատարել ընդլայնական մեկ կողանի մշակման համակարգով:

Հանքավայրի յուրացումից նախատեսվում է ստանալ ինամքար կամ ճեղքված քար: Արդյունահանման աշխատանքները ենթադրում են հետևյալ գործողությունները.

- մենաքարի անջատում զանգվածից,
- մենաքարի հեռացում հանքախորշից,
- մենաքարի մասնատում բլոկների և դրանց կոպտամշակում,
- բլոկների բարձում ավտոտրանսպորտային միջոցների մեջ:

Մենաքարի անջատումը զանգվածից նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ կերպ՝ հիդրավլիկական մուրճով կահավորված բացահանքային էքսկավատորով: Ստեղծվում է ներհատ ակոս՝ 5-6 մ երկարությամբ և 15 սմ լայնությամբ ու խորությամբ: Այնուհետև, էքսկավատորի շերեփի ատամների օգնությամբ՝ ստեղծված ակոսի ողջ երկայնքով (օգտագործելով նաև զանգվածի բնական ճեղքերը), իրականացվում է մենաքարի պոկում բազալտային զանգվածից:

Մենաքարի մասնատումը բլոկների նախատեսվում է կատարել հորատասեպային եղանակով: Մեպանցքների հորատումը կատարվում է հորատման մուրճերով:

Բլոկների կոպտամշակումը համապատասխան ձև տալու համար նախատեսվում է կատարել հիդրավլիկ մուրճի միջոցով:

Երեսպատման բլոկների արդյունահանման ժամանակ առաջացած ոչ կանոնավոր տեսքի, բլոկների համար ոչ պիտանի բազալտների բուլղողերներով տեղափոխվում են 15-20 մ, կուտակվում աշխատանքային հրապարակում, այնուհետև միաշերեք անվակոր բարձիչով կամ ավտոտրանսպորտով տեղափոխվում են վերամշակման արտադրամաս:

Շինարարական աշխատանքների համար խճի, կոպճի և ավազի ստացման նպատակով նախատեսվում է կառուցել CMД-186 մակնիշի ջարդիչ-տեսակավորող կայանք (ԶՏԿ) մոտավորապես 150 մ² մակերեսով, 321 մ³/հերթ արտադրողականությամբ: Այն նախատեսվում է տեղակայել տեղամասի մոտակա ազատ տարածքներում:

Արտադրական հրապարակի տեղակայման վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկություններ կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում: Ճեղքավոր և խոռոչավոր բազալտներին բլոկների արդյունահանման ժամանակ առաջացած ոչ կանոնավոր տեսքի, բլոկների համար ոչ պիտանի բազալտների վերամշակման արդյունքում ստացվող վերջնարտադրանքը բարձվում են սպառողների ավտոնքնաթափերի մեջ և իրացվում:

Նախատեսվում է բացահանքում արդյունահանման աշխատանքները կատարել սեղոնային աշխատանքային ռեժիմով: Աշխատանքային օրերի թիվը տարվա մեջ ընդունվում է 260 օր, օրական մեկ 8-ժամյա աշխատանքային հերթափոխով:

Բացահանքի կազմակերպման սխեման կներկայացվի ՇՄԱԳ հաշվետվության փուլում:

Բացահանքի ծառայման ժամկետը կազմում է մոտ 20 տարի:

Բացահանքի շահագործական ծախսերը կներկայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվության փուլում:

2.4. Չրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատմանն ու կառավարմանն առնչվող ՀՀ օրենսդրությունը և նախագծման նորմատիվաբավական հենքը

Սարանխստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը կազմվել է առաջնորդվելով է բնապահպանական օրենսդրության պահանջներով, որոնք ամրագրված են հետևյալ իրավական ակտերում.

➤ ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (ՀՕ-280, 28.11.2011թ.), որով սահմանվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, կարգավորվում են ընդերքն օգտագործելիս շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները:

➤ ՀՀ Հողային օրենսգիրք (ՀՕ-185, 02.05.2001թ.), որը սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպական-իրավական ձևերի գարզացման, հողերի բերրիության,

հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

➤ ՀՀ Զբային օրենսգիրք (ՀՕ-373, 04.06.2002թ.), որով կարգավորվում են ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի, այդ թվում՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի տնօրինման, տիրապետման, օգտագործման և պահպանման ոլորտում ծագող հարաբերությունները:

➤ ՀՀ Անտառային օրենսգիրք (ՀՕ-211, 24.10.2005թ.), որը կարգավորում է ՀՀ անտառների և անտառային հողերի կայուն կառավարման՝ պահպանության, պաշտպանության, վերականգնման, անտառապատման և արդյունավետ օգտագործման, ինչպես նաև անտառների հաշվառման, մոնիթորինգի, վերահսկողության և անտառային հողերի հետ կապված հարաբերությունները:

➤ «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.), որը սահմանում է պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:

➤ «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.), որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:

➤ «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք ՀՕ-522-Ն (ընդունված 1994թ. և լրամշակված՝ 2022թ.), կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը: Մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

➤ «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական,

գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկ-րեացիոն արժեք ներկայացնող Էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերար-տադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:

➤ «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մա-սին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-110, 21.06.2014թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետութ-յունում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերութ-յունները:

➤ «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-159-Ն, 07.01.2005թ.), որը կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրծատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների, ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխար-գելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:

➤ ՀՀ կառավարության 10.01.2013թ.-ի թիվ 22-Ն որոշում, որով սահմանվել են օգ-տակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առա-ջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակ-չության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկում-ների իրականացման, դրանց իրականացման վճարների չափերի հաշվարկման և վճար-ման կարգերը:

➤ ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ.-ի թիվ 1643-Ն որոշում, որը կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում խախտված հողերի հաշվառման, հողաշի-նարարական, քարտեզագրման, կանխատեսվող ու իրականացման ենթակա ռեկուլտի-վացման աշխատանքների նախագծման, ռեկուլտիվացման, ռեկուլտիվացված հողերի նպատակային նշանակության ուղղությունների որոշման, ինչպես նաև նպատակային ու գործառական նշանակությանը համապատասխան՝ դրանց հետագա օգտագործման ժամանակ:

➤ ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն որոշում, որով սահմանվել են հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և պակաս արդյունավետ հողերի բարելավման

համար հողի բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:

- ՀՀ կառավարության 14.08.2014թ.-ի N781-Ն որոշում, որը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:
- ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշում, որը սահմանում է ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը:
- ՀՀ կառավարության 20.01.2005թ.-ի N64-Ն որոշում, որով հաստատվել են ջրահեղողամակարգերի սանիտարական պահպանման, հոսքի ձևավորման, ստորերկրյա ջրերի պահպանման, ջրապահպան, Էկոտոռնի և անօտարելի գոտիների տարածքների սահմանման չափորոշիչները:
- ՀՀ կառավարության 2008 թվականի օգոստոսի 14-ի N 967-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը ըստ տեսակների և տեղադիրքի:
- ՀՀ կառավարության 2010 թվականի հունվարի 29-ի N71-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը:
- ՀՀ կառավարության 2010 թվականի հունվարի 29-ի N72-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը:
- ՀՀ առողջապահության նախարարի 06.03.2002թ.-ի N138 հրաման, որով հաստատվում են աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում աղմուկի սանիտարական նորմերը:
- ՀՀ առողջապահության նախարարի 17.05.2006թ.-ի N533-Ն հրաման, որով հաստատվում են աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում թրթուման հիգիենիկ նորմերը:
- ՀՀ կառավարության 30.08.2007թ.-ի N1045-Ն որոշում, որով սահմանվել է պետական անտառային հողերում անտառային տնտեսության վարման և անտառօգտագործման հետ չկապված աշխատանքների իրականացման կարգը:

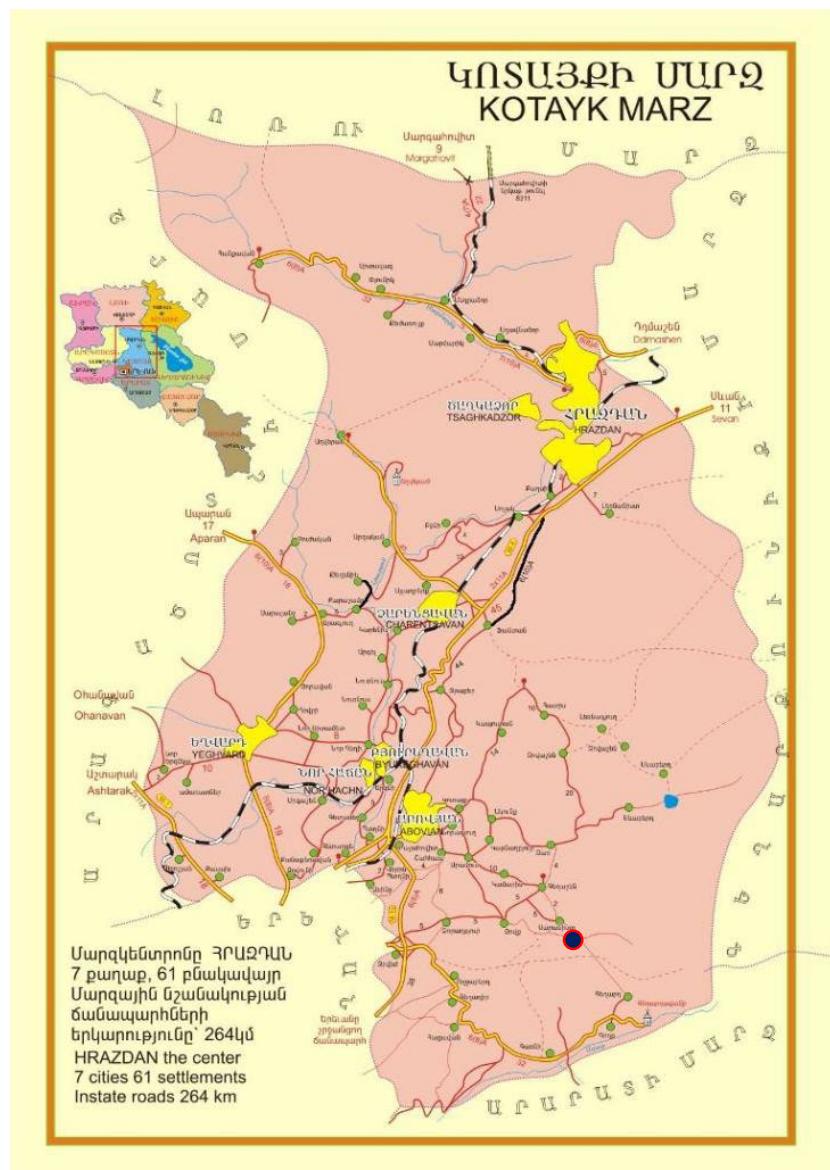
- ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N676-Ն որոշում, որով հաստատվել են ՀՀ ընդերօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման պլանների օրինակելի ձևերը:
- ՀՀ կառավարության 08.09.2011թ.-ի N1396-Ն որոշում, որով սահմանվում են Հայաստանի Հանրապետության տարածքում հողի բերրի շերտի (այսուհետ՝ բերրի շերտ) նպատակային և արդյունավետ օգտագործման հետ կապված հարաբերությունները:
- ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 69-րդ հոդվածով սահմանված՝ շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի օգտագործման և հատկացումների չափերի հաշվարկման հետ կապված հարաբերությունները:
- ՀՀ կառավարության 18.08.2021թ.-ի N1352-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 69-րդ հոդվածով սահմանված շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին Հայաստանի Հանրապետության օրենքով սահմանված ընդերօգտագործողների կողմից Հայաստանի Հանրապետության ընդերքի մասին օրենսգրքի 3-րդ հոդվածով սահմանված ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների՝ նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգի հետ կապված իրավահարաբերությունները:
- ՀՀ կառավարության 25.09.2014 թ.-ի N 1059-Ա որոշում, որով սահմանվում է բնության հատուկ պահպանվող տարածքների ռազմավարությունը, պահպանության և օգտագործման բնագավառում պետական ծրագիրը և միջոցառումները:
- ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ. -ի N 675-Ն որոշում, որով սահմանվում է ընդերօգտագործման թափոնների կառավարման և ընդերօգտագործման թափոնների վերամշակման պլանների բովանդակությունը, ինչպես նաև ընդերօգտագործման թափոնների կառավարման և ընդերօգտագործման թափոնների վերամշակման միջոցառումները:
- ՀՀ կառավարության 17.08.2017թ. N990-Ն որոշում, որով սահմանվում է ֆինանսական երաշխիքի բովանդակությունը և դրան ներկայացվող չափորոշիչները, դրանց ներկայացվող որակական չափանիշների գնահատման, ինչպես նաև ֆինանսական երաշխիքի հաշվարկման կարգը:

- ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022 թ. N369-Ն հրաման, որով հաստատվում են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները:

3. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՀԱՄԱՈՒՏ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ ԵՎ ԻՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԽԵՄԱՆ

3.1. Գտնվելու վայրը

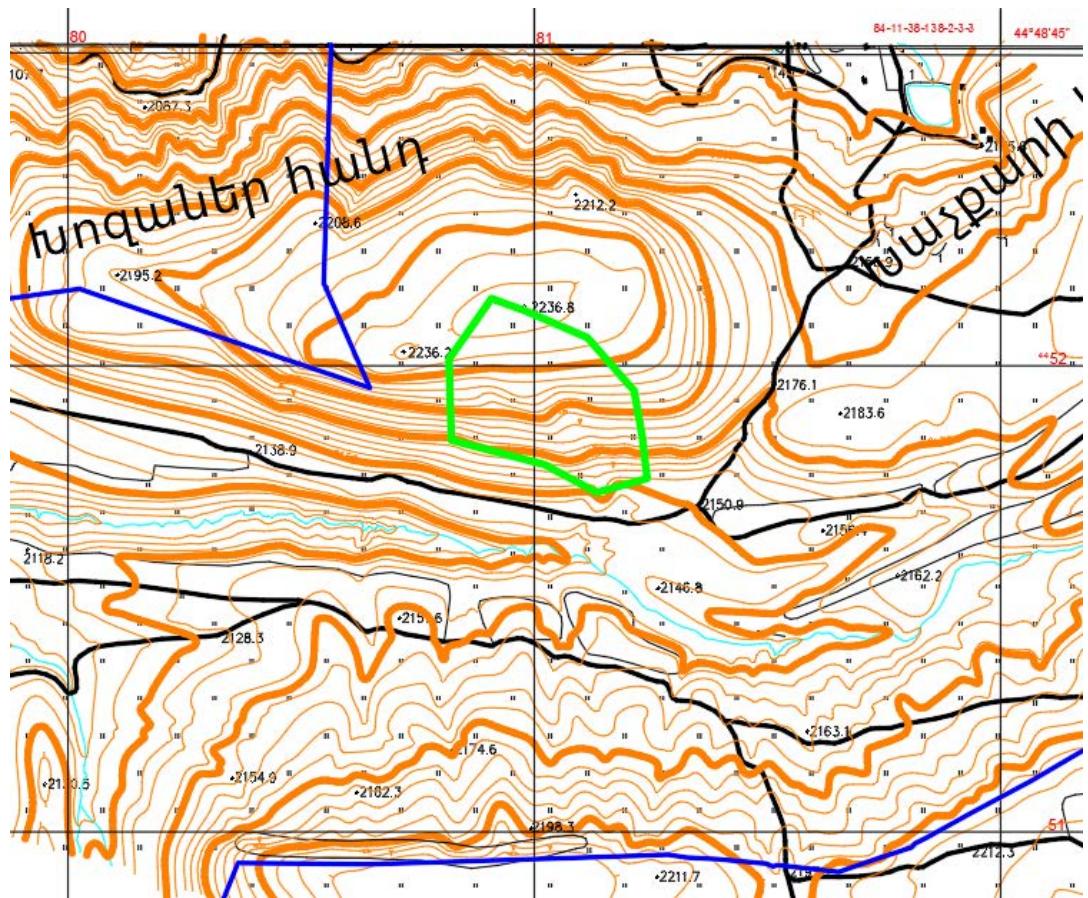
Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկները գտնվում են Հայաստանի Հանրապետության Կոտայքի մարզի Աբովյան համայնքի Կամարիս գյուղի վարչական սահմաններում, Կամարիս բնակավայրից մոտ 7 կմ, Գեղաշեն բնակավայրից մոտ 4.4 կմ և Չովք բնակավայրից 6.3 կմ հեռավորությունների վրա: Տեղակայված են Աբովյան քաղաքից 18 կմ դեպի արևելք և հարավ-արևելք, որին միացած են ասֆալտապատ և մասամբ գրունտային ճանապարհներով: Մոտակա երկաթուղային կայարանը Աբովյան կայարանն է (16-18 կմ):

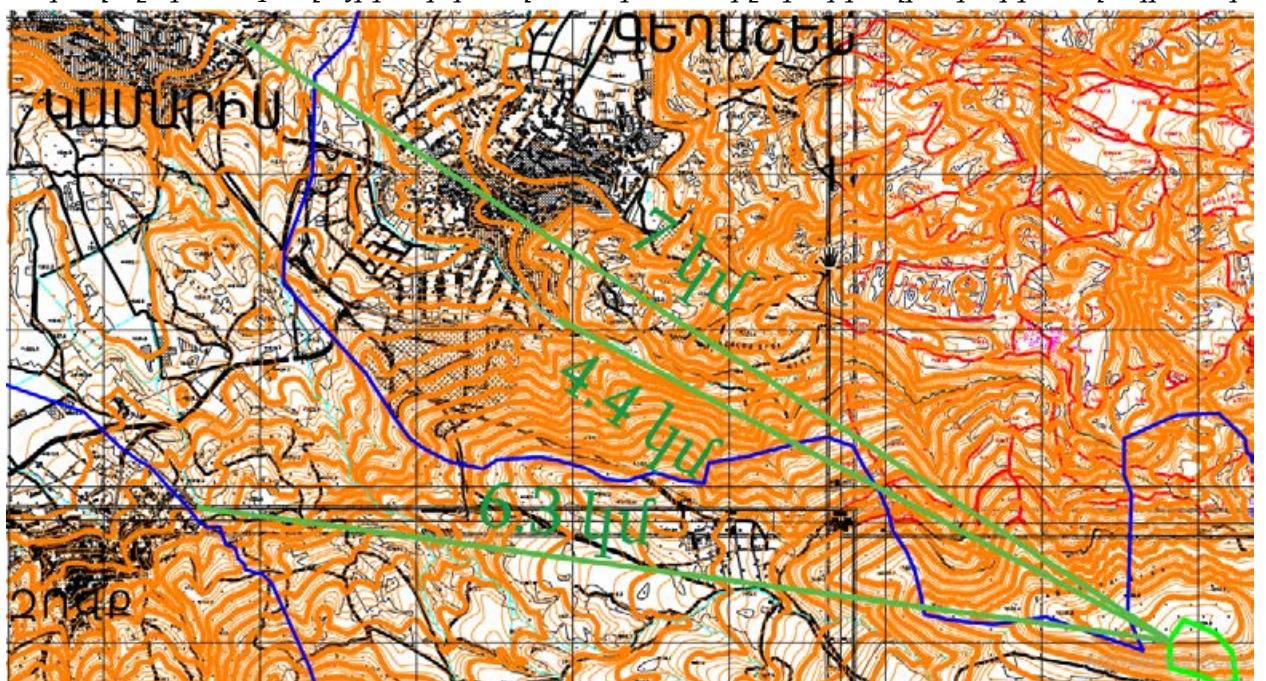
Նկ. 3.1. ՀՀ Կոտայքի մարզի ակնարկային քարտեզ.

- Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Տեղամասի կենտրոնի աշխարհագրական կոորդինատներն են. $40^{\circ}12'02.64''$ - հյուսիսային լայնության, $44^{\circ}46'38.04''$ - արևելյան երկայնության (նկ. 3.2):

Նկ. 3.2. Քաղվածք 84-11-38-138-2-3-3 անվանակարգային թերթից՝ Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների էզրագծերի տեղադրմամբ

Նկ. 3.3. Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկներ: Էրավիճակային հատակագիծ

Հայցվող Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների ծայրակետային կոորդինատները՝ ըստ ARM WGS-84 կոորդինատային համակարգի, ներկայացված են աղյուսակ 3.1-ում: Հայցվող տարածքի մակերեսը 11.74 հա է:

Աղյուսակ 3.1

Կետերի համարները	X	Y	Կետերի համարները	X	Y
1	4452060	8481114	6	4451788	8481021
2	4451946	8481214	7	4451840	8480822
3	4451850	8481231	8	4452014	8480817
4	4451758	8481242	9	4452144	8480908
5	4451728	8481134	10	4452117	8480982

Մոտակա բնակավայրը Գեղաշեն գյուղն է, որը գտնվում է տեղամասից մոտ 4.4 կմ հեռավորության վրա:

Շրջանը Էլեկտրաէներգիայով սնվում է հանրապետական միացյալ էներգահամակարգից:

Մարզն ապահովված է լավ ասֆալտապատ մայրուղիներով, որը կապում է այն Հայաստանի բոլոր բնակավայրերի և մյուս մարզերի հետ: Մարզի տարածքի կենտրոնական մասով անցնում են երկրի համար առանցքային նշանակություն ունեցող Երևան-Հրազդան-Սևան ավտոմայրուղին և Երևան-Հրազդան-Իջևան երկաթգիծը:

Կոտայքի մարզը համեմատաբար զարգացած ու բազմածյուղ տնտեսություն ունեցող մարզերից է:

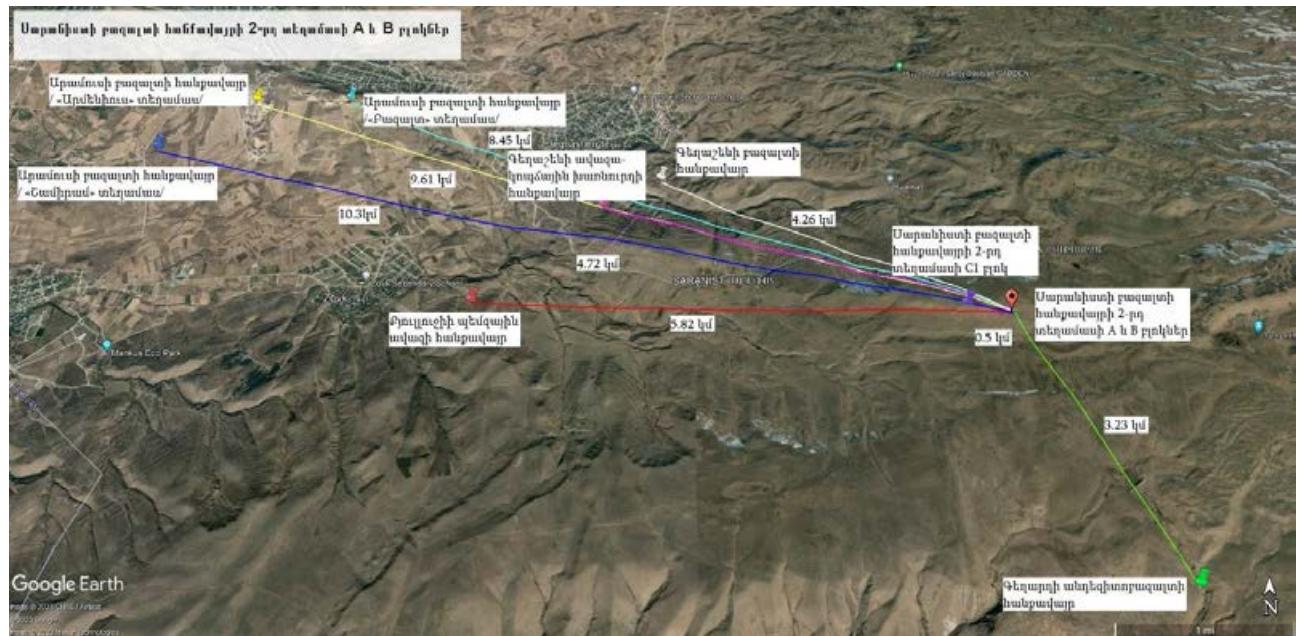
Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողն արդյունաբերությունն է: Մարզը մեծ դեր ունի էներգետիկայի ոլորտում: Այստեղ են գտնվում Էլեկտրաէներգիայի արտադրության 2 խոշոր կազմակերպություն:

Մարզի արդյունաբերության մյուս հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ առավել զարգացած են հետևյալ ոլորտները.

- ա) սննդամթերքի և խմիչքների արտադրություն,
- բ) ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրատեսակների արտադրություն,
- գ) հիմնական մետաղների արտադրություն,
- դ) ոսկերչական արտադրատեսակների, ոչ թանկարժեք զարդերի արտադրություն.

Մարզի գյուղատնտեսությունը մասնագիտացած է թռչնաբուծության մեջ: Մարզի տարածքում գործում են հանրապետության խոշոր թռչնաֆաբրիկաները:

Շրջանում կան տարբեր շինանյութերի մի շարք հանքավայրեր: Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հարակից հանքավայրերը և տեղամասերը ներկայացված են նկար 3.4 –ում:

Նկ. 3.4. Շրջանի հանքավայրերի իրադրային քարտեզ

Հանքավայրի տարածքի գետային ցանցը համեմատաբար թույլ է զարգացած, ինչը բացատրվում է հրաբխային ապարների բարձր ջրաթափանցելիությամբ։ Հաճախ հանդիպում են առուների և սելավների փոքր հուներ, ինչպես նաև խոր կիրճեր։

Ամունը անջրդի են առուները, սելավները, խոր կիրճերը: Դրանք ակտիվ են հիմնականում գարնանը, երբ ձյունը սկսում է հալչել, և ամունը՝ հորդառատ անձրևներից հետո: Շրջանի հիմնական ջրային զարկերակը Հրազդան գետն է՝ իր բազմաթիվ վտակներով:

3.2. Ուղարկելի գործություններ

Հանքավայրը տարածվում է Քանաքեռի սարահարթի երկայնքով՝ զբաղեցնելով նրա լեռնային մասը՝ խորը կիրճերով և բարձր լեռնաշղթաներով։ Տարածաշրջանի բացարձակ նիշերն են 1800- 2500 մ, իսկ հանքավայրինը՝ 2100-2300 մ։

Լեռնազրական տեսակետից տարածաշրջանը հարում է Հայկական հրաբխային բարձրավանդակի Արագած-Սյունիքի ենթամարզի Արագածի լեռնազանգվածի արևելյան եզրամասում տարածված Կոտայքի հրաբխային սարավանդին, որի հյուսիս-արևելքում բարձրանում են Գեղամա լեռները (Աժդահակ լեռ, 3598 մ) և Ողջաբերդի լեռնաբազուկը,

հյուսիսում՝ Հատիս (2528 մ) և Գութանասար (2299 մ) լեռնազանգվածներով, իսկ հարավում՝ Նորքի սարավանդով: Տարածաշրջանի ռելիէֆը մեղմ ալիքավոր է, տեղ-տեղ բարձրանում են հրաբխային խարամային կոները: Ողջ տարածքը ծածկված է գեղամա լեռնաշղթայի հրաբուխներից արտավիժված բազալտ-անդեղիտաքաղաքալտային լավաներով, որոնք անընդմեջ ձգվում են մինչև Արարատյան գոգավորության մատուցներում: Թերու անտառազուրկ լանջերը կտրտված են հեղեղատներով ու ոչ խորը գետահովիտներով: Շրջանի տարածքի մեծ մասում տեղանքի թեքությունները 80-ից չեն անցնում և համեմատաբար մատչելի են տնտեսական յուրացման համար: Շրջանի տարածքի լանջերի թեքության և երկրածնաբանության սխեմատիկ քարտեզները ներկայացված են 3.5 և 3.6 նկարներում:

Նկ. 3.5. Մակերևույթի թեքություններ

- Սարանխատի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Նկ 3.6. Մակերևույթի ձևագրություն՝ ա) սիեմատիկ քարտեզ, բ) պայմանական նշաններ

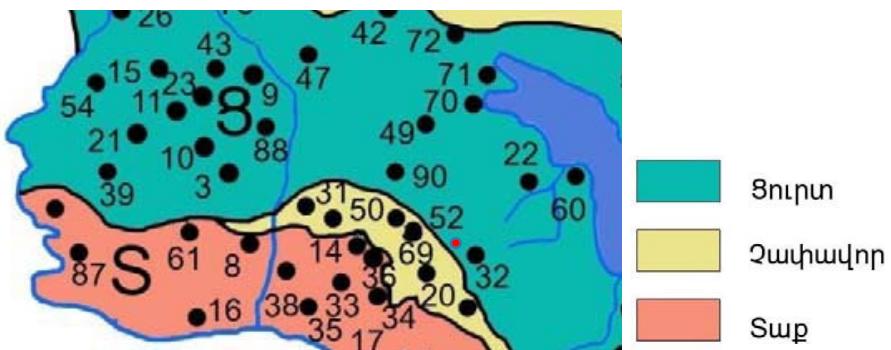
- *Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս*

3.3. Կլիման

Հանքավայրի տարածաշրջանի կլիմայական պայմանների նկարագրության համար օգտագործվել է ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրամանով հաստատված «Շինարարական կլիմայաբանություն» ՀՀՇՆ ԱՀ 7.01-2011 փաստաթղթի տվյալները: Այդ փաստաթղթով սահմանում են կլիմայական հարաշափերը, որոնք կիրառվում են շենքերի և շինությունների, ջեռուցման, օդափոխության, օդի լավորակման, ջրամատակարարման համակարգերի նախագծման, ինչպես նաև քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծման և կառուցապատման ժամանակ:

Կլիմայի բնորոշման համար հիմք է վերցրվել նույն կլիմայական շրջանում գտնվող ամենամոտ ֆանտան օդերևութաբանական կայանի երկարատև դիտարկման արդյունքները: Համաձայն օդերևութաբանական կայանի տվյալների հայցվող տարածքը գտնվում է ցուրտ կլիմայական շրջանում (նկար 3.7), որին բնորոշ են զով ու քամու ամառները և ցուրտ, քամու ու խոնավ ձմեռները: Մթնոլորտային տեղումների տարեկան միջին քանակը 666 մմ է, միջին տարեկան խոնավությունը՝ 71% է, օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը կազմում է +35°C, իսկ նվազագույնը՝ -23°C: Աղյուսակ 3.2-3.5-ում ամփոփված են տեղեկատվություններ՝ օդի ջերմաստիճանի, հարաբերական խոնավության, մթնոլորտային տեղումների ու ձնածածկույթի և քամիների վերաբերյալ:

Համաձայն Հրազդան օդերևութաբանական կայանի տվյալների տարվա մեջ անարև օրերի քանակը 30 օր է, արևափայլի տևողությունը՝ 2355 ժամ:

Նկար 3.7. Կլիմայական շրջանցման սխեմատիկ քարտեզ

- Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Աղյուսակ 3.2

Օդի ջերմաստիճանը՝ ըստ ամիսների

Բնակավայրի, օդերևութաբա նական կայանի անվանումը	Բարձրութ յունը ծովի մակար դակից, մ	Միջին ջերմաստիճանը ըստ ամիսների, °C												Բնակչութեան մակարդակը, %		
		Մայիս	Հունիս	Յունիս	Հուլիս	Աշուն	Տիսեռնաշունչ	Տիսեռնաշունչ	Օգոստ	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Դեկտեմբեր				
Ֆանտան	1800	-6.2	-4.9	-0.9	5.7	10.7	14.4	17.7	18.1	14.6	8.8	2.4	-3.6	6.4	-23	35

Աղյուսակ 3.3

Օդի հարաբերական խոնավությունը՝ ըստ ամիսների

Բնակավայրի, օդերևութաբանական կայանի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը՝ ըստ ամիսների, %												Միջին ամսական (ժամը 15-ին)		
	Մայիս	Հունիս	Յունիս	Հուլիս	Աշուն	Տիսեռնաշունչ	Տիսեռնաշունչ	Օգոստ	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Դեկտեմբեր	Մայիս			
Ֆանտան	80	77	73	69	69	68	67	64	62	68	76	80	71	77	45

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

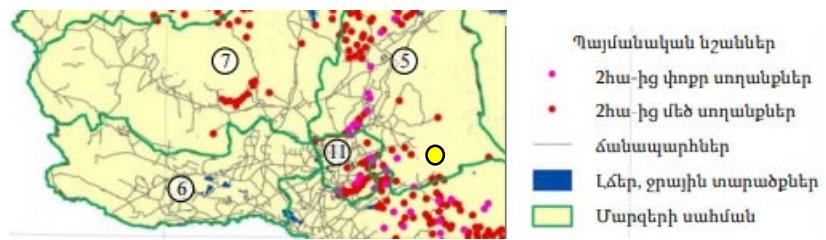
Բնակավայրի, օդերևութաբա- նական կայանի անվանումը	միջին ամսական օրական արագույթուն՝ մմ											Հնածածկույթ	
	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն	Արդիություն		
Ֆանտան	42	52	61	90	100	63	42	22	28	63	55	48	666
	31	37	42	48	62	48	47	41	53	64	48	39	64
													101
													123
													307

Քամիների կրկնելիությունը և միջին արագույթյունը՝ ըստ հորիզոնի կողմերի

Վեհականություն	Արդիություն	Արդիություն	Կրկնելիություն, %								Վեհականություն, %	Վեհականություն, %
			ՀԱ	ՀԱ-ԱՐԼ	ԱՐԼ	ՀՎ-ԱՐԼ	ՀՎ	ՀՎ-ԱՐՄ	ԱՐՄ	ՀԱ-ԱՐՄ		
Ֆանտան	819.2	հունվար	2	8	4	10	29	40	6	1	41	2.8
			4.7	4.6	2.5	2.7	3.3	3.9	3.6	3.6	24	
		ապրիլ	2	19	7	9	23	34	5	1	15	33
			5.5	5.2	3.1	3.3	3.6	4.2	4.0	4.0	33	
		հուլիս	9	64	12	4	2	6	2	1		
			5.9	5.	4.0	3.5	2.8	3.6	3.1	4.6		
		հոկտեմբեր	2	18	6	8	21	37	7	1		
			4.1	4.5	2.9	2.7	3.1	3.6	3.6	3.1		

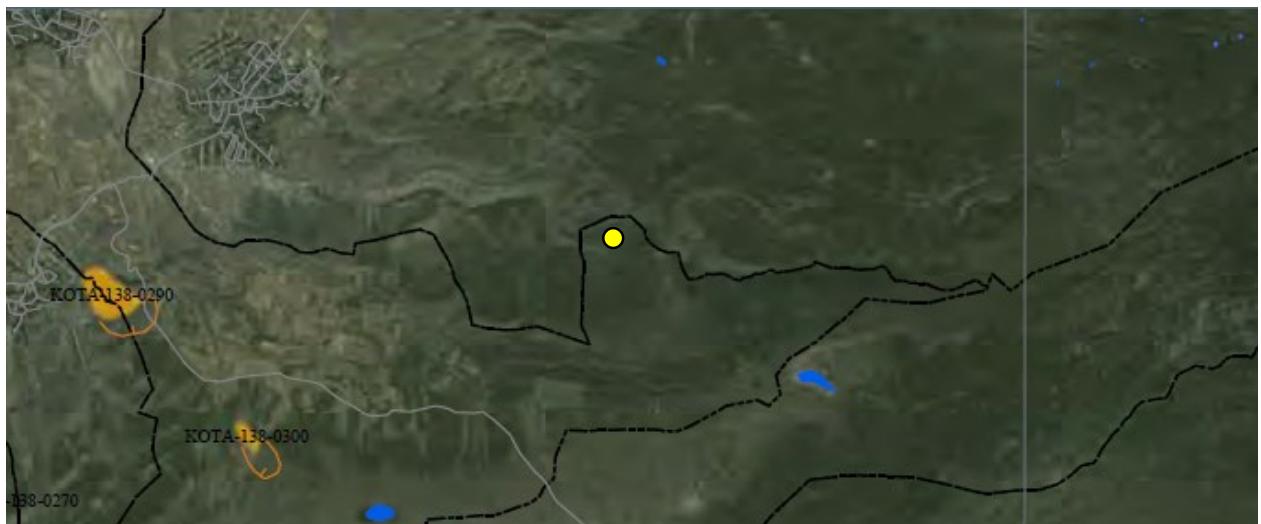
3.4. Սողանքներ, սեյսմակայունություն

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի տարածքում արտածին երկրաբանական երևույթների վերաբերյալ տեղեկատվության հիմք է հանդիսանում Հայաստանի Հանրապետության սողանքային աղետի կառավարման ծրագրի երկրորդ տարվա ավարտի վերաբերյալ հաշվետվությունը (ՀՀ Արտակարգ իրավճակների նախարարություն, 2017) և ՀՀ Սողանքների քարտեզը (նկ. 3.8), ըստ որոնց հայցվող տարածքի հարակից շրջանի հայտնի սողանքային մարմինների տեղադիրքերը ներկայացված է նկար 3.9-ում:

Նկար 3.8. Սողանքային էրևույթների տարածման քարտեզ

● Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Նկար 3.9. Սողանքների բաշխվածության քարտեզ

● Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Հայցվող տարածքից 4.4 և 5.9 կմ հեռավորությունների վրա՝ Զովք գյուղի տարածքում քարտեզագրված է երկու սողանքային մարմին՝ KOTA-138-0290 և KOTA-138-0300, որոնց բնութագրերը ներկայացված են աղյուսակ 3.6-ում:

Աղյուսակ 3.6

Սողանքային մարմինների բնութագրերը

Սողանքային մարմինի ծածկագիրը	Սողանքային մարմնի կոռորդինատները և բարձրությունը			Չափերը			Վարչական վայրը	Արմենիական միջավայրական միջավայրի մակարդակը	Արտիքանը
	Լայնա- կան	Երկայ- նական	Բացարձակ բարձրութ- յունը (մ)	Լայն. (մ)	Երկար. (մ)	Մակե- րես (հա)			
KOTA-138- 0290	40°12'23''	44°42'22''	1759	400	700	27	III	Միջին	C
KOTA-138- 0300	40°11'28''	44°43'30''	2031	150	500	6	III	Միջին	C

Վերը բերված տեղեկատվությունից հետևում է, որ նկարագրված սողանքային մարմինները վտանգ չեն ներկայացնում Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ

տեղամասի A և B բլոկների շահագործման ժամանակ, քանի որ գտնվում են նվազագույնը 4.4 կմ հեռավորության վրա, պատկանում են վտանգավորության 3-րդ դասին (հայտնաբերվել են որոշակի սողանքային երևույթներ, բայց վնասները չեն գրանցվել/ հայտնաբերվել) և ունեն ոիսկայնության C մակարդակ (մարդկային գործունեությանը կամ շրջակա միջավայրին պատճառվել է քիչ վնաս կամ վնաս չի պատճառվել):

Հայաստանի Հանրապետությունը գտնվում է ակտիվ երկրաշարժային գոտում: Հյուսիսից հարավ առանձնացվում են հետևյալ սեյսմիկ գոտիները՝ Մերձքուոյան, Սոմիկեթա-Ղարաբաղի, Մերձսևանյան, Կապան-Գոզորանի, Ծաղկունյաց-Զանգեզուրի, Երևան-Օրդուբաղի, Ուրծ-Վայքի: Հիմնականում նշված գոտիների սահմաններով է անցնում երկրակեղևի խորքային բեկվածքները, որոնցից ամենախոշորներն են Սևան-Արերայի, Շիրակ-Զանգեզուրի և Միջին Արաքայան /Երևանյան/ բեկվածքները:

ՀՀ Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 102-Ն հրամանով հաստատված ՀՀԸ 20.04- «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր» փաստաթղթով սահմանվում են այն չափանիշները, որոնք պետք է դրվեն շենքերի ու կառուցվածքների նախագծման և կառուցման ընթացքում /սեյսմակայունության հիմնական սկզբունքներ/: Սեյսմակայուն շինարարությունը իրականացվում է տարբերակված՝ երեք, ըստ ուժգնության աճող հաջորդականությամբ՝ 1, 2, 3 սեյսմիկ գոտիներում, որոնց համար գրունտի հորիզոնական արագացման մեծությունը համապատասխանաբար 300, 400 և 500 սմ/վրկ² է: Նույն հրամանի հավելվածում ներկայացված է ՀՀ բնակավայրերի ցուցակը ըստ սեյսմիկ գոտիների:

Նկար 3.10. ՀՀ տարածքի հավանական սեյսմիկ վտանգի գոտիավորման քարտեզ

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Հանքավայրի տարածքը և մոտակա բնակավայրերը գտնվում են 2-րդ սեյսմիկ գոտում: Հայցվող տարածքին վերագրվում է գրունտի հորիզոնական արագացում $A = 0.4g$

/գրունտային ստվարաշերտի վերին մակերևույթի վրա երկրաշարժի ժամանակ առաջացած արագացման մեծությունը հորիզոնական ուղղությամբ/:

3.5. Մթնոլորտային օդը

ՀՀ տարածքում օդային ավագանի ֆոնային աղտոտվածությունը վերահսկում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարությունը: Օդային ավագանի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոգերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» (ՀՄԿ) ՊՈԱԿ-ի կողմից:

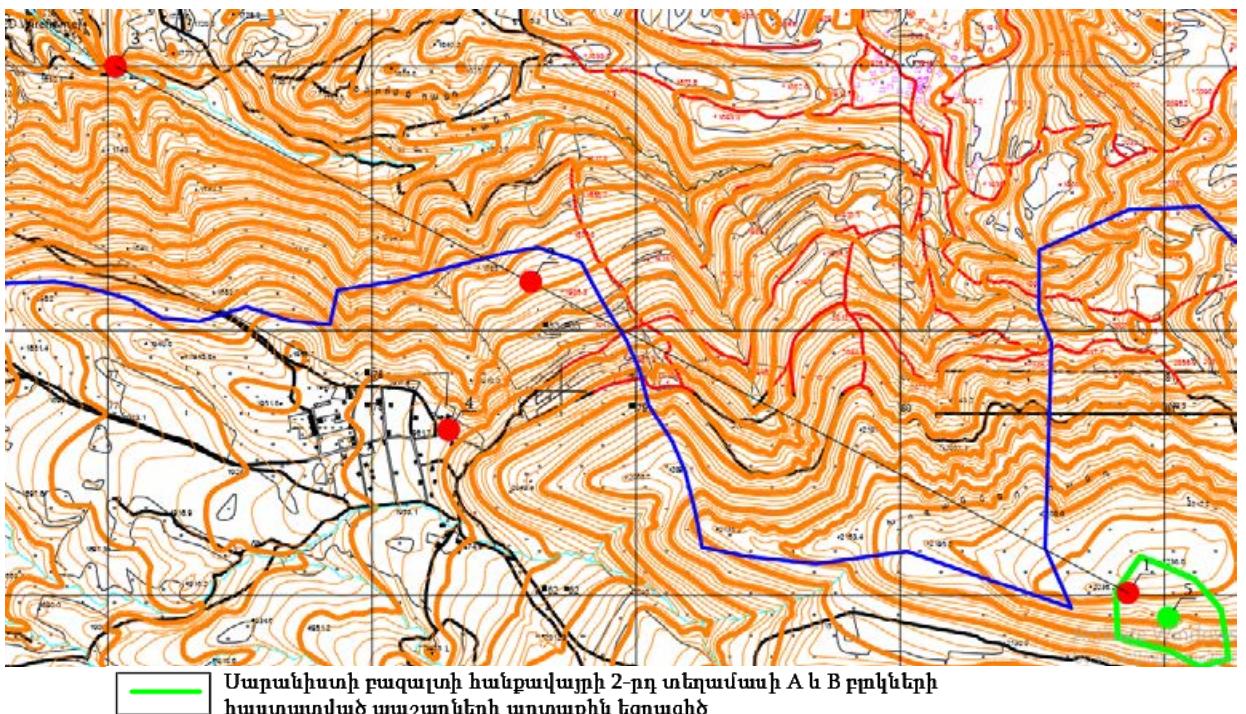

Նկ. 3.11. ՀՀ մթնոլորտայի օդի որակի մոնիթորինգի դիտացանց

Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Զրագդան, Ալավերդի, Արարատ քաղաքներում մթնոլորտային օդի ակտիվ եղանակով նմուշառումները իրականացվում են 16 ստացիոնար դիտակայաններում: Մի շարք քաղաքներում պասիվ նմուշառման եղանակով կատարվում են ազոտի և ծծումբի օքսիդների դիտարկումներ:

Տեղամասի տարածքը գտնվում է բնակավայրերից հեռու (նվազագույնը 4.4 կմ), այստեղ բացակայում են գործող արդյունաբերական և խոշոր գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները (ամենամոտ արդյունաբերական ձեռնարկությունը գտնվում է մոտ 8.5 կմ հեռավորության վրա), ինչպես նաև այն գտնվում է բարձրադիր գոտում (միջինը՝ 2200 մ), ինչն էլ վկայում է, որ տեղամասի շրջակայքում մթնոլորտային օդի աղտոտված չէ և օդային ավազանը չի կրում անտրոպոգեն ազդեցություն: Տարածքում մշտական դիտակայաններ կամ պասիվ նմուշառիչներ տեղադրված չեն և օդային ավազանի աղտոտվածության վերաբերյալ տվյալներ չկան: Տեղամասի մթնոլորտային օդի աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկություններ կտրվի հետագա հաշվետվություններում, եթե ընկերությունը կստանա շահագործման թույլտվություն և կկատարի մթնոլորտային օդի աղտոտվածության ելակետային վիճակի մշտադիտարկում:

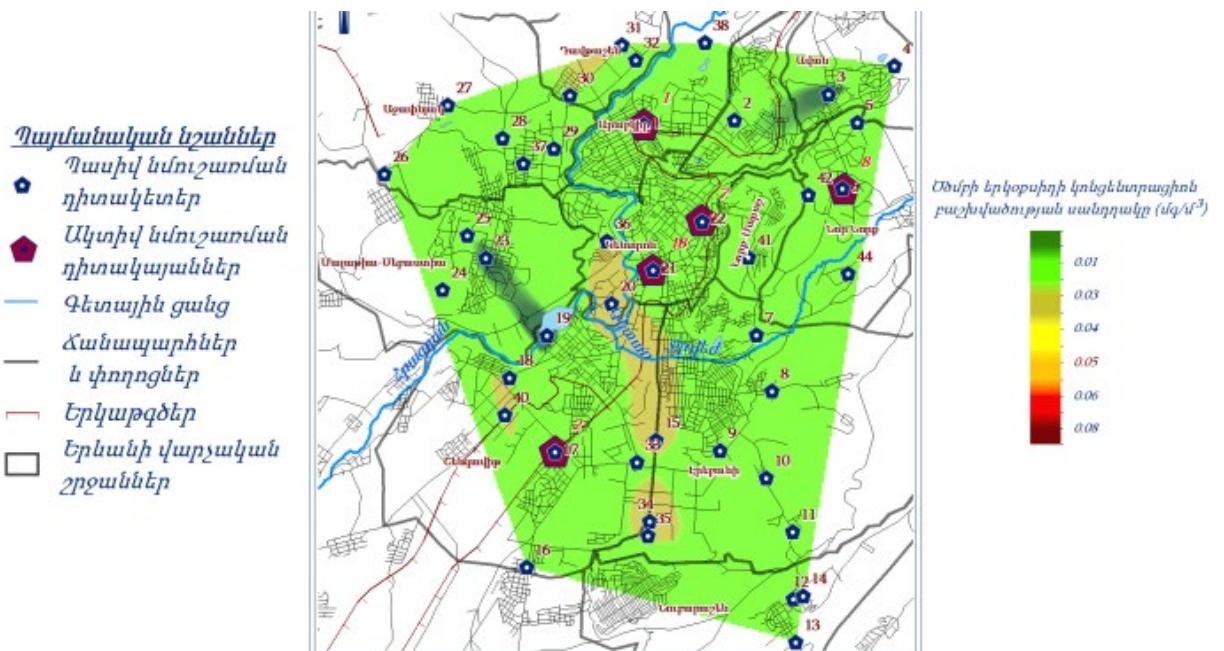
Ելակետային վիճակի մշտադիտարկման կետերը տրված են նկար 3.12-ում:

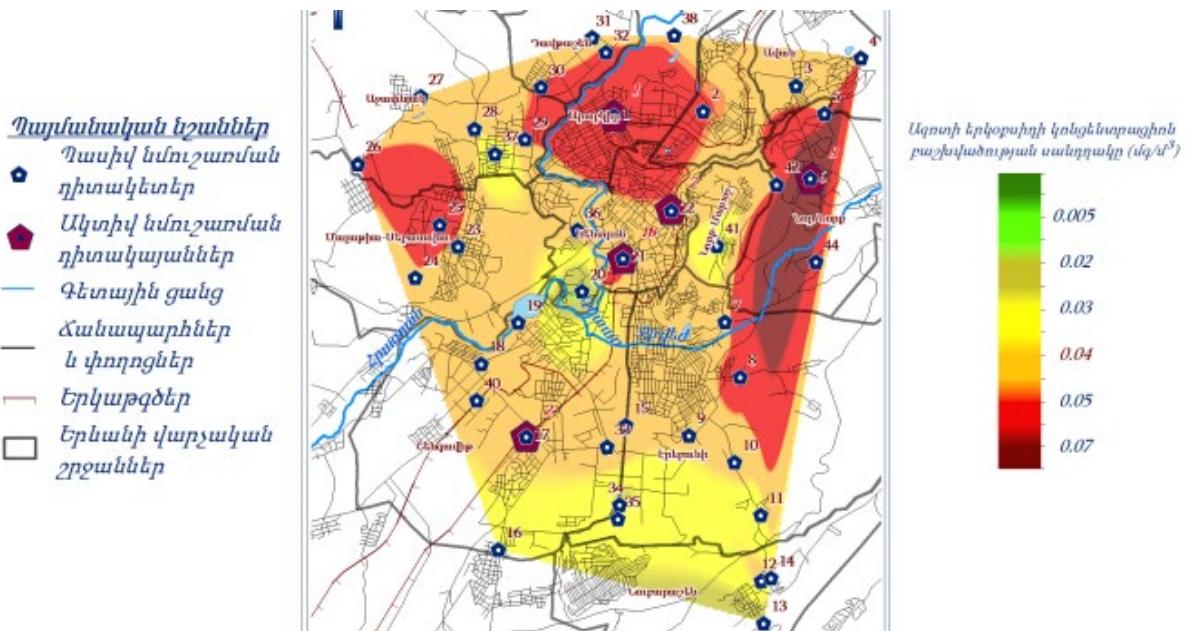
- 1 Մթնոլորտի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ հանքավայրում
- 2 Մթնոլորտի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ հանքավայրի և բնակավայրի միջև
- 3 Մթնոլորտի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ Գեղաշին բնակավայրում
- 4 Մթնոլորտի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ ամառանոցային տարածքում
- 5 Հողի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ ամառանոցային հանքավայրում

Նկ. 3.12. Մթնոլորտային օդի և հողերի աղտոտվածության ելակետային ցուցանիշների մշտադիտարկման կետերի քարտեզ-սխեմա

Հայցվող տեղամասն իր տեղադիրքով մոտ է մայրաքաղաք Երևանին (մոտ 16 կմ), որտեղ գործում է 45 շարժական դիտակետ և 5 անշարժ դիտակայան: Տեղամասին ամենամոտ գտնվող ակտիվ նմուշառման դիտակայանը 42-ն է: 2022 թվականի 4-րդ եռամսյակում Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում փոշու և ծծմբի միջին ամսական կոնցենտրացիաները երեք ամիսների ընթացքում չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները: Ազոտի երկօքսիդների ամսական միջին կոնցենտրացիան նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամսին գերազանցել է համապատասխան ՍԹԿ-ն 1.1 անգամ, իսկ հոկտեմբեր ամսին միջին ամսական կոնցենտրացիաները մոտ են եղել ՍԹԿ-ին: Նկար 3.13 և 3.14-ում ներկայացված են Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում դեկտեմբեր ամսվա ծծմբի երկօքսիդի (SO_2) և ազոտի երկօքսիդի (NO_2) կոնցենտրացիոն բաշխվածությունները:

Նկ. 3.13. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

Նկ. 3.14. Երևան քաղաքի մթնոլորտային օդում ազոտի երկօրսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը

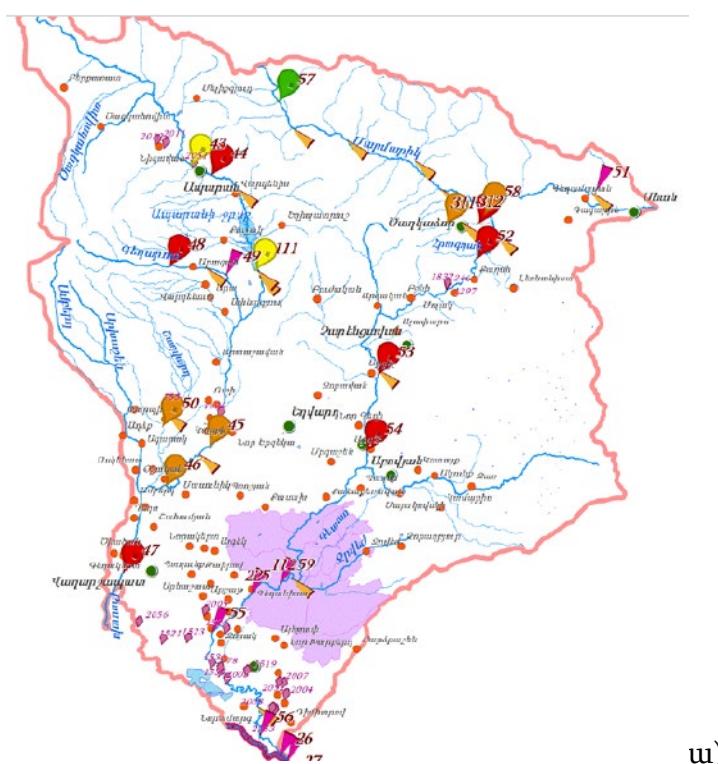
Որոշակի պատկերացում տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածության մասին կարելի է ստանալ հաշվարկային եղանակով: Դրա համար ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Շրջակա միջավայրի վրա ներգործության մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը մշակել է ուղեցույց ձեռնարկ, որում ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից: Հաշվի առնելով, որ տեղամասի տարածքին ամենամոտ գտնվող բնակավայրերի՝ Գեղաշեն, Չովք և Կամարիս գյուղերի մշտական բնակչությունը թվաքանակը համաձայն Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեի տվյալների 2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, կազմում է մոտ 7543 մարդ, տեղամասի տարածքի մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշներն կլինեն. Փոշի՝ $0.2 \text{ մգ}/\text{մ}^3$, ծծմբի երկօրսիդ՝ $0.02 \text{ մգ}/\text{մ}^3$, ազոտի երկօրսիդ՝ $0.008 \text{ մգ}/\text{մ}^3$ և ածխածնի օրսիդ $0.4 \text{ մգ}/\text{մ}^3$:

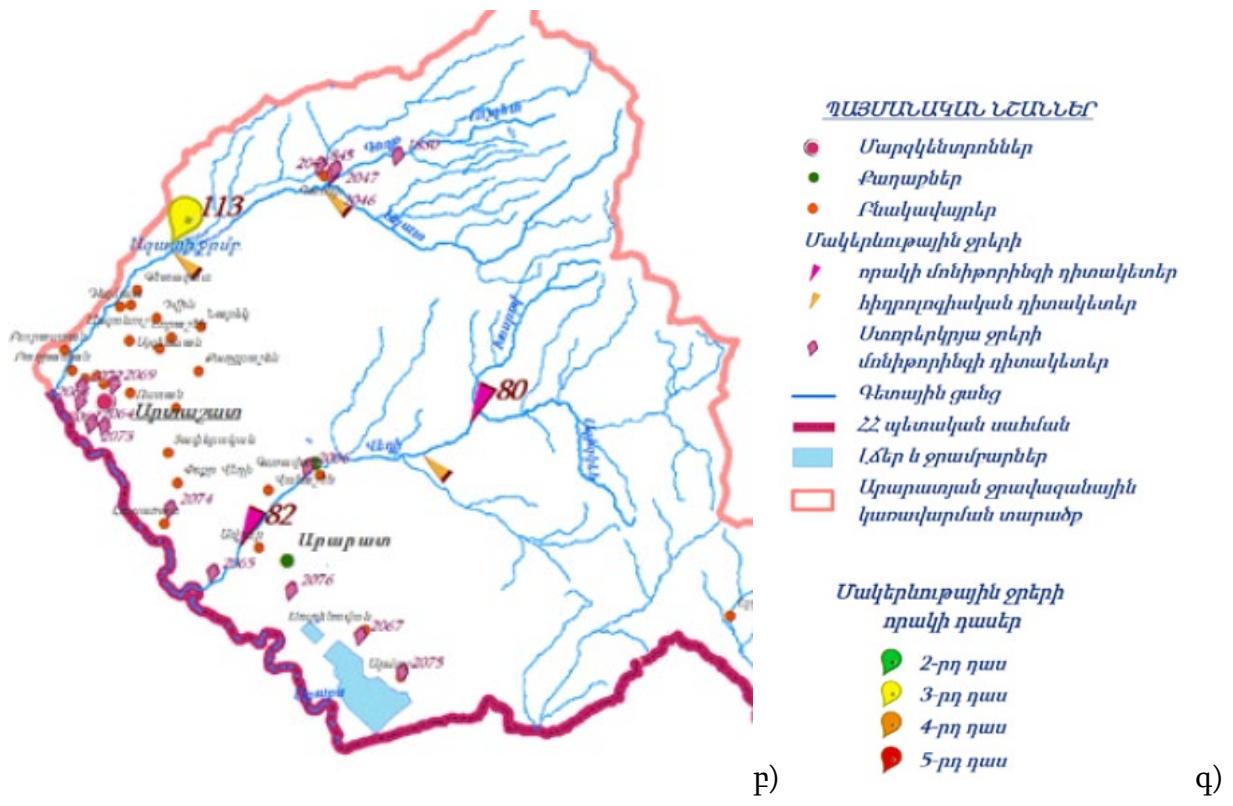
3.6. Զրային ռեսուրսները

Կոտայքի մարզի տարածքով են հոսում Հրազդան, Մարմարիկ և Ազատ գետերը: Հրազդան գետը (նախկին անվանումը՝ Զանգու) Արաքս գետի ձախ վտակներից է, երկարությունը՝ 141 կմ: Գետի համակարգում կա 340 վտակ, որոնցից 25-ն ունեն 10 կմ-ից ավելի երկարություն: Գետի խոշոր վտակներից են Մարմարիկը, Ծաղկաձորը, Արայի գետը, Գետառը: Մարմարիկ գետը Հրազդանի աջ վտակն է: Այն սկիզբ է առնում Փամբակի

լեռնաշղթայի հարավային լանջերից՝ 2520 մ բարձրությունից, երկարությունը 37 կմ է: Զրերն օգտագործվում են ռոռզման և արդյունաբերական ձեռնարկություններին շրամատակարարման նպատակներով: Մարմարիկի հովտում է գտնվում «Հանքավան» ջրի հանքավայրը: Ազատ գետը Արաքսի ձախ վտակներից է (երկարությունը՝ 55 կմ): Սկիզբ է առնում Գեղամա լեռնաշղթայից (հիմնականում սնվում է ստորերկրյա ջրերով): Գետի ջրերն օգտագործվում են հիմնականում ռոռզման նպատակով:

Նախատեսվող գործունեության տարածքում բացակայում են բնական ջրային մակերևույթային հոսքերը: Ամենամոտ գտնվող ջրային օբյեկտները Հրազդան (18 կմ) և Ազատ (7.3 կմ) գետերն են: Մակերևութային ջրերի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարում է ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, ըստ որի «ՀՀ շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքների մասին» 2022թ. 4-րդ եռամյակի տեղեկագրի Հրազդան գետի ջրի որակը Քաղսի գյուղից ներքև, Արգել գյուղից ներքև և Արզնի ՀԷԿ-ից վերև հատվածներում հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսներին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Երևանից ներքև՝ Դարբնիկ գյուղի մոտ, գետաբերանի և Գեղանիստ գյուղի մոտ հատվածներում հոկտեմբերին ջրի որակը գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Ազատ գետի ջրի որակը Ազատի ջրամբարում հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսներին գնահատվել է «միջակ» (3-րդ դաս): Նկար 3.14-ում

3.15. Մակերևութային ջրերի որակի դիտացանց՝ ա) Հրազդանի ջրավազանային կառավարման տարածք, բ) Արարատյան ջրավազանային կառավարման տարածք, զ) պայմանական նշաններ

Սարանիստի հանքավայրի ջրաերկրաբանական պայմանները շատ պարզ են: Գրունտային ջրերը բացակայում են: Անցկացված հորատանցքերում գրունտային ջրեր չեն հայտնաբերվել: Մթնոլորտային տեղումները հեշտ հեռացվում են հանքավայրի տարածքից:

Հանքավայրի մշակման վրա ազդող ջրատար հորիզոններ չեն հայտնաբերվել:

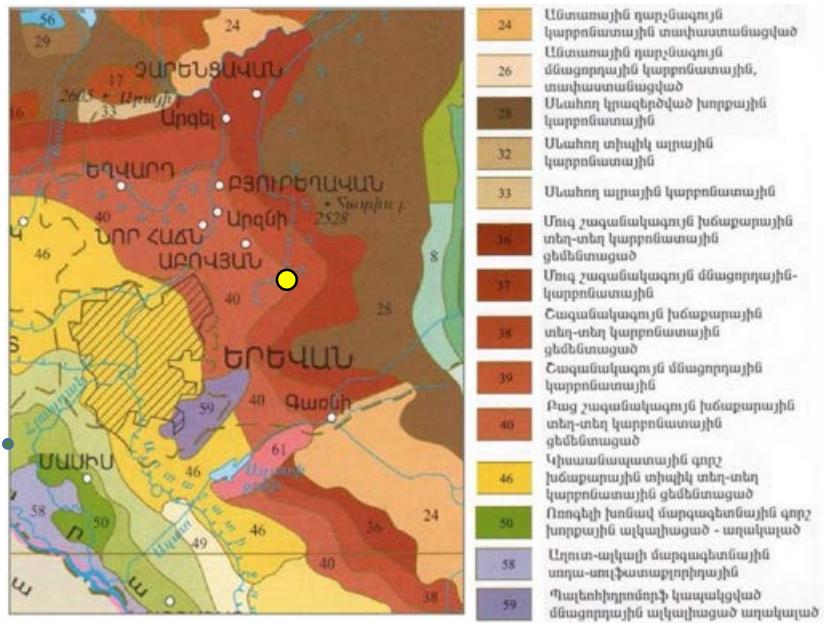
Խմելու և տեխնիկական ջրի պահանջարկը կարող է բավարարվել Գեղաշեն և Կամարիս գյուղերից՝ ավտոջրատարներով բերվող ջրերի հաշվին:

Հաշվի առնելով տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքի և գեոմորֆոլոգիական առանձնահատկությունները, ապարների ձեղքավորվածությունը և ջրաթափանցելիությունը, կարելի է վստահորեն արձանագրել, որ բացահանք թափանցող ջրերը բնական դրենաժով կհեռացվեն կամ ձեղքերով կթափանցեն ավելի խորը հորիզոններ:

3.7. Հողերը

ՀՀ-ում հանդիպում են հողերի ծագումնաբանական 14 տիպ, 27 ենթատիպ, բազմաթիվ սեռեր, տեսակներ և տարատեսակներ: Այդ 14 հողատիպերից 7-ը գոտիական

են, իսկ մյուսները՝ միջզոտիական: Հայցվող տարածքը գտնվում է լեռնաշականագույն հողերի տիպում, որտեղ տարածված են մուգ շագանակագույն խճաքարային տեղ-տեղ կարբոնատային ցեմենտացած հողերը (նկ. 2.15):

Նկար 3.16. ՀՀ հիմնական հողատիպերի քարտեզ՝ ըստ ՀՀ ազգային ատլասի

● Սարանիստի բազալտի 2-րդ տեղամաս հանքավայր

Լեռնաշագանակագույն հողերն իրենց մի շաբք ենթատիպերով ձևավորվել են տիպիկ չորային տափաստանային բուսականության տակ, հրաբխային ապարների հող-մահարված նյութերի, ինչպես նաև տեղակուտակ, ողողաբերուկ և հեղեղաբերուկ գոյացումների վրա: Հողաշերտի հզորությունը միջին հաշվով տատանվում է 30-50 սմ-ի սահմաններում, ռելիեֆի իջվածքային մասերում հաճախ այն հասնում է մինչև 65-70 սմ-ի: Ըստ մեխանիկական կազմի այս հեղերը դասվում են միջակ և ծանր կավավագային տարատեսակների շարքին: Սակայն կախված ռելիեֆի պայմաններից ու էրոզիայի ենթարկվածության աստիճանից՝ հանդիպում են ինչպես ավելի թեթև, այնպես էլ ծանր մեխանիկական կազմով հողեր:

Վլանող համալիրը հագեցած է հողալկալի հիմքերով, իսկ կլանման տարրողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ ու թեթև մեխանիկական կազմով: Այս հողերը պարունակում են մեծ քանակությամբ կարբոնատներ՝ մինչև 10-25%, որն առաջ է բերում հողերի ցեմենտացում և ամրացում: Շագանակագույն հողերը հարուտ են հողալկալի մետաղներով, ֆոսֆորական թթվով ու կալիումով: Սովորաբար պարունակում են նաև քիչ քանակությամբ ջրում լուծվող աղեր:

Կուսական, անմշակ հողերում ստրուկտուրան խոշոր կնձակային է, վարելահողերի վերին շերտերում այն թույլ է արտահայտված, իսկ հաճախ՝ նաև փոշիացած է:

Նկարագրվող հողերի տարածման գոտում էրոզիոն պրցեսները շատ ուժեղ են զարգացած, հայցվող տարածքը գտնվում է էրոզացվածության 6-րդ աստիճանում, որտեղ հողերի 10.2%-ը չէրոզացված, 21.3%-ը՝ թույլ էրոզացված, 44.9%-ը՝ միջին էրոզացված, 23.6%-ն ուժեղ էրոզացված են:

Հայցվող տարածքի հողերի աղտոտվածության վերաբերյալ հարկ է նշել, որ նշված տարածքում և դրան հարակից տարածքում դիտակետեր առկա չեն: Ինչպես արդեն նշվել է «Մթնոլորտային օդ» ենթաբաժնում հայցվող տեղամասը գտնվում է բավականին հեռու շրջանի արդյունաբերական ձեռնարկություններից՝ բարձրադիր գոտում, ինչն էլ վկայում է, որ տեղամասի տարածքի հողային ռեսուրսները նույնպես աղտոտված չեն և չեն կրում անտրոպոգեն ազդեցություն:

Տեղամասի հողային ռեսուրսների աղտոտվածության վերաբերյալ տեղեկություններ կտրվի հետագա հաշվետվություններում, եթե ընկերությունը կստանա շահագործման թույլտվություն և կկատարի մթնոլորտային օդի աղտոտվածության ելակետային վիճակի մշտադիտարկում:

Ելակետային վիճակի մշտադիտարկման կետերը տրված են նկար 3.12-ում:

Հայցվող տարածքում նախկինում խախտված, վերականգնված հողեր, լցակույտեր, հանված, պահեստավորված, պահպանված հողաբուսական շերտ առկա չեն:

Հողամասերի սեփականության և նպատակային նշանակության վերաբերյալ տեղեկատվությունը բերվում է ստորև.

Աղյուսակ 3.7

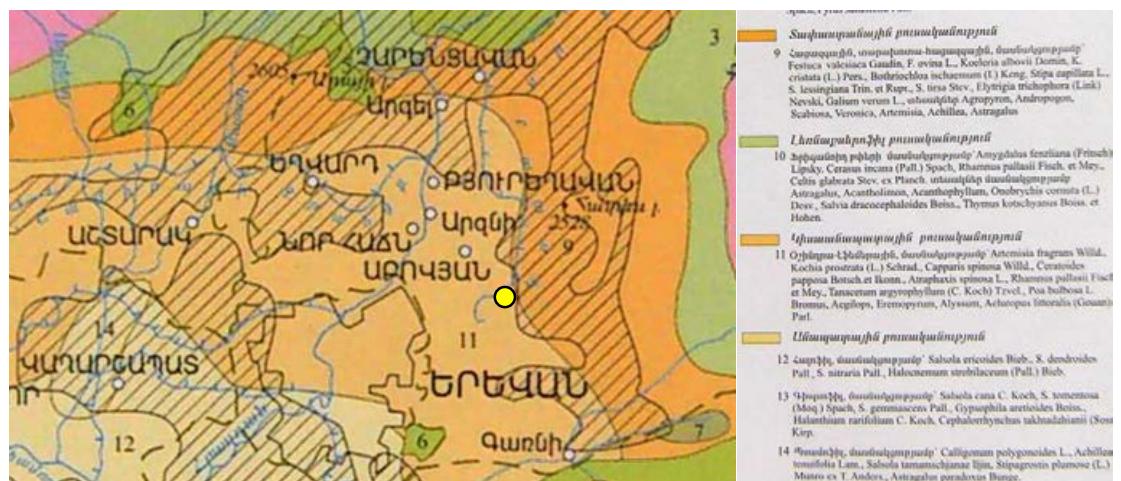
Տվյալներ հողամասերի սեփականության և նշանակության վերաբերյալ

Հ/Հ	Ծածկագիրը	Սեփականության ձևը	Նպատակային նշանակությունը	Գործառնական նշանակությունը
1.	0301-0052	Պետական սեփականություն	գյուղատնտեսական	արոտավայր

3.8. Բուսական և կենդանական աշխարհը

Այս տարածքը ներառված է Գեղամա ֆլորիստիկ շրջանում, որտեղ տարածված են հիմնականում կիսաանապատային բուսականության պետրոֆիլ տարբերակները՝ օշինդրա-էֆեմերային և հալոֆիլ, պամոֆիլ անապատային բուսատեսակներով, նաև

ավազակավային մայր ապարների վրա բաց և մուգ դարչնային հողերի վրա զարգացած չոր տափաստանային լանդշաֆտային գոտուն բնորոշ բուսականության տեսակներով։ Հայցվող տեղամասում տարածված է կիսանապատային բուսականությունը, որին բնորոշ են օշինդրա-էֆեմերային, մասնակցությամբ՝ *Artemisia fragrans* Willd, *Kochia prostrata* (L.) Schrad, *Capparis spinosa* Wills, *Ceratoides papposa* Botsch. et Ikonn., *Atraphaxis spinosa* L., *Rhamnus pallasii* Fisch. et Mey., *Tanacetum argyrophyllum* (C. Koch) Tzvel., *Poa bulbosa* L., *Bromus*, *Aegilops*, *Eremopyrum*, *Alyssum*, *Aeluropus littoralis* (Gouan) Parl.

Նկ. 3.17. Բուսական հիմնական տիպերի տարածման քարտեզ՝ բայց ՀՀ ազգային առյասի

- Սարանիստի բազայտի 2-րդ տեղամաս հանքավայր

Տվյալ տարածաշրջանում տարածված են միջին բարձրության լեռնային տափաստաններին բնորոշ կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչներ: Կաթնասուններն առավել ներկայացված են կրծողներով, որոնց մի մասը վարում է ստորգետնյա կենսակերպ: Բազմազան է թռչնաշխարհը, հանդիպում են սպիտակախածի կեռնեխ, լեռնային խաղտտիկ և կիսասպիտակավիզ ճանձորս: Բազմաթիվ տեսակներով ներկայացված են մորեխները (սովորական իտալական մորեխ, ձիուկ, մթնաթև, ծղրիղ): Լայն տարածված են բգեզները և թիթեռները (շաղգամ, կաղամբի ձերմակաթիթեռ): Սողունների և երկկենցաղների ֆաունան աղքատիկ է: Երկկենցաղներից տարածքում հնարավոր է հանդիպել միայն կանաչ դոդոշի (Bufo viridis):

Ստորև ներկայացված են Կոտայքի մարզի տարածքում հանդիպող ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բույսերի և կենդանիների տեսակները.

Կոտայքի մարզի ՀՀ Բույսերի Կարմիր գրքում զրանցված տեսակներ

Հ/Հ	Անվանումը	Լատին. անվանումը	Կատեգորիան	Տարածվածությունը Կոտայքի մարզում
1	2	3	4	5
Կրիտիկական վիճակում գտնվող				
1.	Ականթին դիոսկորեանսման	(Acanthus dioscoridis L.)	CR B 1ab+2ab(iii)	Գեղարդ
2.	Զուխտակ Օշեյի	(Didymophsa aucheri Boiss)	CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Աղուսարք լեռան գազար
3.	Գազ բթաթեփուկ	(Astragalus amblolepis Fisch. Ex Hohen)	CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գեղարդ գյուղի շրջակայրում և Փրկիչ Եկեղեցու ավերակներում
4.	Գազ բասիանիական	(Astragalus basianicus Boiss. Et Hausskn)	EN B 1 ab(I,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	
5.	Գազ խզմզարածակ	(Astragalus grammocalyx Boiss. Et Hohen)	CR B 1 ab(I,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Զառ և Քյանքան գյուղերի միջև
6.	Խորդենազգիներ	(Erodium sosnowskianum Fedor)	CR B 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Ակնա լճի շրջակայք
7.	Մատնունի ծիրանավոր	(Potentilla porphyrantha Juz.)	CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Լեռնագագար Սևսար, Ազուսարկա
8.	Կրուցիատա Սոսնովսկու	(Cruciata sosnowskyi (Manden.) Pobed.)	CR B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Լեռնագագար Սևսար
Կտանզված տեսակ				
9.	Երնջակ վանատուրի	(eryngium wanaturii Woronow)	EN B 1 ab(ii,iii,iv,v)+2 ab(ii,iii,iv,v)	գյուղ Գեղարդ
10.	Կատվատոտիկ կովկասյան	(Anthrennaria Caucasian Boriss)	EN B 1 ab(iii)+2 ab(iii)	Գրիձոր, Սպիտակասար
11.	Ճարտարուկ Արարատի	(Draba araratica Rupr)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գեղամա լեռնաշղթա
12.	Զագախոտ էղինյան	(Erysimum eginense Bornm)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Զար և Քյանքար գյուղ. Շրջակ.
13.	Էվնոմիա կլորատերև	(Eunomia rotundifolia C.A0 Mey.)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Սպիտակ սար, Ակնասար, Եռաթմբեր, Ակնա լիճ
14.	Հապալասենի ճահճային	(Vaccinium uliginosum)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գրիձոր
15.	Գազ կարյագինի	(Astragalus karjaginii Boriss)	EN B 1 abiI,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Գելայոր
16.	Կորնզան Հայաստանի	(Onobrychis hajastana Grossh)	EN B 1 abiI,ii,iii,iv) + 2 ab(i,ii,iii,iv)	Գեղարդ, Զառ, Քյանքան, Գելայոր գյուղեր
17.	Գառնառվույտ լազիստանյան	(Oxytropis Lazica Boiss)	EN B 1 abiI,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Սևսար, Զիարեթ, Հատիս, Քյանքան
18.	Վավիլովիա նրբագեղ	(Vavilovia Formosa (Steven) Fed.)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Լեռնագագայներ Սևսար, Զիարեթ
19.	Շրբնազգիներ	(Dracocephalum austriacum L.)	EN B 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Լճաշեն
20.	Կատվաղաղձ խուեղինջատերև	(Nepeta lamifolia Willd)	EN B 1 ab(i,ii,iii) + 2 ab(i,ii,iii)	Ակնա լճի շրջակայք
21.	Մատնունի բարանձավային	(Potentilla cryptophila Bornm)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Լեռնագագար Սպիտակասար

1	2	3	4	5
22.	Տանձենի խառնված	(Pyrus comolexa Rubtzov)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Միլլի գետի կիրճ
23.	Տանձենի ֆեղորովի	(Pyrustheodorovi Mulk.)	EN B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գեղարդ
Խոցելի տեսակ				
24.	Լոմատոգոնիում կարինտյան	(Lomatogonium carinthiacum (Wulf.) A.Br.)	VU B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գեղամի լեռնաշղթայի բարձր լեռնային հատված
25.	Ողկուզապտերազ զիներ	(Botrychium lunaria (L.) Sw.)	VU* B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Ակնա լճի շրջակայք
26.	Արռուենի հայաստանյան	(Sorbus hajastana Gabr.)	VU B 1 ab(iii) + 2 ab(iii)	Գեղարդ

Աղյուսակ 3.9

Կոտայքի մարզի ՀՀ Կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ

Հ/ Հ	Անվանումը	Լատին. Անվանումը	Կատեգորիան՝ ըստ բնության պահպանության Կարմիր ցուցակի չափորոշիչների	Տարածվածությունը Կոտայքի մարզում	
1	2	3	4	5	6

Միջատներ

1.	Միմպեկմա ձպուռ	Sympecma paedisca (Brauer, 1877)	Խոցելի	VU B 1b+B 2b	Գողթ և Գառնիի զգ. մոտակայքում
2.	Չպուռ տափակառ	Platycnemis pennipes (Pallas, 1771) - 150	Վտանգված	EN B1a+2a	Արզնի քաղաքի շրջակայք
3.	Մորելս հայկական	Gomphocerus armeniacus (Uvarov, 1931)	Խոցելի	VU B 1a+B 2a	Գեղարդ, Ծաղկաձոր, Հանքավան, Ակնահած
4.	Հաստածղրիդ լայնացած	Bradyporus dilatatus Stal, 1875.	Խոցելի	VU B 1a+B 2a	Հրազդան ք., Ֆանտան և Գառնի զգ. շրջակայք
5.	Մեղվեղնի բնդեռիկ	Pseudopachydema medvedevi Khnzorian, 1971	Կրիտիկական վիճակում գտնվող	CR B1a+ B2a	Գառնի զյուղի շրջակայք
6.	Կեղծ խոտային չրիկան	Cardiophorus pseudogramineus Mardjaniyan, 1977	Վտանգված	EN B1a	Գողթ գ. շրջակայքում
7.	Փոքր չրիկան	Craspedostethus permodicus (Faldermann, 1835)	Խոցելի	VU B 1b(iii) + B 2b(iii)	Հացավան գ. մոտակայք
8.	Մորթիավոր ոսկերեղ	Acmaeoderella pellitula (Reitter, 1890)	Վտանգված	EN B 1a+B2a	Հացավան գ. շրջակայք
9.	Գեղարդյան ոսկերեղ	Sphenoptera geghardica Kalashian & Zykov, 1994	Վտանգված	EN B 1ab(iii):	Գողթ գ. շրջակայք
10.	Օրդուրաղյան սևամարմին	Adelphinus ordubadensis Reitter 1890	Վտանգված	EN B1a	Հացավան գ. շրջակայք

1	2	3	4	5	6
11.	Հայկական սևամարմին	Armenohelops armeniacus Nabozhenko, 2002	Վտանգված	EN B1a	Զրվեծ, Գառնի, Գողթ զգ. շրջակայր
12.	Երևանյան սևամարմին	Cylindronotus erivanus (Reitter, 1901)	Վտանգված	EN B1a	Բյուրականի շրջակայրից և Արայի լեռան հարավային լանջերին
13.	Արաքյան տերևակներ	Cryptocephalus araxicola Khnzorian, 1968	Վտանգված	EN B 1ab(iii):	Զրվեծ ավանի շրջակայր
14.	Մնեմոզինա կամ սև ապոլոն	Parnassius mnemosyne rjabovi Sheljuzhko, 1935	խոցելի	VU B 1a:	Արզական, Գեղադիր
15.	ապոլոն	Parnassius apollo kashtshenkoi Sheljuzhko, 1908	խոցելի	VU A1cde	Հանրավան, Արզական, Ծաղկաձոր
16.	Ալեքսանոր առագաստաթիթեռ	Papilio alexanor orientalis Romanoff, 1884	խոցելի	VU B 1ab(iii)+B 2ab(iii)	Արզական, Գառնի, Գեղադիր, Զրվեծ
17.	Ավրորինա դեղնաթիթեռ	Colias aurorina Herrich-Schaffer, [1850]	խոցելի	VU B 1b(iii)+B 2b(iii)	Զրվեծ, Գեղադիր, Մեղրաձոր, Արզական, Գառնի
18.	Աֆրիկական փրոքերերիա	Proterebia afra hyrcana (Staudinger, 1901).	խոցելի	VU B 1a+B2a	Ծաղկաձոր, Բջնի
19.	Ռոմանովի թռմարես	Tomares romanovi (Christoph, 1882)	խոցելի	VU B 1ab(iii)+B 2ab(iii):	Գառնի, Գեղադիր, Հացավան, Զրվեծ զգ, Հատիս լեռ
20.	Ալկոն կապտաթիթեռ	Maculinea alcon monticola (Staudinger, 1901)	խոցելի	VU B 1a+B2a	Արզական
21.	Արին կապտաթիթեռ	Maculinea arion zara Jachontov, 1935	խոցելի	VU B 1a+B2a	Արզական, Մեղրաձոր, Գողթ, Գառնի զգ. շրջակայր
22.	Մթնշաղային կապտաթիթեռ	Maculinea nausithous (Bergstrasser, [1779])	խոցելի	VU B 1a+B2a):	Ծաղկաձոր
23.	Անդրկովկասյան կապտաթիթեռ	Plebejus transcaucasicus (Rebel, 1901)	Վտանգված	EN B1a+B2ab(iii)	Հացավան, Զրվեծ
24.	Դիանա կապտաթիթեռ	Neolysandra diana (Miller, 1923)	Վտանգված	EN B1a+B2a	Գեղադիր, Զորապյուր զգ. շրջակայր, Հատիս լեռ
25.	Նինայի կապտաթիթեռ	Agrodiaetus ninae Forster, 1956	խոցելի	VU B1a+B2a:	Գեղարդի վանը՝ Գողթ գյուղի շրջակայր

1	2	3	4	5	6
26.	Սուրակովի կապտաթիթեռ	<i>Agrodiaetus surakovi Dantchenko et Lukhtanov, 1994</i>	Վտանգված	EN B1a+B2a:	Գեղարի, Գառնի զգ. շրջակայր
27.	Կայսուկի իլիկաթիթեռ	<i>Hyles hippophaes caucasica (Denso, 1913)</i>	Խոցելի	VU B 1a+B2a:	Գառնի, Հացավան
28.	Պրոքերպինա իլիկաթիթեռ	<i>Proserpinus proserpina (Pallas, 1772)</i>	Խոցելի	VU B 1a+B2a	Արգական և Հացական զգ. շրջակայր
29.	Կարելինի մոայլ արջաթիթեռ	<i>Axiopoena karelini Ménétriés, 1842</i>	Խոցելի	VU B 1ab(iii)+B 2ab(iii)	Ք. Աբովյանի շրջակայր
30.	Մզաքս մեղու	<i>Lithurge fuscipenne Lepeletier, 1841</i>	Խոցելի	VU B 1a+B 2a	Արտավազ
31.	Մոմարույսի մեղու	<i>Osmia cerinthides F. Morawitz, 1876</i>	Խոցելի	VU B 1a+B 2a	Արգնի գ. մոտակայր
32.	Մոխրագույն մեղու	<i>Anthophora cinerea Frieze, 1919</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Գողթ. գ. շրջակայր
33.	Ամրակազմ մեղու	<i>Anthophora robusta Klug, 1845</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Արգական գ. մոտ
34.	Մանուշակագույն մեղու-ատաղձագործ	<i>Xylocopa violacea Linnaeus, 1758</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Արտավազ գ.
35.	Իշամեղու հայկական	<i>Bombus armeniacus Radoszkovski, 1877</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	ԳԱռնի գ., Գեղարդի վանը՝ Գողթ գ. մոտ
36.	Իշամեղու մարզագետնային	<i>Bombus pratorum Linnaeus, 1761</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Արգական գ.
37.	Իշամեղու գետնային	<i>Bombus terrestris Linnaeus, 1758</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Արգական գ. շրջակայր
38.	Իշամեղու ձնափայլ	<i>Bombus niveatus Kriechbaumer, 1870</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a:	Արտավազ գ.
39.	Պորչինսկու իշամեղու	<i>Bombus portshinskii Radoszkowsky, 1884</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Արտավազ գ., Կոտայք, Աղվերանի կիրճ՝ Արգարան գ. մոտ
40.	Իշամեղու դաղեստանյան	<i>Bombus daghestanicus Radoszkowsky, 1888</i>	Խոցելի	VU B1a+B2a	Ծաղկաձոր ք., Լեռնանիստ գ.
41.	Ռավազինի մրջուն	<i>Myrmica ruginosii Finzi, 1923</i>	Խոցելի	EN B 1a+B 2a	Արգական և Աղավնաձոր զգ. մոտակայր
42.	Զուլիայի մրջուն	<i>Diplorhoptrum juliae Arakelian, 1991</i>	Կրիտիկական վիճակում զտնվող	CR B2a	Արգարան գ. մոտ
43.	Մախմալ մրջուն	<i>Cataglyphis machmal Radtschenko et Arakelian, 1991</i>	Կրիտիկական վիճակում զտնվող	CR B2a	Հատիս լեռան հարավային լանջ
Սուրուներ					
44.	Արաջավորասիակ ան մարույա	<i>Trachylepis septemtaeniata Reuss, 1834</i>	Խոցելի	VU B1ab(iii)+2ab(iii):	Զրվեծի շրջակայր
45.	Անդրկովկասյան սահնօձ	<i>Zamenis hohenackeri (Strauch, 1873),</i>	Խոցելի	VU B1ab (iii)	-

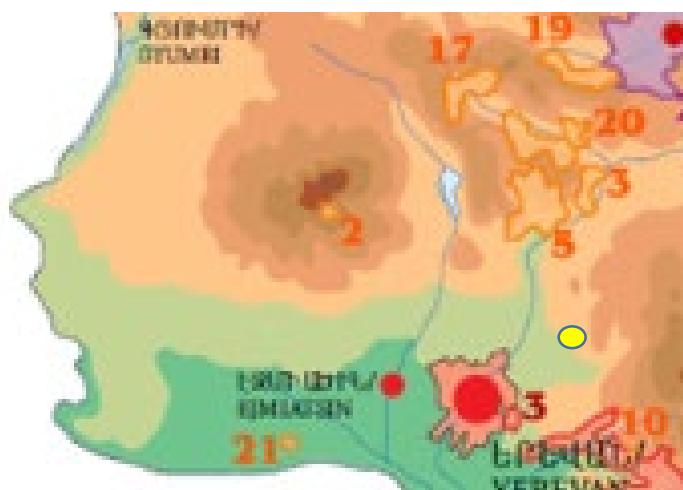
1	2	3	4	5	6
46.	Կովկասյան կատվաօձ	Telescopus fallax (Fleschmann, 1831)	իսցելի	Telescopus fallax (Fleschmann, 1831),	-
47.	Հայկական լեռնատափաստա նային իծ	Vipera (Pelias) eriwanensis (Reuss, 1933),	իսցելի	VU B1ab(iii,v)	-
48.	Հայկական իծ կամ ռապղեհ իծ	Vipera (Montivipera) raddei Boettger, 1890	իսցելի	VU B1a+2b (ii, iii)	-
Թոշուններ					
49.	Գիշանգղ	Neophron percnopterus Linnaeus, 1758	վտանգված	EN A2bcde+3bcde+4 bcde	-
50.	Սպիտակագլուխ անզղ	Gyps fulvus (Hablizl, 1783)	իսցելի	VU D1	-
51.	Սև անզղ	Aegipus monachus (Linnaeus, 1766)	վտանգված	EN D	-
52.	Օձակեր արծիվ	Circaetus gallicus (J. F. Gmelin, 1788)	իսցելի	VU D1	-
53.	Տափաստանային մկնաճուռակ	Circus macrourus (S. G. Gmelin, 1771)	վտանգված	EN B1ab(iii)+2ab(iii); D:	-
54.	Ցախաքրտավորս	Accipiter gentilis (Linnaeus, 1758)	իսցելի	VUB1ab(iii)+2ab(iii); D1	-
55.	Փոքր ենթարծիվ	Aquila pomarina, C. L. Brehm, 1831	իսցելի	VU D1	-
56.	Մեծ ենթարծիվ	Aquila clanga Pallas, 1811	իսցելի	VU C2a(ii)	-
57.	Տափաստանային արծիվ	Aquila nipalensis orientalis Hodgson, 1833	իսցելի	VU C2a(i); D1	-
58.	Տափաստանային հողմավար բազե	Falco naumanni Fleischer, 1818	իսցելի	VU A2bce+3bce+4bce	-
59.	Կարմրառտ բազե	Falco vespertinus Linnaeus, 1766	իսցելի	VU B1ab(iii)+2ab(iii); D1	-
60.	Սապսան	Falco peregrinus Tunstall, 1771	իսցելի	VU D1	-
61.	Գեղանի կռունկ	Arthropoides virgo Linneus, 1758	իսցելի	VU B1ab(iii)+2ab(iii)	-
62.	Բվիճ	Bubo bubo (Linnaeus, 1758)	իսցելի	VU B1a; C2a(i); D1	-
63.	Սպիտակափող սոխակ	Irania gutturalis (Guérin, 1843)	Տվյալ. անբավարար.	DD	-
Կարժնաստներ					
64.	Շելկովնիկովի կռտորա	Neomys schelkovnikovi Sat., 1913	վտանգված	EN B1a+2a	-
65.	Մեհելիի պայտարիթ չղջիկ	Rhinolophus mehelyi Matschie, 1901	իսցելի	B1a+2ab(iii)	-

1	2	3	4	5	6
66.	Սովորական երկարթև չղջիկ	<i>Miniopterus schreibersi</i> Kuhl, 1819	խոցելի	VU B1ab(iii)+2ab(iii)	-
67.	Ասիական լանականց չղջիկ	<i>Barbastella leucomelas</i> Gretzschmar, 1830	խոցելի	VU B1ab(iii)	-
68.	Գորշ ականջեղ	<i>Plecotus auritus</i> L., 1758	խոցելի	VU B1a	-
69.	Գորշ արջ	<i>Ursus arctos</i> Linnaeus, 1758	խոցելի	VU B1 b(iii)	-
70.	Խայտաքիս	<i>Vormela peregrina</i> (Guldenstaedt, 1770)	խոցելի	VU A2c+B1 b(iii)	-

Ինչպես երևում է վերը ներկայացված տեղեկատվությունից, ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված կենսաբազմազանության տեսակների աճելա- և ապրելավայրերը գտնվում են հայցվող տեղամասից մեծ հեռավորությունների վրա, ուստի տվյալ տեղամասից օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքները չեն կարող որևէ բացասական ազդեցություն ունենալ Կարմիր գրքում գրանցված բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների վրա: Հայցվող տեղամասի կենսաբազմազանության վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկություններ կներակայացվեն ՇՄԱԳ հաշվետվությունում՝ դաշտային ուսումնասիրության կատարելուց հետո:

3.9. Վտանգված էկոհամակարգերը

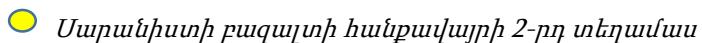
Արգելավայրերը մշտապես կամ ժամանակավորապես առանձնացված տարածքներ են, որտեղ ապահովում են էտալոնային, գիտական, պատմամշակութային, տնտեսական արժեք ներկայացնող բնական համալիրների և նրանց տարրերի տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը: Ներկայումս հանրապետությունում կա 27 արգելավայր, որը ՀՀ տարածքի 3.44%-ն է:

Արգելավայրեր

1. «Ավճարադի կենու պուրակ»	10. «Գիրան»	19. «Մարգահովտի»
2. «Արագածի ալպան»	11. «Գյուղագարակի»	20. «Սրտավարդենուց»
3. «Արգական-Մեղրաձորի»	12. «Գոռավանի ավազուտներ»	21. «Որդան կարմիր»
4. «Արջատիլենու»	13. «Գորիսի»	22. «Շերմուկի»
5. «Բանքի սոճու»	14. «Եղեգնաձորի»	23. «Շերմուկի ջրաբա
6. «Բողաքարի»	15. «Իջևանի»	24. «Սուտու պուրակ»
7. «Գանձարարի»	16. «Կորվիրաս»	25. «Սևլիճ»
8. «Գետիկի»	17. «Հանքավանի ջրաբանական»	26. «Զանգեզուր»
9. «Գիհու նոսրանոտառին»		27. «Չիկատար»

Նկ. 3.18. ՀՀ հատուկ պահպանվող տարածքների քարտեզ

Սարանիստի քազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամաս

Կոտայքի մարզում են գտնվում «Արգական-Մեղրաձորի» (մոտ 35 կմ), «Բանքսի սոճու» (մոտ 40 կմ) և «Հանքավանի ջրաբանական» (մոտ 47 կմ) արգելավայրերը.

– «Արգական-Մեղրաձորի», որը կազմավորվել է 1971 թվականին, զբաղեցնում է 13532 հա տարած, գտնվում է Մարմարիկ և Դալարիկ գետերի ավազաններում, ծովի մակարդակից 1600-2100 մ բարձրության վրա: Ստեղծվել է անտառային հազվագյուտ կենդանիների՝ բժավոր եղջերու, գորշ արջ, կովկասյան մայրեհավ և այլ կենդանիների պահպանության նպատակով,

– «Բանքսի սոճու», որը կազմավորվել է 1959 թվականին, զբաղեցնում է 4 հա տարածք, գտնվում է Մարմարիկ գետի ավազանում, Ծաղկունյաց լեռնաշղթայի լանջերին, ծովի մակարդակից 1800-2000 մ բարձրության վրա: Ստեղծվել է Բանքսի սոճու տնկարկային տեսակի պուրակի պահպանության նպատակով,

– «Հանքավանի ջրաբանական», որը կազմավորվել է 2009 թվականին, զբաղեցնում է 5169.04 հա տարածք, գտնվում է Մարմարիկ գետի վերին հոսանքում, Ծաղկունյաց լեռնաշղթայի լանջերին, ծովի մակարդակից 1950-2370 մ բարձրության վրա: Ստեղծվել է հանքային աղբյուրների սնման ավազանների պահպանության նպատակով:

Վերը նշված տեղեկությունները վկայում են, որ հայցվող տեղամասը չունի որևէ բացասական ազդեցություն վտանգված էկոհամակարգերի վրա:

3.10. Բնության հատուկ պահպանվող տարածքները

ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N 967-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ տարածքի բնության հուշարձանների ցանկը: Կոտայքի մարզի բնության հուշարձանների ցանկը ներկայացված է ստորև.

Կոտայքի մարզի բնության հուշարձանների ցանկ

Երկրաբանական հուշարձաններ		
Հ/Հ	Անվանումը (նկարագիրը)	Տեղադիրքը
1	2	3
1.	«Անանուն» խզվածքներ	Եղվարդ ավանից հվ, ավազահանքի մոտ
2.	Թագավորանիստ խարամային կոնի պեմզաների և խարամների կոնտակտ	Եղվարդ քաղաքից 3.5 կմ դեպի հարավ
3.	«Թագավորանիստ» խարամային կոն	Եղվարդ ավանից 3 կմ հվ, Աշտարակ տանող խճուղու ձախ կողմում
4.	«Պեղլիտե փիղ» քարե քանդակ	Չարենցավան քաղաքից 2 կմ հվ, քարահանքի մոտ
5.	«Անանուն» բյուրեղային թերթաքարերի ու վերին կավճի կրաքարերի կոնտակտ	Բջնի գյուղի արևմտյան ծայրամասում
6.	«Ծակ քար» բնական թունել	Բջնի գյուղի մատուցներում, Հրազդան գետի ձախ ափին
7.	«Քազալտե երգեհոն» սյունաձև քազալտներ	Գառնի գյուղից մոտ 1.0 կմ հվ-արև, Ազատ գետի կիրճում
8.	«Անանուն» քարայր սյունաձև քազալտներում	Գառնի գյուղից մոտ 1.0 կմ հվ-արև, Ազատ գետի կիրճում
9.	«Անանուն» լանջային էրոզիա	Ազատ գետի աջակողմյան ափերին
10.	«Անանուն» լավային ծալքեր	Գառնի գյուղից մոտ 1.0 կմ հվ-արև, Ազատ գետի կիրճում
11.	«Անանուն» խորշեր	Գողթ գյուղից մոտ 3.0 կմ հս-արև
12.	«Հատիս» հրաբուխ	Չովաշեն գյուղից 2.0 կմ արև
13.	«Ավազան» հրաբխային գմբեթ	Կարենիս գյուղից 1.5 կմ հս-արև
14.	«Կարենիս» հրաբխային գմբեթ	Կարենիս գյուղից 0.5 կմ հս-արև
15.	«Անանուն» ապարների բնորոշ մերկացում	Նուռնուս գյուղի և Արգելի ՀԵԿ-ի միջև
16.	«Անանուն» օրսիդիանի ելքեր	Զրաբեր գյուղից մոտ 1.5 կմ հս-արև, Երևան-Սևան խճուղու աջ կողմում
17.	«Անանուն» քարե կուտակումներ	Քաղսի գյուղի հվ-արև եզրին, Հրազդանի կիրճում
18.	«Գութանասար» հրաբուխ	Ֆանտան գյուղից 3 կմ հվ
19.	«Լեռնահովիտ» քարային կուտակումներ	Ֆանտան գյուղից 4-5 կմ հվ-արև, «Թեղիսարաք» գյուղատեղիի մոտ
20.	Չորադրյուրի (Մանգոսի) բրածո ֆլորա	գյուղ Չորադրյուր
Զրաերկրաբանական հուշարձաններ		
21.	«Հաղպրտանք» աղբյուր	Կոտայքի մարզ, Հրազդան քաղաքի Վանատուր (Աթարբեկյան) թաղամասի արև ծայրամասում, 1.5 կմ հս-արև, ծ.մ.-ից 1755 մ բարձրության վրա
22.	«Համով» աղբյուր	Կոտայքի մարզ, Ակունք գյուղի հվ-արև ծայրամասում, Եկեղեցու մոտ, ծ.մ.-ից 1450 մ բարձրության վրա
23.	«Քաղցր» աղբյուր	Կոտայքի մարզ, Արգնի գյուղից 150 մ հվ-արև, Հրազդան գետի ձախ ափին, ծ.մ.-ից 1300 մ բարձրության վրա
24.	«Չորի» աղբյուր	Կոտայքի մարզ, Գողթ գյուղից 0.3 կմ հս-արև, Գողթ գետի աջ ափին, ծ.մ.-ից 1580 մ բարձրության վրա
25.	«Ավազան» աղբյուր	Կոտայքի մարզ, Կաթնաղբյուր գյուղից 0.3 կմ հս-արև, ծ.մ.-ից 1450 մ բարձրության վրա
Զրագրական հուշարձաններ		
26.	«Սագերի» լիճ	Կոտայքի մարզ, Գեղարդ գյուղից մոտ 4 կմ հս
27.	«Վիշապա» լիճ	Կոտայքի մարզ, Գեղարդ գյուղից մոտ 4 կմ արև

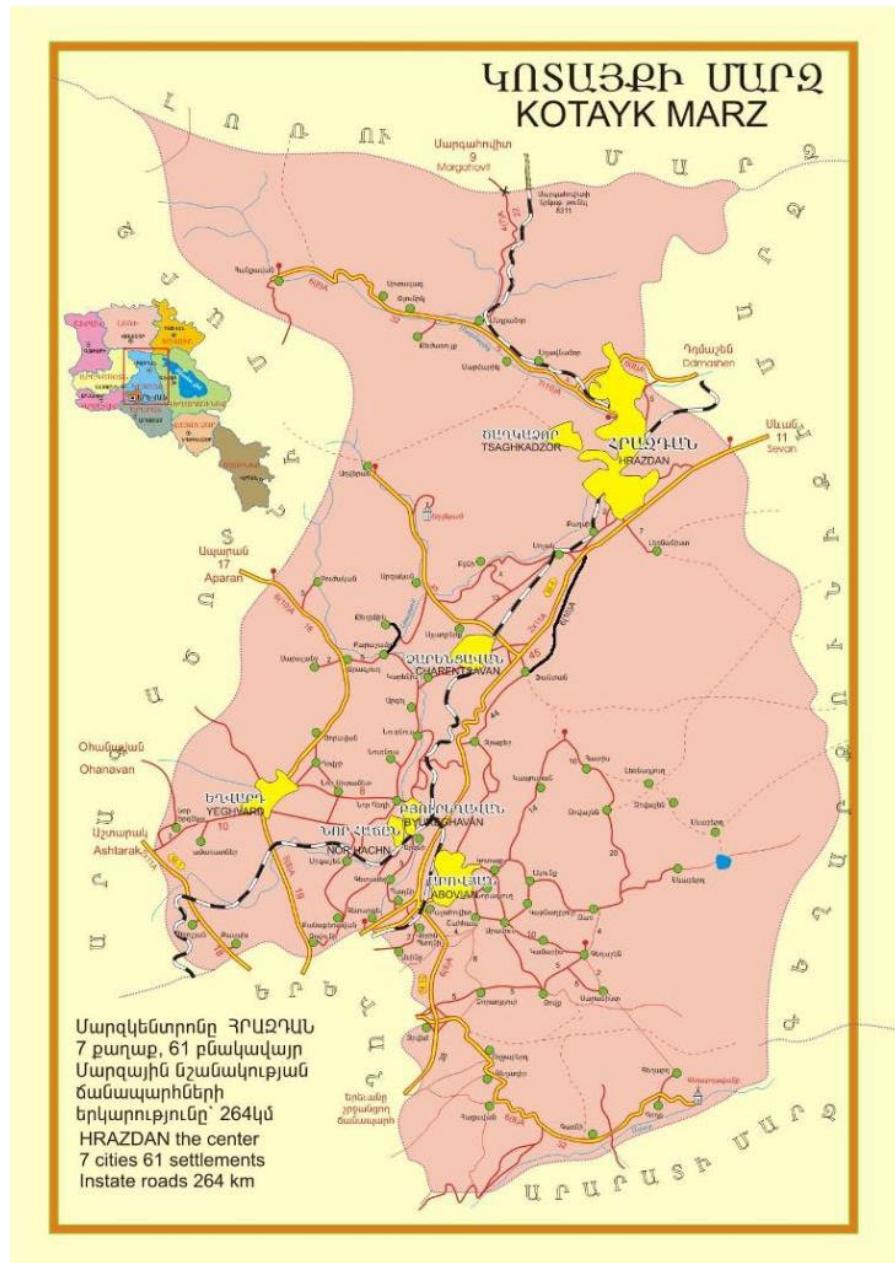
1	2	3
28.	«Բազմալիճ» լիճ	Կոտայքի մարզ, Սևաբերդ գյուղից մոտ 3 կմ հս
29.	«Լուսնալիճ» լիճ	Կոտայքի մարզ, Սևաբերդ գյուղից մոտ 7 կմ հս-արև
Բնապատմական հուշարձաններ		
30.	«Ողջաբերդ» բնապատմական համալիր	Կոտայքի մարզ, Ողջաբերդ գյուղի հս-արև մասում
Կենսաբանական հուշարձաններ		
31.	«Ռելիկտային կրկես Քյորողլի լեռան մոտ»	Կոտայքի մարզ, Արտավազ գյուղի մոտ
32.	«Ալպյան գորգ»	Կոտայքի մարզ, Մեղրաձոր-Ֆիոլետովո գրունտային ձանապարհի ամենաբարձր մասում (Փամբակ լեռնաշղթայի Ամպասարի զագաթային մասում, ծ.մ.-ից 300 մ բարձրության վրա)
33.	«Թանթրվենի, Տիգրանի»	Կոտայքի մարզ, Արգնի առողջարանի մոտ, Հրազդան գետի ափին, ծ.մ.-ից 1350 մ բարձրության վրա

Հայցվող տեղամասի տարածքը, ինչպես նաև հարակից շրջանները ներառված չեն բնության հատուկ պահպանվող տարածքում: Ամենամոտ գտնվող բնության հուշարձանը՝ «Սագերի» լիճը գտնվում է 2 կմ հեռավորության վրա (հավելված 1):

ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

4.1. Ենթակառուցվածքներ

Հանքարդյունահանման համար նախատեսվող տարածքը գտնվում է ՀՀ Կոտայքի մարզի Աբովյան համայնքի Կամարիս գյուղի վարչական շրջանում:

Նկ. 4.1 Կոտայքի մարզի ակնարկային քարտեզ

ՀՀ Կոտայքի մարզը գտնվում է հանրապետության տարածքի կենտրոնում և միակ մարզն է, որը միջապետական սահման չունի ՀՀ հարևան որևէ պետության հետ: Այն հարավարևմուտքից սահմանակից է մայրաքաղաքին, արևմուտքից՝ Արագածոտնի, հյուսի-

սից՝ Լոռու, հյուսիս-արևելքից՝ Տավուշի, արևելքից՝ Գեղարքունիքի և հարավից՝ Արարատի մարզերին: Կոտայքի մարզի տարածքով են հոսում Հրազդան, Մարմարիկ և Ազատ գետերը: Մարզը հարուստ է նաև պատմամշակութային հուշարձաններով, որոնց մեջ հիշարժան է Գառնու հեթանոսական տաճարը՝ կառուցված մ.թ. 1-ին դարում և համարվում է մինչ օրս պահպանված նախաքրիստոնեական հայկական արվեստի եզակի նմուշ: Նշանավոր են նաև Գ. Մագիստրոս Պահլավունու կողմից կառուցված Բջնի բերդը, միջնադարյան Կեչառիսի վանքային համալիրը և Գեղարդավանքը, որտեղ գտնվում է հայտնի «գեղարդը», որով հռոմեացի զինվորը խոցել է «Քրիստոսի կողը»: Մարզը հարուստ է հանքային ջրերով, դրա վկայությունն են «Բջնի», «Հանքավան» և «Արզնի» հանքային ջրերը: Մարզի տարածքում են գտնվում Գեղամա լեռների փեշերը, Ծաղկունյաց լեռնաշղթան, Հատիս և Արայի լեռները: Հատիս լեռը (նախկին անվանումը՝ Շամիրամի) կոնածին հրաբխային զանգված է (բարձրությունը՝ 2528 մ): Լեռը ծածկված է մարգագետնատափաստանային բուսականությամբ: Արայի լեռը (բարձրությունը՝ 2577 մ)` հանգած հրաբխային զանգված է, գտնվում է Արագած լեռից արևելք՝ Քասախ և Հրազդան գետերի միջև:

Աղյուսակ 4.1

Կոտայքի մարզի սոցիալ-տնտեսական հակիրճ բնութագիրը

Տարածքը	2092 կմ ²
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, %	7.0
Համայնքներ, 2022 թ. տարեսկզբի դրությամբ	11
Քաղաքներ	7
Գյուղեր	61
Բնակչության թվաքանակը 2022 թ. տարեսկզբի դրությամբ այդ թվում՝	251.1 հազ. մարդ
քաղաքային գյուղական	137.0 հազ. մարդ 114.1 հազ. մարդ
Գյուղատեսական նշանակության հողեր այդ թվում՝ վարելահողեր	155070.7 հա 37264.4 հա

Մարզի հարթավայրերն են՝ Եղվարդի հարթավայրը (գտնվում է ծովի մակերևույթից 1200-1300 մ բարձրության վրա) և Հրազդանի սարահարթը (ծովի մակերևույթից՝ 1700-1800 մ բարձրության վրա):

Մարզի տարածքի կենտրոնական մասով անցնում են երկրի համար առանցքային նշանակություն ունեցող Երևան-Հրազդան-Սևան ավտոմայրուղին և Երևան-Հրազդան-Իջևան երկաթգիծը:

2021թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական ոլորտների տեսակարար կշռոները ՀՀ տնտեսության համապատասխան ոլորտների ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն 11.6 %,
- գյուղատնտեսություն 8.4 %,
- շինարարություն 9.8 %,
- մանրածախ առևտուր 5.1 %,
- ծառայություններ 2.9 %:

Կոտայքի մարզը համեմատաբար զարգացած ու բազմաձյուղ տնտեսություն ունեցող մարզերից է: Մարզի տնտեսության ընդհանուր ծավալում գերակշռողն արդյունաբերությունն է: Մարզը մեծ դեր ունի Էներգետիկայի ոլորտում: Այստեղ են գտնվում Էլեկտրաէներգիայի արտադրության 2 խոշոր կազմակերպություն: Մարզի արդյունաբերության մյուս հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ առավել զարգացած են հետևյալ ոլորտները.

ա) սննդամթերքի և խմիչքների արտադրություն (մսի և մսամթերքի մշակում և պահածոյացում, մրգերի և բանջարեղենի մշակում և պահածոյացում, կաթնամթերքի, այսուրի, խմիչքների արտադրություն, ծխախոտային արտադրատեսակների արտադրություն),

բ) ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրատեսակների արտադրություն (ապակու և ապակե արտադրատեսակների արտադրություն, ցեմենտի արտադրություն),

գ) հիմնական մետաղների արտադրություն, (թուղի, պողպատի և ֆեռոհամահալվածքների արտադրություն),

դ) ոսկերչական արտադրատեսակների, ոչ թանկարժեք զարդերի արտադրություն:

Մարզի գյուղատնտեսությունը մասնագիտացած է թոշնաբուծության մեջ: Մարզի տարածքում են գործում հանրապետության 3 խոշոր թոշնաֆաբրիկաներ:

Բեռնառուղակին մարզում մարզում իրականացվում են ավտոմոբիլային, երկաթուղային տրանսպորտով և էլեկտրատրանսպորտով (ճոպանուղի):

Աբովյան քաղաքը (2022թ. տարեսկզբին՝ 45000 բնակիչ) գտնվում է Երևանից 18 կմ հեռավորության վրա: Հանրապետության ամենաարագ աճող քաղաքներից է, արդյունաբերական խոշոր կենտրոններից մեկը: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ գերակշիռ տեղ է գրաղեցնում զարեցրի արտադրությունը:

Բյուրեղավան քաղաքի (2022թ. տարեսկզբին՝ 9200 բնակիչ, գտնվում է Երևանից 24 կմ հեռավորության վրա) արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ գերակշիռ տեղ է զբաղեցնում ոչ մետաղական հանքային այլ արտադրատեսակների արտադրությունը (ապակու և ապակե արտադրատեսակների արտադրություն):

Եղվարդ քաղաքը (2022թ. տարեսկզբին՝ 12100 բնակիչ) գտնվում է Արայի լեռան հարավային ստորոտում, հեռավորությունը Երևանից 18 կմ է: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ հատկապես առանձնանում է սննդամթերքի և խմիչքների արտադրությունը (թորած ալկոհոլային խմիչքների (կոնյակի), կաթնամթերքի), կաշվե արտադրատեսակների և կոշկեղենի արտադրությունը: Քաղաքի տնտեսական կյանքում էական դեր ունի նաև զյուղատնտեսությունը, որի մեջ հիմնական ուղղությունը հացահատիկի մշակությունն է:

Նոր Հաճն քաղաքի (2022թ. տարեսկզբին՝ 9200 բնակիչ, հեռավորությունը Երևանից 30 կմ է) արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ գերակշիռ տեղ ունի կահույքի և ոսկերչական (մասնավորապես՝ աղամանդի) արտադրանքների արտադրությունը:

Հրազդան քաղաքի (2022թ. տարեսկզբին՝ 39900 բնակիչ) հեռավորությունը Երևանից 50 կմ է: Գտնվում է Հրազդան գետի վերին հոսանքի ձախ ափին: Զայտնի է որպես արդյունաբերական կենտրոն: Այստեղ է գտնվում Հրազդանի ԶԷԿ-ը, որը հզորագույնն է Հայաստանի Հանրապետությանում: Արդյունաբերության մյուս ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ գերակշիռ տեղ ունի ոչ մետաղական հանքային և այլ արտադրանքի արտադրությունը (մասնավորապես՝ ցեմենտի արտադրություն):

Չարենցավան քաղաքը (2022թ. տարեսկզբին՝ 20400 բնակիչ) գտնվում է Երևանից 36 կմ հեռավորության վրա, Հրազդան գետի ձախ ափին: 1953թ. ՀԷԿ-ի շինարարության ավարտից հետո քաղաքում կառուցվեցին մի շարք խոշոր արդյունաբերական կազմակերպություններ և Չարենցավանը դարձավ կարևոր արդյունաբերական կենտրոն: Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ գերակշիռ տեղ ունի մետաղագործական արդյունաբերությունը և պատրաստի մետաղե արտադրատեսակների արտադրությունը (թուղի, պողպատի և ֆեռոհամահալվածքների արտադրություն): Ծաղկաձոր քաղաքի (2022թ. տարեսկզբին՝ 1200 բնակիչ,

գտնվում է Երևանից 55 կմ հեռավորության վրա) կլիման մեղմ է և առողջարար: Ծաղկաձոր քաղաքը զբոսաշրջային, առողջարանային և լեռնադահուկային սպորտի կենտրոն է:

4.2. Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիրը

Կամարիս գյուղ, մակերես՝ 16.49 կմ², բնակչություն՝ 2313 մարդ (2022թ. հունվարի 1-ի դրությամբ):

Գյուղը տեղակայված է Արովյանից 10 կմ արևելք, Գեղամա լեռնաշղթայի արևմտյան ստորոտին: Բարձրությունը ծովի մակերևույթից՝ 1530 մ է, հեռավորությունը մարզկենտրոնից՝ 45 կմ: Նախկինում կոչվել է Գյամրեզ: Բնակչության նախնիները եկել են Խոյից ու Բայազետից՝ 1829 թվականին և Մակուից՝ 1879 թվականին: Գյուղից հարավ՝ ք.ձ.ա. 3-րդ հազարամյակի ամրոց-շենքն է, որը գրավել է մոտ 8 հա տարածք և բնակելի է եղել մինչև ուշ միջնադար: Ամրոցից մոտ 2 կմ հարավ-արևմուտք կա բրոնզեդարյան դամբարանաշտ: 18-19-րդ դդ. Կամարիսում կառուցվել է եռանավ բազիլիկ եկեղեցի, որի արտաքին պատերից մեկի վրա կա արձանագրություն Ակոռի գյուղի կործանման վերաբերյալ: Գյուղում և շրջակայքում պահպանվել են Սուրբ Աստվածածին մատուռը, որը վերակառուցվել է 1258 թվականին և 10-17-րդ դարերում՝ խաչքարերով գերեզմանատուն:

Բնակչությունը զբաղվում էն հացահատիկի մշակությամբ, անասնապահությամբ, մեղվարուծությամբ: Համայնքում գործում են՝ 1 դպրոց, 1 մանկապարտեզ, 1 մշակույթի տուն, 1 գրադարան:

Կամարիս բնակավայրի վարչական տարածքը կազմում է 3768.01 հա, որից գյուղատնտեսական նշանակություն ունեն 3553.39 հա-ը, բնակավայրերը զբաղեցնում են 127.82 հա, արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության օբյեկտները՝ 51.80 հա, էներգետիկայի, տրանսպորտի, կապի և կոմունալ ենթակառուցվածքների օբյեկտները՝ 3.68 հա, հատուկ պահպանվող տարածքները՝ 15.52 հա, ջրային հողերը՝ 15.50 հա, պետական սեփականություն հանդիսացող հողերը՝ 1278.22 հա:

Բնակավայրի տնային տնտեսությունների թվաքանակը 565 է:

4.3. Պատմության և մշակութային հուշարձանները

ՀՀ կառավարության 2007 թվականի մարտի 15-ի թիվ 385-Ն որոշմամբ հաստատվել է ՀՀ Կոտայքի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը:

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի մոտակա գյուղերի տարածքում հաշվառվել են հետևյալ պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ (աղ. 4.2):

Աղյուսակ 4.2.

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և Bըլոկների հարակից տարածքի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկ

Հ/Հ	Հուշարձանախումբ /հուշարձան	Տարեթիվը	Տեղադիրքը	Նշանակ. (հանրապ., տեղ.)
1	2	3	4	5
Գեղաշեն գյուղ				
1	Ամրոց	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1 կմ-ամ	Հ
2	Դամբարանադաշտ			
3	Ամրոց «Ծատուրաբերդ»	Ուշ բրոնզի դար-հելլենիստ	գյուղի աե եզրին	Հ
4	Դամբարանադաշտ			
5	Ամրոց «Կատարասար»	միջնադար	գյուղից 17 կմ հս, «Շծի շինգիլ» վայրում	Հ
6	Ամրոց «Կուտիկի քարափ»	Ուշ բրոնզի, վաղ երկարթի դարեր- միջնադար	գյուղից 2.5 կմ աե, «Թարոյանց հողեր» վայրում	Հ
7	Դամբարանադաշտ			
8	Բնակատեղի	Ք.ա. 2 հազ. -	գյուղից 1.5 կմ հվ, Սք. Սարգիս մատուռից աե	Հ
9	Դամբարանադաշտ	վաղ միջնադար		
10	Գերեզմանց	12-17 դդ	գյուղի աե մասում	Հ
11	Գերեզմանց	12-20 դդ	գյուղի աե մասում	Հ
12	Գերեզմանց	17-19 դդ	գյուղից հս-աե	Հ
13	Գյուղատեղի	13-17 դդ	գյուղից 2-2.5 կմ հվ-աե, «Բալիջա» վայրում	S
14	Եկեղեցի	13-14 դդ		
15	Գյուղատեղի	13-17 դդ	գյուղից 4 կմ հս-աե, «Փարչիլու» վայրում	S
16	Եկեղեցի	13-14 դդ		
17	Գյուղատեղի	17-19 դդ	գյուղից հվ-աե	S
18	Գյուղատեղի	17-20 դդ	գյուղից 15 կմ աե, «Վանուշի յուրս» վայրում	S
19	Գյուղատեղի	19-20 դդ	գյուղից 12-13 կմ աե,	Հ
20	Եկեղեցի Սք. Հակոբ	1875 թ.	«Բեզարյու» վայրում	S
21	Գյուղատեղի «Բարձրադիր»	13-20 դդ	գյուղից 8 կմ հս-աե	Հ
22	Գերեզմանց	14-19 դդ	գյուղատեղի աե եզրին	S
23	Եկեղեցի	19 դ		
24	Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 1.5 կմ հվ-ամ, Զովք տանող ճանապարհի ձախ կողմում	Հ
25	Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 3 կմ հս-ամ, «Հաշեք վայրում»	Հ
26	Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 16 կմ հս, «Վանուշի յուրս» գյուղատեղիից 1.5 կմ հս	Հ

1	2	3	4	5
27	Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 20 կմ հս, «Վանուշի յուրտ» գյուղատեղից 3 կմ հս	Հ
28	Դամբարանադաշտ	Ք.ա. 2-1 հազ.	գյուղից 15 կմ հվ-աե, «Տիգրանի ջրհորից» հվ	Հ
29	Եկեղեցի «Թուխ Մանուկ»	-	գյուղի հվ եզրին	Տ
30	Խաչքար	9-10 դդ	գյուղի մեջ, Սք. Թաղևոս Առաքյալ մատուռում	Հ
31	Խաչքար			Հ
32	Խաչքար	12-13 դդ	գյուղի մեջ, Սք. Ստեփանոս սրբատեղիում	Հ
33	Խաչքար			Հ
34	Խաչքար	16-17 դդ	գյուղից 0.3 կմ հվ-ամ, «Լուս գերեզման» սրբատեղիում	Հ
35	Խաչքար			Հ
36	Խաչքար			Հ
37	Հուշակոյթող երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1975 թ.	-	Տ
38	Մատուռ	19 դ.	գյուղի մեջ	Տ
39	Մատուռ	19 դ.	Զովք-Գեղաշեն ձանապարհի եզրին	Տ
40	Մատուռ Սք. Սարգիս	17 դ.	գյուղից 3 կմ հվ, սարի զագային	Տ
41	Սրբատեղի	19 դ.	գյուղի մեջ, Ս. Բաղալյանի հողամասում	Տ
42	Սրբատեղի Սք. Սարգիս	19 դ.	գյուղից հս-աե	Տ
43	Զրադացների համալիր «Շարան ջրաղաց»	19 դ.	գյուղից 2-3 կմ աե	Տ
44	Ջրհոր «Տիգրանի»	Ք.ա.2-1 հազ., միջնադար	գյուղից 13 կմ աե	Տ
Կամարիս գյուղ				
1	Ամրոց «Կուգե»	միջնադար	Գյուղից 6 կմ հվ-աե, «Դամագիրզմազ» վայրում	Հ
2	Ամրոց	Ք.ա. 3-1 հազ.	Գյուղից հվ-ամ	Հ
3	Դամբարանադաշտ		«Քյալաֆա» վայրում	Հ
4	Բնակատեղի	Ք.ա. 3-2 հազ.	Գյուղի ամ մասում	Հ
5	Գերեզմանոց	18-19 դդ.	Գյուղի մեջ	Հ
6	Գերեզմանոց	12-20 դդ.	Գյուղի հվ-ամ մասում, երեք մատուռների շրջակայրում	Հ
7	Մատուռ Սք. Աստվածածին	1258թ.		
8	Մատուռ «Կամարակույս»	19 դ.		
9	Մատուռ «Կիրակնամուտ»	15-17 դդ.		
10	Գյուղատեղի	Ուշ միջնադար	Գյուղի հվ-աե եզրին	Հ
11	Մատուռ Սք. Ավետարան			Հ
12	Եկեղեցի Սք. Հակոբ	17 դ.	«Քյալաֆա» վայրում	Հ
13	Հուշակոյթող երկրորդ աշխարհամարտում զոհվածներին	1976 թ.	Գյուղի մեջ	Տ
14	Մատուռ Թուխ Մանուկ		Գյուղի եզրին, ձանապարհից աջ	Հ

Հայցվող տարածքին ամենամոտ գտնվող պատմամշակութային հուշարձանը «Կուզե» ամրոցն է, որը գտնվում է 4.4 կմ հեռավորության վրա (հավելված 1), հետևաբար, արդյունահանման աշխատանքները չեն կարող բացասաբար անդրադառնալ պատմամշակութային հուշարձանի իրավիճակի վրա: Առավել մանրամասն տեղեկություններ կներկայացվի ՇՄԱԳ հաշվետվությունում՝ հնագիտական ուսումնասիրությունների եզրակացությունը ստանալուց հետո:

4.4. Տեղեկատվություն հանրության ծանուցուման, հանրային լսումների և արդյունքների մասին

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկներ արդյունահանման նախագծի շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտի շրջանակներում շահառու և ազդակիր հանրությունն իրազեկվել է նախատեսվող աշխատանքների բնապահպանական ազդեցությունների վերաբերյալ:

Հանդիպումը կայացել է 2023 թ. մարտի 16-ին՝ ժամը 11:00-ին ՀՀ Կոտայքի մարզի Աբովյան համայնքի Կամարիս գյուղի գյուղապետարանում:

Հանդիպմանը մասնակցել են Կամարիս համայնքի վարչական դեկանալարը, Գեղաշեն համայնքի վարչական դեկանալարը, Աբովյան համայնքի դեկանալարի օգնականը, Պատվիրատու և նախագծային ընկերությունների ներկայացուցիչները և համայնքի բնակչությունը (ընդամենը՝ 16 մասնակից): Հանրային քննարկումները կազմակերպվել են հանրային քննարկման և ծանուցումների իրականացման կարգի համաձայն, ըստ որի հանդիպումից նվազագույնը 7 օր առաջ հանդիպման վերաբերյալ մանրամասն տեղեկատվությունը եղել է հասանելի հանրության համար: Հանրային քննարկման մասին հայտարարությունը տպագրվել է «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթում:

Հանդիպման արձանագրությունը և մասնակիցների ցանկը բերված են հավելված 2-ում:

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱՌԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱԿՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Օգտակար հանածոյի արդյունահանման աշխատանքերի իրականացման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա ակնկալվող բնապահպանական ազդեցությունների նախնական նկարագիրը ներկայացված է ստորև:

5.1. Ազդեցությունը մթնոլորտային օդի վրա

Լեռնային աշխատանքների հետևանքով օդային միջավայրում փոշու քանակության ավելացում, որը պայմանվորված է ավտոտրանսպորտի աշխատանքի և բեռնմանբեռնաթափման աշխատանքների հետ: Փոշեգոյացում կանխատեսվում է նաև բացահանքի սահմաններում՝ կապված արդյունահանման տեխնոլոգիական գործընթացի հետ: Համաձայն նախնական հաշվարկներին, տեղամասի տարածքում վնասակար գազերի (ազոտի օքսիդ, ածխածնի երկօքսիդ) առավելագույն կոնցենտրացիաները չեն գերազանցելու նորմատիվային փաստաթղթերով ամրագրված սահմանային թույլատրելի խտությունները: Ազդեցությունը հիմնականում պայմանվորված կլինի բացահանքի շահագործման ընթացքում ծխագագերի, փոշու արտանետումներով և լցակույտերի մակերևույթից փոշու արտանետումներով: Կանխարգելող միջոցառումներով նախատեսվում են սարքավորումների տեխնիկական վիճակի նախնական և պարբերական ստուգումներ, զտիչների տեղադրում արտանետման խողովակների վրա և այլն:

Նախատեսվում է աշխատանքային հրապարակների և ձանապարհների պարբերական ջրցանում, որը եղանակային չոր պայմանների դեպքում կիրականացվի օրական մի քանի անգամ, ինչպես նաև հակահրդեհային միջոցառումների կիրառում:

5.2. Ազդեցությունը ջրային ռեսուրսների վրա

Հանքարդյունահանման շահագործման ժամանակ ջրային ռեսուրսները օգտագործվում են փոշենստեցման, լեռնային զանգվածների խոնավացման, ինչպես նաև սպասարկող անձնակազմի խմելու, կենցաղային և հիգիենիկ նպատակներով: Ջրային ռեսուրսների աղտոտում չի կանխատեսվում, քանի որ լեռնային աշխատանքների տեխնոլոգիայով արտահոսքեր չեն նախատեսվում, իսկ փոշենստեցման համար ջրցանը նախատեսվում է իրականացնել այնպիսի ծավալներով, որ արտահոսք չառաջանա:

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բացահանքի համար ջրառը (խմելու և տեխնիկական) իրականացվելու է Կամարիս գյուղի Սարանիստ տարածքի (նախկին Սարանիստ բնակավայր) ջրային ցանցից՝ պայմանագրային հիմունքներով, որը ձեռք կբերվի շահագործման թույլտվություն ստանալուց հետո:

Արտադրական տարածքի կենցաղային կեղտաջրերը կուտակվելու են բետոնապատ անթափանց հորում, որտեղից պարբերաբար հեռացվելու են հատուկ ծառայության ուժերով: Խմելու և տնտեսական ջրապահանջի և ջրահեռացման ծավալների վերաբերյալ, ինչպես նաև ջրի աղբյուրի վերաբերյալ հաշվարկներն ու տվյալները կներկայացվեն հանքավայրի շահագործման աշխատանքային նախագծում և ՇՄԱԳ հաշվետվությունում:

5.3. Ազդեցությունը հողային ռեսուրսների վրա

Օգտակար հանածոների բաց եղանակով արդյունահանման ժամանական հողային ռեսուրսների վրա դրսևորվում է երկու տեսակի ազդեցություն.

- ուղղակի ազդեցություն, որի հետևանքով ձևավորվում է տեխնածին լանդշաֆտ բացահանքի, մակարացման ապարների լցակույտերի, լեռնային առուների, արտադրական հրապարակների տարածքում, ինչպես նաև արտադրական հրապարակի հնարավոր աղտոտում նավթամթերքներով,

- անուղղակի ազդեցություն՝ մթնոլորտ արտանետվող փոշու և աղտոտիչ նյութերի նստեցում հողի մակերևույթին:

Նախատեսվող գործունեության շրջանակներում օգտակար հանածոյի արդյունահանման ենթակառուցվածքների (բացահանքեր, արտադրական հրապարակ) ստեղծման արդյունքում ժամանակավորապես օտարվելու է մոտ 11.74 հա տարածք: Հողի բերքի շերտը բացակայում է:

Ուկուլտիվացիոն վերջնական աշխատանքները կկատարվեն արդյունահանման աշխատանքների ավարտին: Ուկուլտիվացիոն աշխատանքների տեխնիկական փուլն իրենից ներկայացնում է մակարացման ապարների (լցակույտից) տեղափոխում դեպի բացահանքի մշակված տարածություն՝ փոելով բացահանքի հատակին: Կենսաբանական փուլի ժամանակ նախատեսվում է այն ճիմապատել և այնուհետև օգտագործել գյուղատնտեսական նպատակներով (որպես արոտավայր): Ուկուլտիվացիոն աշխատանքների վերաբերյալ մանրամասները կներկայացվեն արդյունահանման նախագծում:

Հողային ծածկույթի վրա որպես հնարավոր ազդեցություն դիտարկվում է արտադրական հրապարակի տարածքի աղտոտումը նավթամթեքներով, որը կմեղմացվի շինարարական լավ պրակտիկայի կիրառման և մեղմացնող միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

5.4. Ազդեցությունը կենսաբազմազանության վրա

Սարանխստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների օգտակար հանածոյի արդյունահանման բացասական ազդեցությունը հանքավայրի տարածաշրջանի բուսական և կենդանական աշխարհի վրա կանխատեսվում է աննշան, քանի որ ընդհանուր առմամբ տարածաշրջանը հանդիսանում է տնտեսապես յուրացված գոտի: ՀՀ Բույսերի կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակներ հանքավայրի տարածքում չեն արձանագրվել: Կենդանական աշխարհի դիտարկված տեսակներն ունեն լայն տարածում ՀՀ տարածքում և գրանցված չեն ՀՀ Կենդանիների կարմիր գրքում: Այնուամենայնիվ նախատեսվող աշխատանքների ընթացքում գործարկվող սարքավորումների աղմուկը, թրթոռումները, ինչպես նաև անձնակազմը կհանդիսանան անհանգստացնող գործոններ, որոնք հնարավորինս կմեղմվեն շինարարական լավ պրակտիկայի կիրառման մեմացնող միջոցառումների իրականացման շնորհիվ:

Տեխնիկատրանսպորտային միջոցների երթևեկությունը ճանապարհներից և արտադրական տարածքներից դուրս բացառվում է:

5.5. Ընդերքօգտագործման թափոններ

Նախատեսվող գործունեության արդյունքում կարող են առաջանալ մի շարք արտադրական թափոններ՝ կապված տեխնոլոգիական գործընթացների հետ, որոնք՝ համապատասխան բնութագրերով ներկայացված են աղ. 5.1-ում:

Աղյուսակ 5.1

Առաջացող թափոնների բնութագրերը

Հ/Հ	Թափոնի անվանումը	Ծածկագիրը	Վտանգավորության դասը	Ծավալը, տարի
1	2	3	4	5
1.	Բանեցված կապարե կուտա- կիչներ և խոտան	92110100 13 01 2	II	առավելագույնը 3 հատ
2.	Բանեցված կոմպրեսորային յուղեր	54100211 02 03 3	III	մոտ 4 լ

1	2	3	4	5
3.	Հալոգեն չպարունակող քանեցված հիդրավլիկ յուղեր	54100213 02 03 3	III	մոտ 4 լ
4.	Բանեցված ավտոմոբիլային յուղեր	54100202 02 03 3	III	մոտ 4 լ
5.	Բանեցված դիզելային յուղեր	54100203 02 03 3	III	մոտ 4 լ
6.	Սև մետաղներ պարունակող մետաղախեցեղենի ջարդոն և թափոն	35100100 01 00 0	IV	մոտ 100 կգ
7.	Բանեցված օդաձնշիչ յուղեր	57500200 13 00 4	IV	մոտ 2 հատ
8.	Յուլոտված լաթեր	58200600 01 01 4	IV	մոտ 2 կգ
9.	Փիրուն մակաբացման ապարներ	34000120 01 99 5	V	184.3 հազ մ³
10.	Չտեսակավորված կենցաղային աղբ	91200400 01 00 4	IV	200 կգ

Նախատեսվում է առաջացող չտեսակավորված աղբի տեղափոխումն իրականացնել աղբահավաք ծառայություն իրականացնող ընկերության կողմից:

5.6. Աղմուկ և թթոռում

Հանքավայրի տարածքում աղմուկի աղբյուր կարող են հանդիսանալ լեռնատրանսպորտային սարքավորումները, սակայն քանի որ դրանց ինտենսիվությունը ցածր է, կարելի է ենթադրել, որ աղմուկի մակարդակը չի գերազանցի թույլատրելին: Համաձայն գործող նորմատիվ փաստաթղթերի, արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերով տարածքներում աղմուկի (ձայնի) առավելագույն մակարդակը չպետք է գերազանցի 95 դԲԱ, իսկ արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերում ձայնի մակարդակը չպետք է գերազանցի 80 դԲԱ:

Հաշվի առնելով հանքավայրի հեռավորությունը բնակավայրերից, մեկ հերթափոխով աշխատանքային ռեժիմը՝ գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը բնակավայրի սահմաններում կգտնվի նորմայի սահմաններում (45 դԲԱ): Աղմուկի ազդեցությունը կանխելու նպատակով նախատեսվում է մշակել ժամանակացույց գիշերային աշխատանքը հանքավայրի տարածքում կանոնակարգելու նպատակով, խուսափել աղմկահարույց լեռնատրանսպորտային սարքավորումների կիրառումից, իսկ անհրաժեշտության դեպքում՝ տեղադրել խլացուցիչներ:

Հանքարդյունահանման տեխնոլոգիական գործընթացների հետ կապված հնարավոր է առաջանա նաև առաջին կարգի տրանսպորտային թրթոռում (վիքրացիա): Թթռոռումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը չպետք է գերազանցի 112 դԲԱ:

5.7. Սանիտարապաշտպանիչ գոտի

Համաձայն 245-71 Արդյունաբերական ձեռնարկությունների նախագծման սանիտարական նորմերի, առանց պայթեցման աշխատանքների շինարարական նյութերի արդյունահանման ձեռնարկությունների համար սահմանված է 50 մ սանիտարապաշտպանիչ գոտի: Հանքավայրը գտնվում է բնակելի գոտիներից նվազագույնը 4.4 կմ հեռավորությունների վրա, ինչը գերազանցում է սահմանված սանիտարական գոտու սահմանված չափերը ավելի քան 15 անգամ:

5.8. Պատմամշակութային հուշարձանների պահպանություն

Սարանխստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների օգտակար հանածոյի աղյունահաման աշխատանքների ընթացքում որևէ ազդեցություն պատմամշակութային արժեքների վրա չի կանխատեսվում: Աշխատանքների ընթացքում նախատեսվում է առաջնորդվել ՀՀ կառավարության 2002 թվականի ապրիլի 20-ի 438 որոշման 43-րդ կետի որոշման պահանջներով՝ մասնավորապես «Հիմնարկները, իրավաբանական և ֆիզիկական անձինք աշխատանքների կատարման ժամանակ պատմական, գիտական, գեղարվեստական և այլ մշակութային արժեք ունեցող հնագիտական և վյուս օբյեկտների հայտնաբերման պահից պարտավոր են դադարեցնել աշխատանքները և դրա մասին անհապաղ հայտնել լիազորված մարմին»:

5.9. Սոցիալ-տնտեսական ազդեցություն

Հանքարդյունահանման աշխատանքները պետք է կատարվեն ՀՀ աշխատանքային օրենսդրության պահանջներին, աշխատանքների անվտանգության նորմատիվային փաստաթղթերին և այլ նորմատիվ ակտերին համապատասխան և ապահովեն բոլոր տեսակի աշխատանքների անվտանգ կատարումը: Աշխատակազմը պետք է ունենա խմելու որակյալ ջրի և զուգարանների հասանելիություն, սնունդ ընդունելու և հանգստանալու համար անհրաժեշտ պայմաններ: Աշխատատեղերում՝ հասանելի վայրում, պետք է լինեն առաջին օգնության բժշկական միջոցներ և հակարդեհային միջոցներ: Աշխատակազմը պետք է ապահովվի արտահագուստով, անհատական պաշտպանության միջոցներով և անվտանգության համար անհրաժեշտ այլ միջոցներով: Անվտանգության սարքավորումների օգտագործումը պետք է ուսուցանվի, վերահսկվի և պարտադրվի: Աշխա-

տանքի անվտանգության պահպանման համակարգը պետք է նախատեսի հրահանգավորում, ուսուցում և գիտելիքների ստուգում: Սպասարկող անձնակազմի ընտրության ժամանակ առաջնահերթություն տրվելու է տեղի բնակչությանը:

Հանքավայրի շահագործման հետ կապված նախնական գնահատականներով ստեղծվելու է մոտ 15-20 նոր աշխատատեղ: Աշխատանքներին ներգրավվելու են հիմնականում ազդակիր Կամարիս գյուղի բնակիչները, որոնք անհրաժեշտության դեպքում կանցնեն համապատասխան որակավորման կամ վերառրակավորման դասընթացներ:

6. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀԱՆՄԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹՅԱԳՐԵՐԸ

6.1. Բնապահպանական միջոցառումների բնութագրերը

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման կամ վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

- փոշենստեցման նպատակով փոշեառաջացման օջախների (աշխատանքային հրապարակներ, լցակույտեր, մոտեցնող ձանապարհներ և այլն) ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին,
- նավթամթերքների պահեստավորում և պահում արտադրական հրապարակում հատուկ հատկացված տեղում (բացօթյա կամ ծածկով ապահովված պահեստ), որին տրվում է համապատասխան թեքություն, որն ապահովում է թափված նավթամթերքների հոսքը դեպի այն հավաքող բետոնապատված փոսը,
- հնամաշ դետալների ու մասերի հավաքում հատկացված առանձին տեղում և հանձնում որպես մետաղական ջարդոն,
- մեքենաների տեխնիկական սպասարկման իրականացում՝ մասնագիտացված ընկերությունների տարածքում, որտեղ առկա են բոլոր անհրաժեշտ պայմանները յուղերի, քայլուղերի փոխարինման, պահպանման և պահեստավորման համար,
- կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ անթափանց տարրաների մեջ, համապատասխան աղբահավաք ծառայություն մատուցող կազմակերպության կողմից տեղափոխում մոտակա կազմակերպված աղբավայր,
- փոշենստեցման նպատակով փոշեառաջացման օջախների (աշխատանքային հրապարակներ, հանքախորշեր, լցակույտեր, մոտեցնող ձանապարհներ և այլն) ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին:
- կեղտաջրերի հավաքում բետոնապատ հորատիպ զուգարանում, որը պարբերաբար նախատեսվում է դատարկել հատուկ ծառայության ուժերով: Աշխատանքների ավարտից հետո դատարկված փոսը կլցվի քարերով, կծածկվի հողի շերտով,

- խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիա՝ արդյունահանման աշխատանքների ավարտից հետո:

Ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշիվը կներկայացվի ՇՄԱԳ հաշվետվությունում: Հարթեցումը կկատարվի բուլղողերի օգնությամբ: Գումարը հատկացվելու է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին ՀՀ կառավարության 18.08.2021 թ.-ի N1352-Ն որոշմամբ սահմանված ընթացակարգով:

Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ավարտից 2 տարի առաջ, ՀՀ ընդերքի մասին օրենսգրքի պահանջներին համապատասխան, կկազմվի հանքի փակման վերջնական ծրագիրը, որտեղ կնկարագրվեն բացահանքի, արտադրական հրապարակի լեռնատեխնիկական վերականգնման վերանայված, փաստացի վիճակին համապատասնող աշխատանքները:

Թափոնների կառավարման նպատակով բանեցված մեքենայական յուղերի և քայլուղերի փոխարինումը կիրականացվի մասնագիտացված ընկերությունների կողմից: Մաշված անվաղողերը, կապարե կուտակիչները կհանձնվեն լիցենզիավորված մասնագիտացված ընկերություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Բուսական աշխարհի պահպանությունը իրականացնել համաձայն կառավարության 2014 թ.-ի թիվ 781-Ն որոշման դրույթների՝ բուսական աշխարհի օբյեկտների դրանց աճելավայրերի պահպանությամբ ապահովել վայրի բուսատեսակների բազմազանության ամբողջականությունը, բուսական ծածկույթի ջրապահպան, հողապաշտպան, կլիմայակարգավորիչ և ռեկրեացիոն հատկությունների անխաթարությունը:

Կենդանական աշխարհի պահպանությանն նպատակով ապահովել.

ա) գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանությունը, պաշտպանությունը, բնականոն վերարտադրությունը,

բ) կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը,

գ) կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության պահպանությունը,

դ) կենդանիների միզրացիայի ուղիների պահպանությունը:

Հանքարդյունահանման աշխատանքների արդյունքում ջրային ռեսուրսների աղ-տոտում տեղի չի ունենա, քանի որ մոտակա ջրային ռեսուրսը գտնվում է 7 կմ հեռավո-րության վրա, տեղամասի տարածքում գրունտային ջրերը բացակայում են, լեռնային աշխատանքների տեխնոլոգիայով արտահոսքեր չեն նախատեսվում: Ջրային ռեսուրսնե-րի պահպանության լրացուցիչ միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

Աղմուկի նվազեցման նպատակով նախատեսվում է մեքենաները սարքավորվել ձայնախլացուցիչներով:

Նախատեսվում են աշխատողների սանիտարակենցաղային հարմարություններ՝ հանդերձարան, ցնցուղարան, զուգարան և հանգստի սենյակ՝ համաձայն ՀՀ առողջապա-հության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանի:

Նախատեսվող գործունեության բոլոր փուլերի ընթացքում կանխատեսվող հնա-րավոր անցանկալի բացասական ազդեցությունները կանխելու և մեղմացնելու միջոցա-ռումները առավել մանրամասն ներկայացված են բնապահպանական կառավարման պլանում (հավելված 3): Այն ներառում է շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության ու շինարարների անվտանգության վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների նկա-րագրությունը, որոնք հնարավոր են ծրագրի իրականացման նախագծման, շինարարութ-յան և շահագործման փուլերում և դրանք կանխող, մեղմացնող միջոցառումների ցանկը:

6.2. Հակավթարային միջոցառումներ

Բացահանքում բոլոր աշխատանքներն իրականացվելու են հաշվի առնելով «Բաց եղանակով օգտակար հանածոների հանքավայրի մշակման անվտանգության միասնա-կան կանոններ»-ի պահանջները: Վթարներից խուսափելու համար անհրաժեշտ հիմնա-կան պայմանները բերված են ստորև.

- ✓ մուտքը բացահանքի տարածք իրականացվում է ձեռնարկության դեկավարութ-յան կողմից տրված անցագրերով,
- ✓ բացահանքի շինությունների վրա, մարդկանց կուտակման վայրերում և շարժ-ման երթուղիներում պետք է փակցվեն տեխնիկական անվտանգությանը վերաբերող ցու-ցադրական միջոցներ: Դրանք են համապատասխան տեղեկատվական ցուցանակները, նշանները, վահանակաները, թույլատրող և արգելող նախազգուշական ազդագրերը, որոնց նշանակությանը պետք է ծանոթ լինեն բացահանքի բոլոր աշխատողները,

- ✓ լեռնատրանսպորտային սարքավորումները պետք է տեղադրվեն մշակված տարածքների և նստվածքների վերին եզրից ավելի քան 3-4 մ հեռավորության վրա, փլուզման գոտու սահմաններից դուրս և որմնակապվեն,
- ✓ հրդեհամարման համար ջրի տարողություններում անհրաժեշտ է պահել նվազագույնը 100 մ³ ծավալով մշտական ջրի պաշար,
- ✓ փոխաբեռնման կետերը, որոնցում որպես միջանկյալ օղակ օգտագործվում են էքսկավատորներ, պետք է բավարարեն հետևյալ պահանջներին.
 - հանքագանգվածաշերտի բարձրությունը պետք է սահմանվի՝ ելնելով հանքագանգվածի ֆիզիկամեխանիկական հատկություններից, բայց ոչ ավելի էքսկավատորի շերեփման բարձրությունից,
 - լցակույտի յուրաքանչյուր սեկտորի լցման ժամանակ հանքագանգվածաշերտի թեքման անկյունը պետք է համապատասխանի պահեստավորվող հանքագանգվածի բնական թեքման անկյանը,
- ✓ աշխատանքները պետք է կատարվեն համաձայն բացահանքի դեկավարության կողմից հաստատված աշխատանքների կատարման տեղեկատվական թերթիկի, իսկ տեղանքը նախատեսվում է կահավորել հատուկ նշաններով և ցուցատախտակներով,
- ✓ փոխաբեռնման կետի բեռնաթափման հրապարակների չափերը պետք է ապահովեն արտադրությամբ զբաղվող բոլոր մեքենաների և մեխանիզմների բնականոն և անվտանգ աշխատանքը՝ դրանց տեղաշարժման և ուղետարանցման ժամանակ: Բեռնաթափման աշխատանքների կատարման ճակատի երկարությունը և բեռնաթափման հրապարակի լայնությունը պետք է որոշվեն՝ ելնելով տրանսպորտային միջոցների (ավտոմեքենաների, բուլդոզերների և այլն) եզրաչափերից, տեղաշարժման աշխատանքների կատարման ընդունված սխեմայից և շրջադարձի շառավղից՝ հաշվի առնելով բեռնաթափմանը կանգնած և սպասող տրանսպորտային միջոցի անհրաժեշտ անվտանգ հեռավորությունը, որը պետք է լինի 5 մ-ից ոչ պակաս,
- ✓ բեռնաթափման հրապարակում աշխատող ինքնաթափ մեքենաների և բուլդոզերների աշխատանքային գոտում կողմնակի մարդկանց գտնվելը կամ որևէ այլ աշխատանք կատարելն արգելվում է: Նրանք պետք է գտնվեն աշխատող մեխանիզմից 5 մ-ից ոչ պակաս հեռավորության վրա:

6.3. Արտակարգ իրավիճակների կառավարում

Արտակարգ իրավիճակների պատրաստ լինելու համար հանքավայրի տարածքում նախատեսվում են շարժական կապի միջոցներ, առաջին բուժօնության միջոցներ, անվտանգության կանոնների վերաբերյալ անձնակազմի գիտելիքների ստուգում:

Հանքավայրի տարածքում արտակարգ իրավիճակները կարող են պայմանավորված լինեն հետևյալ գործոններով. Երկրաշարժ՝ հաշվի առնելով, որ հանքավայրը գտնվում է սեյսմիկ միջին ակտիվության գոտում, հրդեհներ՝ կապված մարդածին գործոնների հետ:

Աշխատակիցների կարողությունների և գիտելիքների զարգացման նպատակով, անվտանգության տեխնիկայի կանոնների վերաբերյալ հրահանգավորում իրականացնելու ժամանակ նախատեսվում է առանձին ներկայացնել նաև երկրաշարժերի ժամանակ աշխատակիցների պահպանի կանոնները, գործողությունների հաջորդականությունը, տարհանման գործողությունների մանրամասները:

Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները պետք է տեղեկացված լինեն տեխնոլոգիական գործընթացներում օգտագործվող նյութերի հրդեհավտանգության վերաբերյալ: Նախատեսվում է նշանակել հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվել հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Հանքավայրի հատուկ հատկացված վայրում տեղադրվելու են հրդեհաշիշման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավազով արկղեր, բահեր: Աշխատանքները սպասարկող կենցաղային նշանակության տարածքում նախատեսվում են առաջին օգնության դեղորայքային փաթեթներ:

Բացահանքի տարածքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- ✓ աշխատանքի կրույլատրվեն անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,
- ✓ կօգտագործվեն մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- ✓ կանցկացվեն պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,

✓ անբարենսպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամի անհողմություն, անումալ բարձր շոգ կամ ցուրտ եղանակ, թանձր մառախուխ, ամպրոպ) ի հայտ գալու դեպքում՝ ըստ իրավիճակի, կիրառվում են հետևյալ միջոցառումները.

- ջրցանի քանակի և հաճախականության ավելացում,
- աշխատանքի տևողության կրծատում,
- միաժամանակ աշխատող մեքենաների և մեխանիզմների քանակության կրծատում,

- փոշեգոյացման հետ կապված աշխատանքների ծավալների նվազեցում,
- բեռնատար մեքենաները կահավորում հատուկ հակամառախուղային լույսերով:

Հորդառատ անձրևների պատճառով առաջացած հեղեղումներ ժամանակ դադարեցվում են տեխնիկայի և մարդկանց մուտքն ու տեղաշարժը հանքավայրի սահմաններում: Հանքում աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

✓ աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,

✓ օգտագործվում են մեքենա-մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,

✓ անցկացվում են պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,

✓ աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները: Ոչ ուշ երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ պետք է անցկացնել իրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով:

6.4. Բնապահպանական մշտադիտարկումների պլան

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության մոնիթորինգն ու դրա արդյունքների տրամադրումը լիազոր մարմնին պետք է իրականացվի ՀՀ կառավարության 2018 թվականի փետրվարի 22-ի N 191-Ն որոշման պահանջների համաձայն, մասնավորապես.

➤ մշտադիտարկումների արդյունքների վերաբերյալ տարեկան ամփոփ հաշվետվությունները (մետաղական և ոչ մետաղական օգտակար հանածոների դեպքում) ընդերքօգտագործողները լիազոր մարմին պետք է ներկայացնեն թղթային կամ էլեկտրոնային եղանակով՝ մինչև յուրաքանչյուր տարվան հաջորդող տարվա փետրվարի 20-ը,

➤ ընդերքօգտագործողի կեկտրոնային կայքի առկայության դեպքում ընդերքօգտագործողի կողմից այդ կայքում պետք է տեղադրվեն ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորված մշտադիտարկումների հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում գնահատված արդյունքների վերաբերյալ ամփոփ տարեկան հաշվետվությունը,

➤ յուրաքանչյուր 5 տարին մեկ ընդերքօգտագործողները պարտավոր են վերանայել և լիազոր մարմնի հետ համաձայնեցնել ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող աշխատանքների ծրագիրը և դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչները:

Աղյուսակ 6.1 -ում բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության նախնական գնահատական մատրիցան:

Աղյուսակ 6.1

Հնարավոր ազդեցությունների նախնական գնահատման մատրիցա

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչներ	Գործողություններ		
	Արտադրական հրապարակ	Ավտոտրանսպորտ	Արյունահանման աշխատանքներ
Մթնոլորտային օդ	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Ջրեր	-	-	-
Հողեր	ցածր երկարատև	ցածր կարճատև	ցածր երկարատև
Կենսաբազմազանություն	աննշան	աննշան	աննշան
Պատմամշակութային հուշարձաններ	-	-	-

Հանքավայրի շահագործման աշխատանքների ընթացքում «ԳՐԵՅ ՍԹՈՈՒՆ» ՍՊ ընկերությունը իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. մթնոլորտային օդ արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ յուրաքանչյուր շաբաթը մեկ անգամ, որպես սահմանային թույլատրելի խտությունները ընդունվելու են՝ ածխածնի օքսիդի համար՝ 5 մլգ/մ³, ազոտի երկօքսիդի համար՝ 0.085 մլգ/մ³, մրի համար՝ 0.15 մլգ/մ³,

2. լեռնատրանսպորտային սարքավորումների աշխատանքային վիճակի՝ մասնավորապես չեզոքացուցիչ սարքավորումների սարքին վիճակի պարբերական մշտադիտարկումներ, տարին մեկ անգամ հաճախականությամբ,

3. արտադրական հրապարակի տարածքի հնարավոր աղտոտումից խուսափելու նպատակով օգտագործված մեքենայական յուղերով ու քսայուղերով հողերի աղտոտվածության մշտադիտարկումներ՝ ըստ ՀՀ կառավարության 08.02.2018 թ.-ի թիվ 124-Ն որոշմամբ սահմանված աղտոտիչ նյութերի,

4. կենսաբազմազանության մշտադիտարկում՝ ըստ անհրաժեշտության, որի պարբերությունը կսահմանվի օգտակար հանածոյի արդյունահանումն իրականացվող կազմակերպության կողմից՝ հիմնվելով հայցվող տարածքում բուսական և կենդանական աշխարհի ներկայացուցիչների հայտնաբերումից:

ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ. N191-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան կազմվել է մշտադիտարկումների պլան, որտեղ ներկայացված են մշտադիտարկումների օբյեկտները, վայրերը, տեսակները, ցուցանիշները և նվազագույն հաճախականությունները (աղյուսակ 6.2):

Աղյուսակ 6.2

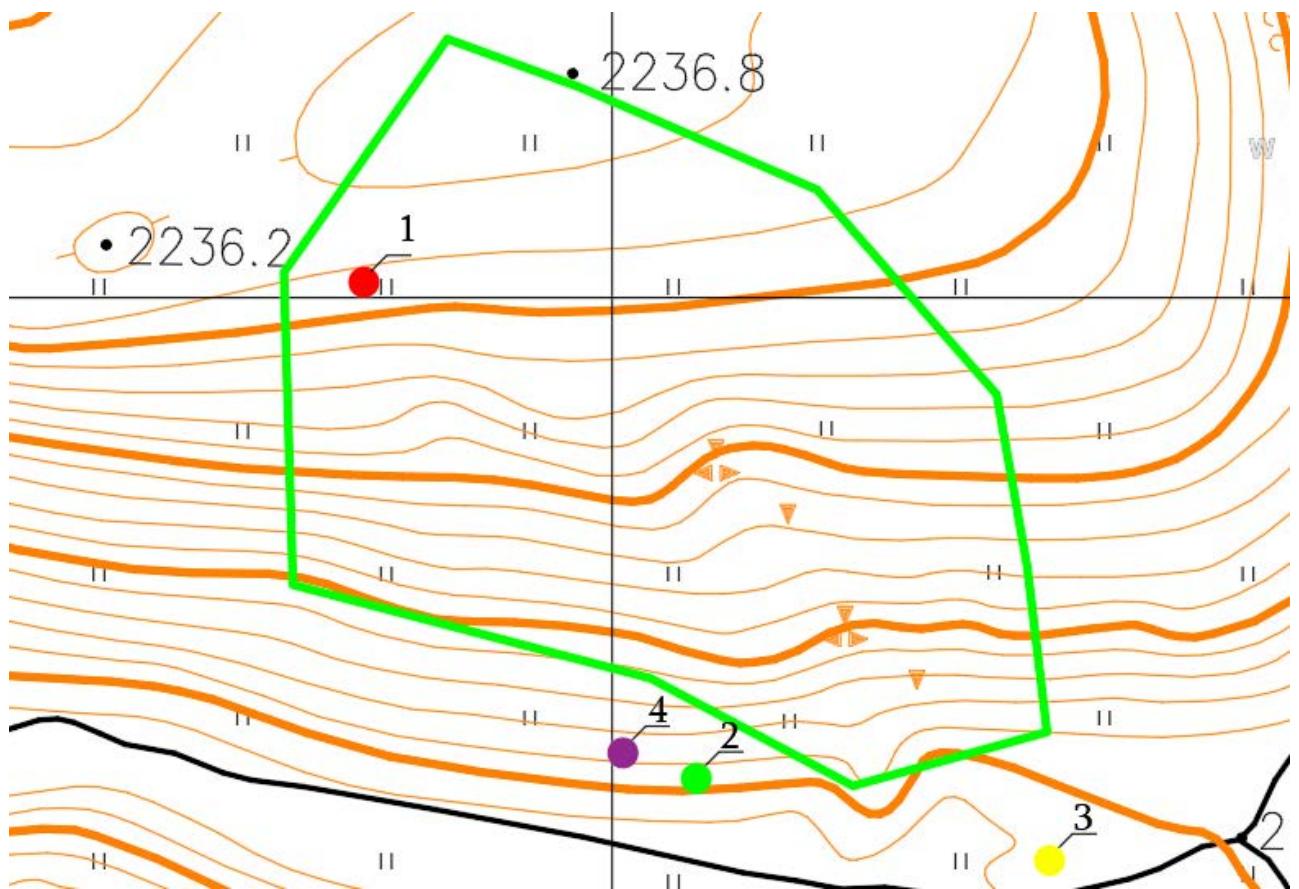
Մշտադիտարկումների պլանի կառուցվածքն ու բովանդակությունը

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ցուցանիշը	Մշտադիտարկման տեսակը	Նվազագույն հաճախականությունը
1	2	3	4	5
Մթնոլորտային օդ	հայցվող տարածք (բացահանք, ձանապարհներ, լցակույտ)	հանքափոշի	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	շաբաթական մեկ անգամ
Հողային ծածկույթ	հայցվող տարածք (բացահանք, ձանապարհներ, լցակույտ)	հողերի քիմիական կազմը, հողերի կազմաբանությունը, հումուսի պարունակությունը, հողերում նավթամթերքների պարունակությունը	նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, չափումներ ավտոմատ չափման սարքերով	տարեկան մեկ անգամ

1	2	3	4	5
Վայրի բնություն, կենսամիջավայր, կարմիր գրքում ընդգրկված, էնդեմիկ տեսակներ	Արդյունահանման տարածքին հարակից շրջան	տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայ- րերի և ապրելավայ- րերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն	հաշվառում, նկարագրություն, քարտեզագրում	տարեկան մեկ անգամ
Աղմուկ և թրթռում	հայցվող տարածք (բացահանք, ձանապարհներ, լցակույտ)	աղմուկի մակարդակը և թրթռումների ազդեցությունը	չափումներ շարժական աղմկաչափով	ամսական մեկ անգամ

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության հանքավայրի շահագործման նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում:

Ընկերության արտադրական իրապարակում կնախատեսվի համապատասխան հաղորդակցման համակարգ (ինֆորմացիոն և շարժակակ կապ), որով հնարավոր է արտակարգ իրավիճակների ժամանակ կապ հաստատել ձեռնարկության վարչական կազմի, տեղական ինքնակառավարման մարմինների, շտապ օգնության հետ: Նախատեսվում է նաև սահմանել պոտենցիալ արտակարգ պայմանների գոյացում և սահմանել գործողություններ, որոնց պետք է հետևել՝ նվազագույնի հասցնելու համար կյանքի կորստի և ունեցվածքի վնասի վտանգը և այլն:

Սարանիստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի A և B բլոկների հաստատված պաշարների արտաքին էզրագիծ

- 1 Մթնոլորտի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ բացահանքում
- 2 Հողի աղտոտվածության մշտադիտարկման կետ ավտոճանապարհին
- 3 Աղմուկի մակարդակի մշտադիտարկման կետ արտադրական հրապարակում
- 4 Կենսաբազմազանության մշտադիտարկման կետ ավտոճանապարհի հարակից շրջանում

Նկ. 6.1. Մշտադիտարկման կետերի տեղադիրքի քարտեզ-սխեմա

Շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն ու մեղմացմանն ուղղված մշտադիտարկումների իրականացման նպատակով նախնական գնահատմամբ նախատեսվում է հատկացնել տարեկան 200 հազ. դրամ:

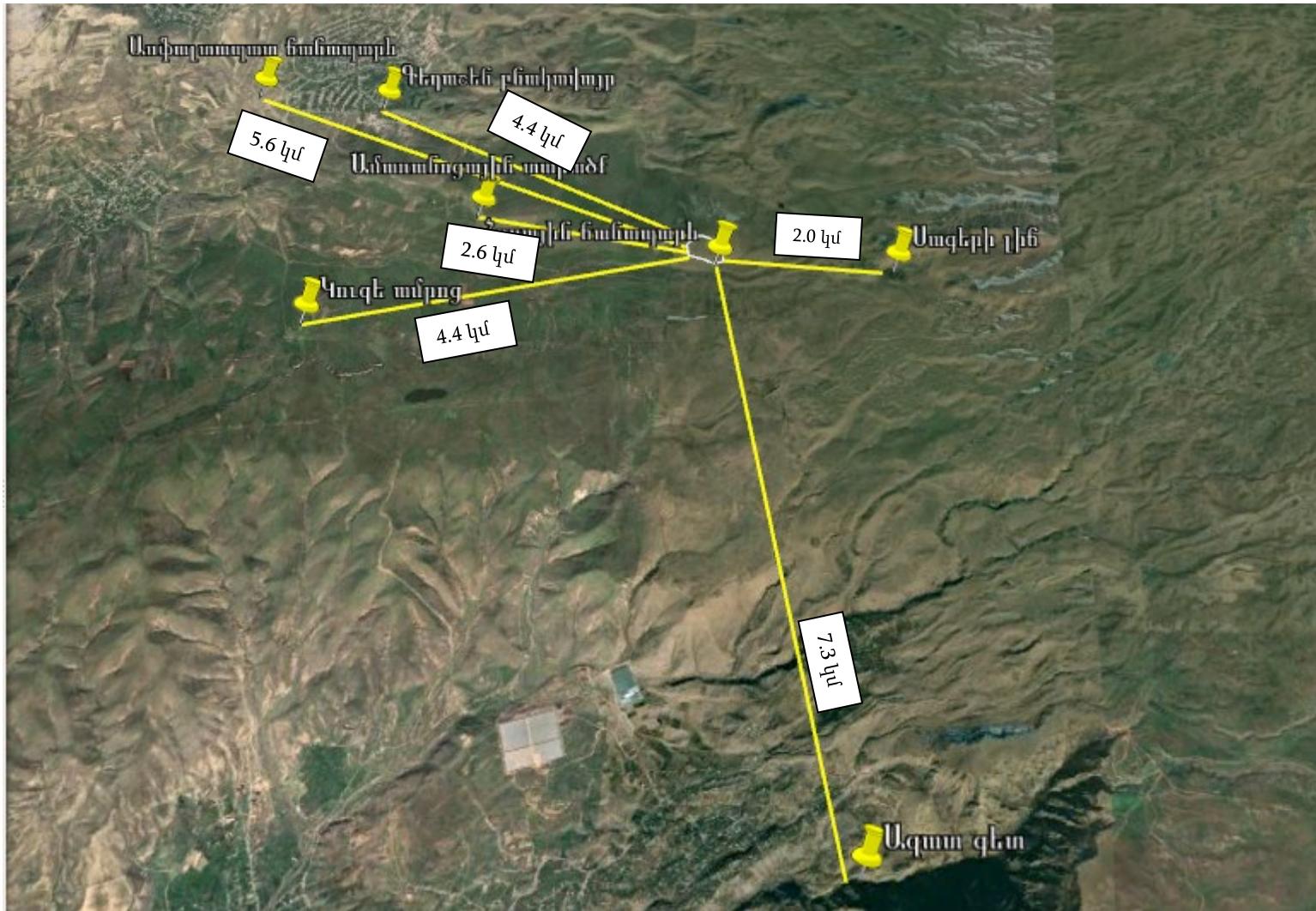
ԾՄԱԳ հաշվետվությունում կներկայացվեն ռեկուլտիվացիայի, մշտադիտարկումների և բնապահպանական միջոցառումների համար ընկերության կողմից նախատեսված գումարների վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկություններ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

- 1.ՀՀ Օրենք «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին», 2014 թ. հունիսի 21
2. Протокол заседания территориальной комиссии по запасам полезных ископаемых (ТКЗ) ПО "Армгеология" №330 от 21.06.1991г. об утверждении запасов Саранистское месторождение базальтов. Ереван, 1991. 23 стр.
3. **Бабаян М.А.** Сводный отчет о геологоразведочных работах, произведенных на Саранистском месторождении базальтов Абовянского района Армении в 1989-1991 г.г. (Подсчет запасов на 01.01.1991 г.) Ереван, 1991. 194 стр.
4. Շինարարական Կլիմայաբանություն 2011: ՀՀԸ II 7.01-2011ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի 2011թ. սեպտեմբերի 26-ի N167-Ն հրաման:
5. «ՀՀԸ 20.04- «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր»
6. Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի պաշտոնական կայքը, www.armmonitoring.am
7. Հայաստանի բույսերի Կարմիր Գիրք.- 2010թ.
8. Հայաստանի կենդանիների Կարմիր Գիրք.- 2010թ
9. Հայաստանի Հանրապետության վիճակագրական կոմիտեի պաշտոնական կայքը, <https://armstat.am/am/?nid=532>
10. Почвы Армянской ССР. Ред./ Р.А. Эдилян, Г.П. Петросян, Н.Н. Розов. Ереван: §Айастан§, 1976 г.
11. §Растительность Армянской ССР§. Магакьян А.К.
12. §Флора, растительность и растительные ресурсы Армении§, Институт ботаники НАН РА Армянское ботаническое общество. Ереван.
13. §Дикорастущие съедобные растения Армении§. А.П. Тер-Восканян, Ученые записки Ереванского государственного института.
14. Временное методическое пособие по расчету выбросов от неорганизованных источников в промышленности строительных материалов, МИНПРОМСТРОЙ СССР 1984, Москва.

15. ՀՀ կառավարության որոշում N160-Ն, 2 փետրվար, 2016թ: Բնակավայրերում մթնոլորտային օդի աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի խտությունների (կոնցենտրացիանների-ՍԹԿ) նորմատիվները հաստատելու մասին
16. ՀՀ Կառավարության որոշում N 1325-Ն «Հանրային ծանուցման և քննարկումների իրականացման կարգը սահմանելու մասին», 19 նոյեմբերի 2014 թ.
17. Կոտայքի մարզպետարանի պաշտոնական կայքէջ: <http://kotayk.mtad.am>

ԻՐԱԴՐԱՅԻՆ ՍԽԵՄԱ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔԱՆԱՐԿՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՉԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ՄԱՍԱԿԻՑՆԵՐԻ ՑԱՆԿԸ

ԱՐՉԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՀ Կոտայքի մարզ, Աբովյան համայնք, գ. Կամարիս
16 մարտ 2023

Ս/թ. մարտի 16-ին, ժամը 11:00-ին ՀՀ Կոտայքի մարզ, Աբովյան համայնքի, Կամարիս գյուղի գյուղապետարանում տեղի ունեցավ «ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ կողմից նախաձեռնած ՀՀ Կոտայքի մարզի Սարաևստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի Ա և Բ բլոկերի արդյունահանումն աշխատանքների նախնական բնապահպանական գիտահանումն վերաբերյալ հանրային քննարկումներ:

Մասնակցեցին՝

Կամարիս համայնքի վարչական դեկանար՝ Հ. Սարգսյանը, Գեղաշեն համայնքի վարչական դեկանար՝ Գ. Հակոբյանը, Աբովյան համայնքի դեկանարի օգնական՝ Դ. Երեմյանը, «ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ տնօրեն՝ Ի. Շահոյանը, «Գևեկոնսմիկա» ՓԲԸ գլխավոր տնօրին՝ Ա. Բարդասարյանը, «Գևեկոնսմիկա» ՓԲԸ գլխավոր տնօրենի տեղակալ՝ Ռ. Քոչարյանը և համայնքի քննակիցները:

Մասնակիցների ցանկը կցվում է

Զեկուցումներ՝

Բացիման խորոշ հանդես եկալ Կամարիս համայնքի վարչական դեկանար Հովհաննես Սարգսյանը:

Պարոն Սարգսյանը ողջունեց հանրային քննարկման մասնակիցներին և խորը փոխանցեց «Գևեկոնսմիկա» ՓԲԸ նախագծող կազմակերպության գլխավոր տնօրին Ա. Բարդասարյանին:

- Բարի ձեզ համայնքի հարգելի ներկայացուցիչներ:

Ես Արամ Բարդասարյան եմ, «Գևեկոնսմիկա» ՓԲԸ-ի նախագծող կազմակերպության գլխավոր տնօրինը. Այս նախագծի շրջանակներում սա մեր առաջին՝ հանդիսանում է, որի նախառակի է ներկայացնել ձեզ Սարաևստի բազալտի հանքավայրի 2-րդ տեղամասի Ա և Բ բլոկերի շահագրծման նախնական մուտքային ներկայացուցիչները: Նախագիծ հաջող ըլքացրի և ձեր համաձայնության դեպքում, ինչեւու են ս երեք հանդիպում:

Նախ ասեմ, որ տեղամասի բնական պայմանները բարենպաստ են տեղամասի բաց երանակով շահագրծման համար: Ստորեկրյա ջրերը, ինչպես նաև տեղամասի մշակումը բարդացնող տարրեր գեղոյնամիկ երևույթները բացակայում են:

Տեղամասի տարածքն ունի մոտ 11.7 հա մակերևու, գյուղատնտեսական նպատակով չի օգտագործվում, անտառածածկույթից գրւուկ է: Ռայականական չափումները ցոյց են տվել շինարարական աշխատանքներում բազալտներից ստացվող շինարարական բարի, ինչպես նաև նմի օգտագործման հնարավորություններունց սահմանափակման:

Բազալտները ձևաբանության ներկայացված են ծածկույթանման մարման՝ բավական հաստատում հզրությամբ: Դրանք ձևաբանուր, բարմ, ծածր՝ մասր-, միջին- և խորահատիկ կառուցվածքով են՝ մուգ մոխրագույնից մինչև բաց մոխրագույն: Բազալտների շերտի հաստությունը տառանալում է 5,0-20,8 մ սահմաններում, միջինը կազմում է մոտ 12,1 մ:

Նախագծով նախատեսվում է բազալտներից արտադրել շինարարական բարի, ինչ ստացվելով արտադրական բաֆուններից շինարարական խճա՞ համապատասխան պետական ստանդարտների տեխնիկական պահանջների համաձայն: Բազալտների հաստատված պաշարները կազմում են մոտ 1412,9 հազ. մք: Այս պաշարներն ըստ նախնական գնահատականի կրավականացնեն մոտ 20 տարի: Շինարարական բարի ելքը բազալտային քանակածից կազմում է 24,0 %:

Տեղամասի շահագրծման ժամանակ կստեղծվեն մոտ 20 աշխատանք, որոնց իմաստական մասը առաջին երրին կլինեն համայնքի ներկայացուցիչների համապատասխան որակվողում ունենալու պարագայում: Այսպահանջնորդ տեխնոլոգիական մասով, իմաստ ներկայացնեն բնապահպանական մասը:

Ընապահպանական առումով կարելի ասել հետևյալը: Տեղամասը ներկայացված է բարքարու տարածքներով, որտեղ բացակայում են գետնաջրերը: Այսպիսի տարածքներում բաց երանակով բազալտի հանքավայրերի շահագրծման սահմանակի բացասական ազդեցությունը չի թողարկ շրջակա միջավայրի վրա: Տեղամասի տարածքը նաև զորկ է շինարարական և կոմունիկացիոն կառուցներից: Շահագրծումը նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ սխեմայով: Բարմ բազալտների արդյունահանումը նախատեսվում է իրականացնել էրովակատորի միջոցով, հարկ եղած դեպքու նախապես՝ մեխանիկական եղանակով, կատարելով նախնական փիեցում, ինչ առաջացնող արտադրական բափոնները երակավառորներուն բարձլում է ավողության բարձրացման և շարժիչներից մթնոլորտ կայանը:

Շահագրծական աշխատանքների վեսակար ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա կարտահայտվի հիմնականում փոշեգործման և շարժիչներից մթնոլորտ զագերի արտանետմամբ:

Տեղամասի շահագրծման ընթացքում շրջակա միջավայրի աղտոտվածությունը նվազագույնի հասցնելու նպատակով նախատեսվում է իրականացնել հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները:

➤ պարբերաբար հսկել մինուլորտային օդի մաքրությունը բացահանքում, ավտոճանապարհներին և մակարացման ապարների կուտակման տեղերում՝ պահպանելով օդում փոշու 0.004 գ ո՛ 1m³-ում սանիտարական նորմը: Փոշենստեցման նպատակով պարբերաբար կատարել ջրամուս:

➤ օգտագործովող սարքավորումները (բռուղողեր, էքսկավատոր, ավտոտրանսպորտ, ջարդող- տեսակավորող կայանը) աշխատացնել սարքին վիճակում,

➤ օգտակար հանածոյի հետո բաց լեռնային աշխատանքներով խախտված տարածքներում իրականացնել բարեկարգման աշխատանքներ՝ հարթեցնել, օգտագործելով մակարացման ապարները, պատել հողածածկությունը և օգտագործել զյուղատնտեսական նպատակների համար:

Տեղամասի շահագործումը չի բերի տեխնածին վտանգավոր երևույթների առաջացման, իսկ նախառեսաված բնապահպանական միջոցառումների իրականացումը նվազագույնի կիասցնի վնասակար ազդեցությունը ջրակա միջավայրի վրա: Շնորհակալություն, խնդրեմ հացեր:

Մեջբերում Կամարիս համայնքի վարչական դեկավար՝ Հ. Սարգսյանի կողմից:

- Ժողովուրդ ջան, մինչև ձեր հարցերին անդրադառնալը, նախ ասեմ, որ սա «ԳՐԵՅ ԱԹՈՈՒՆ» ՍՊ ընկերության 1-ին հանրային քննարկումն է և ես ցանկանում եմ ծանոթացնել ընկերության տնօրենի՝ Բարյել Շաղոյանի հետ, որովհետև կարող է հարցեր ունենար նաև տնօրենին: Հիմա խնդրեմ, եթե հարցեր ունեք, ասեք քննարկենք:

Հարց համայնքի բնակչի կողմից:

- Դա լավ է, որ այս տարածքում մարդկանց համար նոր աշխատատեղեր են բացվելու, ցանկալի կինին աշխատողները բոլորն ել այս տարածքից լինեն: Դրսից աշխատող չքերվի, որովհետև այս տարածքում շատ մասնագետներ կան, որակով մեխանիզատորներ կան, շատ վարորդներ կան: Լրիվ մասնագետները կարող ենք ապահովել այս երկու զյուղով:

Արձագանքում է ընկերության տնօրեն՝ Ի. Շաղոյանը:

- Եթե մասնագետներ են, ուրեմն կրնդունվեն աշխատելու, բնական է նենց ենք անելու համ զյուղին լավ լինի, համ բոլորիս:

Մեջբերում Գեղաշեն համայնքի վարչական դեկավար՝ Գ. Հակոբյանի կողմից:

- Այդ տարածքում զյուղի առյուրներն են գտնվում, և տրաքացման աշխատանքները կարող են հուն փոխել և խնչ-որ խնդիրներ առաջանել պետք է ամեն ինչ նորմերին համապատասխան լինի:

Հարց համայնքի բնակչի կողմից:

- Հիմա ես այս մարդկանց չեմ ճանաչում և իրանց դեմ ոչինչ չունեմ, բայց կողքի

զյուղերում լիբը հանքեր կան, որ լիբը փոշի են բարձրացնում և ամրոց շրջապատը փոշով է լցվում:

Արձագանք մեկ այլ բնակչի կողմից:

- Բայց այս մարդիկ ինչ գործ ունեն կողքի զյուղերի հանքերի հետ, իրանց էն վերևն են բացում, ինչի գնան ուրիշի հանքերին կպնեն:

Արձագանք Կամարիս համայնքի վարչական դեկավար՝ Հ. Սարգսյանի կողմից:

- Հիմա մենք կետ առ կետ կանդրադառնանք Ձեր հարցին, նախ առաջինը պետք է բոլոր նորմերը և նորմատիվները պահպանվեն՝ օրինակ փոշին պետք է ջրան մերենայի միջոցով հասցնել մինիմալի: Այս հանրային քննարկումը երա համար է, որ մենք մեր բոլոր առաջարկությունները անենք և արձանագրենք:

Պատասխանում է Ա. Բաղդասարյանը:

- Մեր աշխատանքային փորձը ցույց է տալիս, որ եթե նախագիծը բոլոր նորմերին շհամապատասխանեց, ապա ՇՍՍԳ փորձաքննություն չի անցնի, բացասական եղակացություն կինին և կուտարկեն հետ: Այնպես որ այդ բոլոր նորմերը նախագծում նախատեսվելու են, հիմնական փուլի ժամանակ նույնիսկ լինելու են մշտադիտարկման կետեր, որուել պետք է փոշու բանակը ֆիքսվի և համապատասխանեցվի նորմերին: Այս նորմերը պահպանելով նախագիծը արկելու է: Ես կարծում եմ մեր ապազա ընդերքօգուազործողները բարեխմճռեն այդ ամեն ինչը կկատարեն և նախագծով կաշխատեն: Եթե նախագծով չաշխատեն, ապա վերահսկող մարմինները կզան կկանգնեցնեն իրենց աշխատանքը: Դա է մեր մոտեցումը:

Արձագանք Կամարիս համայնքի վարչական դեկավար՝ Հ. Սարգսյանի կողմից:

- Ժողովուրդ ջան ես ուզում եմ, որ ընդհանրացնենք մեր խսակցությունը: Առաջինը մենք ուզում ենք, որ աշխատելու դեպքում մեր Կամարիսի և Գեղաշենի բնակչները ընդդրկվեն որպես աշխատող: Մեր համար կարևոր են նաև մեր համայնքի շահերը, այսինքն մեր համայնքը ինչ է ակնկալելու դրանից, կան հանքեր, որ համայնքի համար խնդիրներ են լուծում և այլն: Մյուս ամենակարևոր բանն այն է, որ բոլոր նորմերը պահպանվեն, որն էլ մենք հստակ արձանագրենք, որ փոշի չինի, պայթեցման աշխատանքներ չինի, որ խնդիրներ չառաջանան:

Մեջբերում է Ա. Բաղդասարյանը:

- Մի բան ել ասեմ, որ նախագծով նախատեսվելու է սոցիալական միջոցառումներ, այսինքն տարեկան կորվածքով որոշակի գումար է հատկացվելու համայնքին, և ետք պարբերաբար կինեն հանդիպումներ, դուք ձեր խնդիրները շատ լավ գիտեք, կներկայացնեք: Այս ամենը օրենքով ֆիքսվելու է նախագծի մեջ:

Ն պատասխան Կամարին բնակվայրի վարչական դեկազարի հարցմանը համայնքի բնակչիները իրենց համաձայնությունը տվեցին նախաձեռնվող գործունեությամբ: Այսուհետև մորքիր փոխանակում տեղի ունեցավ, ընկերության տնօրենն իր պատրաստակամությունը հայտնեց համայնքին օգտակար լինելու և նոր աշխատատեղեր բացելու կապակցությամբ:

Քանի որ հարցեր չկային, պարուն Սարգսյանը ամփոփեց նիստը:

Նախաձեռնողները շնորհակալություն հայտնեցին մասնակիցներին և հանրային լուսմ ավարտվեց:

Հանրային քննարկումների վարող և
Պատասխանատու Կամարիս գուղի
վարչական դեկավար՝

Գեղաշեն զյուղի Վարչական դեկապար

ShopLuv

Հանրային քննարկումների արձանագրող

Հանրային լսման մասնակիցների ցանկ

16.03.23 г. Чаргуинск

Հավելված 3

ԲՆԱՊԱՀԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՊԼԱՆ

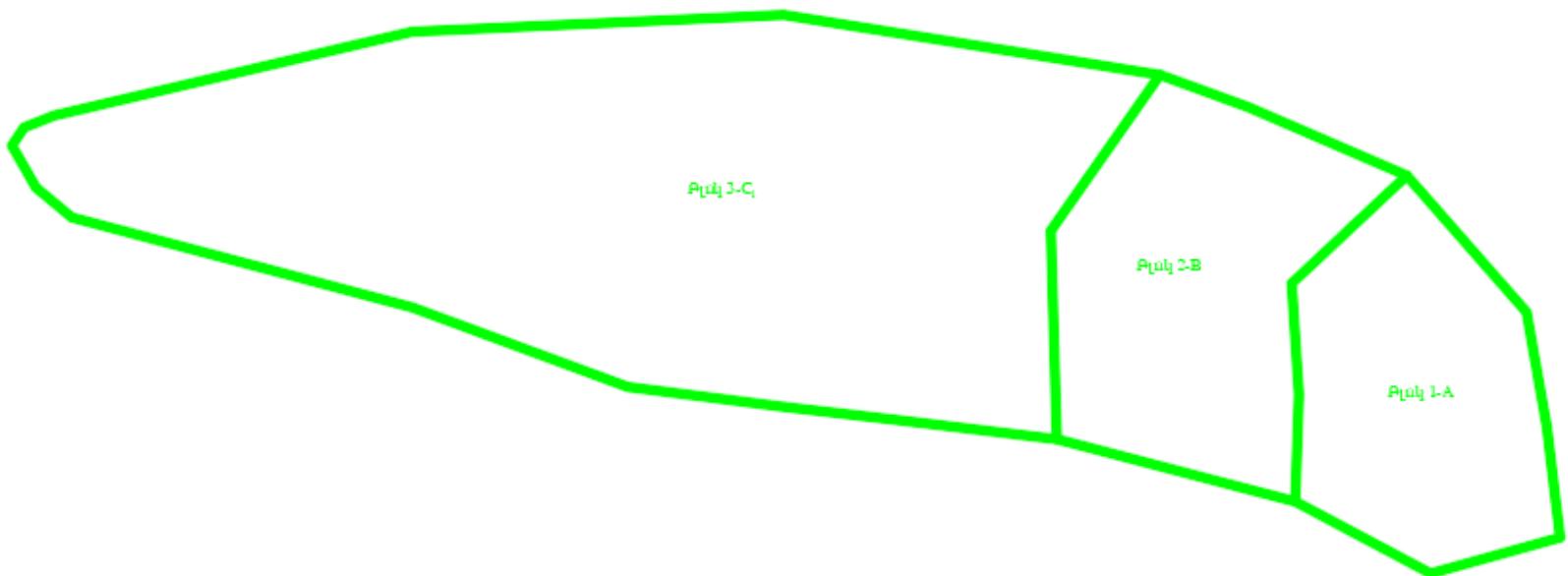
Գործողություն	Հնարավոր ազդեցություն	Առաջարկվող մեղմացման միջոցառումներ	Մշտադիտարկման ցուցիչ	Ծախսերը, հազ. դրամ	Կատարող	Վերահսկող
1	2	3	4	5	6	7
Նախապատրաստական աշխատանքներ						
Ճանապարհների և արտադրական հրապարակի կարգաբերում	Փոշու արտանետում	Արտադրական հրապարակի ջրցանում	հանքափոշի	կախյալ մասնիկներ ածխածնի օքսիդ, ածխաջրածիններ, ազոսի օքսիդներ, մուր,բենզ(ա)պիրեն	300	«ԳՐԵՑ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ
	Դիգ. վառելիքի այր- ման արգասիքների արտանետում	Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների պլա- նային տեխնիկական գննումների իրականա- ցում և միայն սարքին վիճակում օգտագոր- ծում, ցանկալի է դիգելային շարժիչների կլա- նիշներով ապահովում:				
	Հողերի աղբոտում և աղտոտում	Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների պլա- նային տեխնիկական գննումների իրականա- ցում և միայն սարքին վիճակում օգտագոր- ծում՝ բացառելու համար վառելիքի և յուղերի պատահական արտահոսքը, օգտագործված յուղերի հավաքում մետաղյա տակառներում և պահպանում հատուկ առանձնացված տեղերում՝ հետագա ուտիլի- զացիայի համար առաջացած մետաղների և այլ բաֆոնների /անօգտագործելի/ պահեստամասեր և ավտոդրոներ/ հավաքում՝ հետագա ուտիլզացիայի համար	հողերում նավթամթերքների պարունակությունը			Բնապահպա- նական և ընդերքի տեսչական մարմին

1	2	3	4	5	6	7
Արդյունահանման աշխատանքներ						
Հանքավայրի շահագործում	Մթնոլորտային օդի աղտոտում. ա/Փոշու արտանետում բ/ դիգ. վառելիքի այրման արգասիքների արտանետում	ա. արտադրական հրապարակների, մոտեցող ձանապարհների ջրցանում, բերնատարների երթևեկություն ծածկված վիճակում, լցակույտերի պարբերական ջրցանում բ. տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցների պլանային տեխնիկական գննումների իրականացում և միայն սարքին վիճակում օգտագործում, աշխատանքների կատարման վայրում նյութերի /թափոնների բաց այրման բացառում	հանքափոշի, կախյալ մասնիկներ ածխածնի օքսիդ, ածխաջրածիններ, ազոտի օքսիդներ, մուր, բենզ(ա)պիրեն	ընթացիկ ծախսեր	«ԳՐԵՑ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ	Բնապահպանական և ընդերքի տեսչական մարմին
	Հողերի խախտում	խախտված տարածքների ռեկուլտիվացիայի իրականացում՝ արդյունահանման աշխատանքների ավարտից հետո	-	ընթացիկ ծախսեր		
	Հողերի աղբոտում և աղտոտում	<ul style="list-style-type: none"> - դատարկ ապարների պահեստավորում հատուկ հատկացված տեղերում - օգտագործված յուղերի հավաքում մետաղյա տակառներում և պահպանում հատուկ առանձնացված տեղերում /օրինակ՝ վառելիքարտքային նյութերի պահեստում/՝ հետագա ուժիղացիայի համար: - առաջացած մետաղի և այլ թափոնը /անօգտագործելի պահեստամասեր և ավտոդրոեր/ հավաքում՝ հետագա ուժիղացիայի համար - կենցաղային աղբի առանձին հավաքման տեղի կահավորում, աղբամանների տեղադրում աշխատակիցների հանգստյան տեղերում սննդի ընդունման կետերում կանոնավոր աղբահանում: 	հողերում նավթամթերքների պարունակությունը	ընթացիկ ծախսեր		

1	2	3	4	5	6	7
Հանքավայրի շահագործում	ազդեցություն բուսական և կենդանական աշխարհի վրա	<ul style="list-style-type: none"> - ապահովել վայրի բուսատեսակների բազմազանության ամբողջականությունը, բուսական ծածկույթի ջրապահպան, հողապաշտպան, կլիմայակարգավորիչ և ռեկրեացիոն հատկությունների անխաթարությունը, - ապահովել կենդանիների գենֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանությունը, պաշտպանությունը, բնականոն վերարտադրությունը, կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության պահպանությունը, 	տարածքին բնորոշ վայրի բնության ներկայացուցիչների քանակ, աճելավայրերի և ապրելավայրերի տարածք, պոպուլյացիայի փոփոխություն	ընթացիկ ծախսեր	«ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ	
Ֆիզիկական ազդեցություններ	աղմուկ	<ul style="list-style-type: none"> - աղմկախլացուցիչների տեղադրում շարժական կայանների և սարքավորումների վրա - սարքավորումների կանխարգելիչ վերանորոգում աղմուկը նվազեցնելու նպատակով 	աղմուկի մակարդակը և թրթոռումների ազդեցությունը	ընթացիկ ծախսեր		Բնապահպանական և ընդերքի տեսչական մարմին,
Առողջություն և աշխատանքի անվտանգություն	վնասվածքներ և պատահարներ աշխատավայրում	<ul style="list-style-type: none"> - աշխատատեղերում, հասանելի վայրում, առաջին օգնության բժշկական արկղիկներ և հակահրդեհային միջոցների առկայություն, - աշխատակազմին համազգեստով և անվտանգության անհրաժեշտ միջոցներով ապահովում, - անվտանգության սարքավորումների օգտագործման ուսուցանում, վերահսկում և պարտադրում: 		ընթացիկ ծախսեր	«ԳՐԵՅ ՍԹՈՌԻՆ» ՍՊԸ	Բնապահպանական և աշխատանքի տեսչական մարմին

ՍԱՐԱՆԻԱՏԻ ԲԱԶԱԼՏԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ 2-ՐԴ ՏԵՂԱՄԱՍԻ ՀԱՍՏԱՏՎԱԾ ՊԱՇԱՐՆԵՐԻ ԵԶՐԱԳԻԾԸ

Սարանիատի բազալտների h/վ 2-րդ տ/մ - 5481

Կոորդինատային համակարգ՝ ARM WGS-84